

UTASÍTÁSOK
A
MAGYAR KIRÁLYI CSENDŐRSÉG
SZÁMÁRA

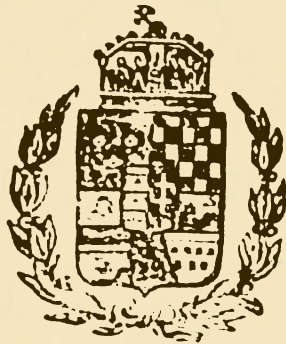

UTASÍTÁSOK

A

MAGYAR KIRÁLYI CSENDŐRSÉG

SZÁMÁRA.

BUDAPEST

PESTI KÖNYVNYOMDA-RÉSZVÉNY-TÁRSASÁG

1888.

12829

12829

R

Hadtudományi
KÖNYVTÁR
Nyt. sz.: 12829

M. Kir. Hadtörténelmi
Múzeum Könyvtára.
5984 szám.

BELENŐRISZVE 1971

ANTHROPOLOGICAL
MUSEUM LIBRARY

I.

Szervezeti utasítás.

A) A csendőrség rendeltetése, állása és szolgálati hatásköre.

1. §.

A csendőrség a közbiztonsági szolgálat teljesítésére rendelt katonailag szervezett őrtest (1881. évi III. törvény-czikk. A) melléklet).

Feladata : működési területén a személy- és vagyonbiztonságot megóvni, a békét és közrendet fentartani, a büntető-törvények, a rendeletek és szabályrendeletek megszegését, a véletlenségből vagy bármily természetű mulasztásból eredhető veszélyeket és károkat lehetőleg megakadályozni, a megzavart rendet és békét helyreállítani, az ezek ellen vétőket kitudni, s megfenyítés végett az illetékes bíróságnak vagy hatóságnak feljelenteni, illetőleg átadni.

2. §.

A magyar királyi csendőrség katonai és fegyelmi tekintetben, továbbá a tisztek és összes csendőrök mindenemű személyi ügyeikben saját előljáróik, felsőbb fokban az 1881. évi III. t.-cz. 8. §-a értelmében a magyar kir. honvédelmi miniszternek, — a közbiztonsági szolgálat teljesi-

tésére és gazdasági ügyekre nézve pedig a magyar királyi belügyministernek vannak alárendelve.

Becsület-ügyekben a csendőr törzs- és főtisztok, valamint a hadapródok a becsületügyi szabályzatnak vannak alárendelve.

3. §.

A csendőrségi őrök a közcsend, rend és biztonság fentartása érdekében a közigazgatási hatóságok rendelkezésére állanak; a mennyiben az ezen hatóságok által a jelen utasítás értelmében írásban vagy, ha a késedelem veszélylyel jár, szóval kiadott hivatalos felhívásoknak eleget tenni tartoznak a nélkül, hogy a felhívások megbírálásába bocsátkozhatnának.

A sürgős esetekben szóval adott felhívások a csendőrnek mindenkor utólagosan írásban is kiadandók.

Helyi rendészeti ügyekben a csendőrség csakis felügyelő és a községi közegeket támogató segédkezésre van hivatva.

4. §.

A csendőrtisztek az összes közbiztonsági szolgálat kezelése felett az illetékes közigazgatási hatóságokkal és m. kir. bíróságokkal egyetértve örködni, a csendőröknek a közbiztonsági szolgálatban való oktatását és katonai kiképezését vezetni, valamint az őrökön a katonai rendre (laktanya-rend), továbbá a fegyelemre, öltözködésre és a fegyverzetre, nemkülönben a lovak kezelésére nézve fennálló mindennemű szabályoknak pontos megtartására felügyelni tartoznak.

5. §.

A csendőrség szolgálatát a fennálló utasítások és saját előljárói parancsai szerint, önállóan teljesíti.

A közigazgatási hatóságok a közbiztonság, csend és rendre vonatkozó oly esetekben, midőn nagyobb intézke-

dések válnak szükségessé, — a halasztást nem szenvedő esetek kivételével — az illetékes szárny- illetve szakas-parancsnoksághoz intézik megkereséseiket; egyáltalában ez irányban a hatóságok és a szárny-, valamint szakas-parancsnokságok között a közbiztonsági szolgálat érdekében szakadatlan érintkezés tartandó fenn.

6. §.

A magyar királyi bíróságok és királyi ügyészségek, továbbá az országos fegyintézetek, kerületi börtönök és közvetítő börtön-intézetek igazgatóságai s végre a határ-vám- és veszteg-intézeti hivatalok oly ügyekben, melyek teljesítésére az ő saját örközegeik elégtelenek lennének, jogosultak a csendőrség segédletét írásbeli felszólítással közvetlenül igénybe venni.

Egyéb polgári, pénzügyi, adó- és postahivatalok, katonai vagy honvéd hatóságok és parancsnokságok, valamint községi előjáróságok csendőrségi karhatalmat igénylő megkereséseiket az illetékes közigazgatási hatóságokhoz intézik és csakis akkor tartozik a csendőrség a közvetlenül hozzá intézett írásbeli felszólításra a fennevezett hatóságoknak segítyt nyújtani, ha a késedelem veszélylyel jár.

Ezen felhívásokat az illető hatóságok alapos bírálat alá tartoznak venni s kötelesek örködni a felett, hogy a csendőrség fontos közbiztonsági szolgálatától jogtalanul el ne vonassék.

7. §.

A felhívás tartalmáért mindenkor az azt kiadó vagy kiállító hatóság vagy egyén, — a felhívások foganatosi-

tásaért, valamint a törvény és szolgálati utasítás határozványainak pontos megtartásaért pedig az eljáró csendőr felelős.

8. §.

A magyar királyi csendőrök és a csendőrség kötelekébe tartozó személyek, fenytő ügyekben épen ugyanak a katonai törvényeknek és fegyelmi szabályoknak alávetve, mint a tetteges szolgálatban levő honvédek az 1868. évi XL. t.-cz. szerint.

A birói fensőbbbségi jogot minden csendőr és csendőrségi egyén felett a magyar királyi honvéd-főparancsnok gyakorolja, ki azt korlátozással vagy a nélkül, a csendőrkerületi parancsnokokra is ruházhatja.

Csendőrségi személyek birói kihallgatásakor, a felettük tartandó hadtörvényeségi tárgyalások alkalmával, a csendőrség mindig képviselve legyen.

A szabadságvesztéssel járó büntetések végrehajtása a magyar királyi honvédekre nézve fennálló határozatok szerint eszközöltetik.

A fegyelmi eljárás a csendőrökre nézve a honvédségi szolgálati szabályzat első részében foglaltak szerint eszközöltetik; azon korlátozással, hogy a lefokozás fegyelmi úton nem történhetik.

Az említett szabályzat 7. §-a a képviselő-testületekben, egyletekben, gyülekezetekben, tüntetésekben, valamint az időszakai sajtóban való ténykedő részvételt a tiszteknek és a legénységnek is tiltja.

Magától értetik, hogy a szolgálati szabályzat ide vonatkozó határozatai a csendőr-tisztek és a hadapród-tiszthelyettesektől lefelé számító csendőrök részére még inkább mérvadók; a miért ezek a csendőr-tiszteknek nemcsak szigorú személyes alkalmazkodás, végett irány-

adóul szolgálnak, hanem őket még ezenfelül arra kötelezik, hogy alárendeltjeiknek bármily idevonatkozó kihágásait erélyesen megakadályozzák s a legénységet ezen tilalom hordereje iránt örösszemlék alkalmával oktassák.

9. §.

Midőn a csendőr a törvényes megtorlás céljából kötelelességszerűleg fellép, az illetőt vagy illetőket, mindenkinek előtt »a törvény nevében« szavakkal szólítja meg.

A szolgálatban levő csendőr felhívásának mindenki különbség nélkül, legyen az akár polgári, akár katonai személy, utólagos panaszlási jogának fentartása mellett, engedelmeskedni tartozik.

10. §.

A csendőr, szolgálatának teljesítése alatt, ugyanazon törvényes jogokkal van felruházva, melyekkel minden katona-őr bir és a törvénynek minden hatósági személyre és polgári avagy katonai örökre kiterjedő külön oltalmában részesül; a miért a csendőrnek minden szóbeli vagy tettleges megsértése és ellenében kifejezett minden veszélyes fenyegetés vagy mindennemű erőszakos ellenszegülés, az érvényben álló polgári vagy katonai bünfenyítő törvények szerint büntettetik; ha pedig a tettes tettleges szolgálatban álló katona vagy honvéd, ellenében a IV. hadi törvényczikk értelmében hadtörvénytől ép úgy járandó el, mintha a tettet őrhelyen álló katonai ör ellen követte volna el.

11. §.

A szolgálatot teljesítő csendőr fegyverének használatára mindenki ellen jogositva van :

1. a ki a csendőrt erőszakosan megsérti, vagy őt támadással veszélyesen fenyegeti;

2. ha a tetten ért gonosztevő vagy alapos gyanúval terhelt egyén felfegyverkezve lévén, az előzetes felhívítás daczára magát önként meg nem adja vagy esetleg védett helyzetéből előjönni vonakodik;

3. a ki figyelmeztető utasításainak, őt szolgálata teljesítésében meggátlandó, tettelesen ellenszegül;

4. a ki mint veszélyes gonosztevő a csendőrség által letartóztatandó vagy letartóztatás (elfogatás) végett üldöztetik, elfogatik vagy őrizete alá adatik és bár erőszakos ellenállás nélkül, de a megállításra célzó fenyegető rákiáltás daczára elfut, — ha visszatartóztatására más mód nem létezik;

5. a ki háború vagy ostromállapot idején magát gyanussá teszi és a felhívásra kielégítő válasz nélkül elszalad.

Ha a fegyvernek a fenn elősorolt esetekben történt alkalmazása folytán, az ellenszegülőnek súlyos testi megsértése vagy halála következett be, nemkülönben a fegyverhasználat más fontosabb eseteiben, kivált, ha a csendőr azon alkalommal löfegyverét használta, akkor a tényálladék hadbíróilag, — oly kevésbé fontos esetekben pedig, midőn a csendőrséghez beosztott hadbíró egyéb szolgálati teendői által akadályozva, a helyszínére azonnal ki nem szállhat, a polgári hatóság vagy bírósághoz intézendő megkeresés folytán állapítandó meg.

A tényálladékot megállapító iratok beérkezése után a csendőrkerületi parancsnokság székhelyén a csendőrség ügyeiben eljáró hadbíróon kívül egy, a hadbírónál vagy magasabb, vagy egyenlő rendfokozatú és még egy másik csendőrtisztből bizottság alakítandó.

Ezen bizottság, melynek tárgyalásánál vádlott csendőr személyes jelenléte nem szükséges, a hadbírónak a tényállást egybefoglaló rövid írásbeli előadása és szóbeli

tanácskozás alapján szótöbbséggel határoz az iránt, hogy a csendőr a szolgálati utasításokhoz képest kötelességszerűen járt-e el vagy nem?

Ha ezen határozatban, mely a honvédbíróságoknál divó megszüntetési határozat alakjában szerkesztendő, kimondatik, hogy a csendőr a szolgálati utasítások szerint járt el és a csendőrkerületi parancsnok is hozzájárul ehhez, utóbbi ezt a napiparancsban közzéteszi, minden más esetben pedig a hadtörvényszéki vizsgálatot elrendeli. A belügyminister kívánatára ily ügyek megvizsgálása vegyes bizottság által is eszközölhető.

Ily alkalommal előforduló könnyű testi sértések esetében vagy általában kevésbé fontos esetekben a csendőrkerületi parancsnok az ügyet fegyelmi úton intézi el.

12. §.

A csendőr szolgálatának teljesítésekor jogosult mindenemű közszolgálatban álló közegeknek, különösen a polgári és más őrtestek és ezek tagjainak, nemkülönben községi előljáróknak és a katonai- vagy honvédparancsnokságnak támogatását igénybe venni.

B) A csendőrség szervei tagozása és beosztása.

13. §.

A csendőrkerületi parancsnokságok folyó számmal jelöltetnek meg. (1881. évi III. t.-cz. 2. §.)

Minden csendőrkerületi parancsnokság élén egy törzstiszt áll. A parancsnok mellé még egy törzstiszt vagy rangidősb százados, mint helyettes adatik.

Továbbá minden csendőrségi kerületbe a közigazgatási területi beosztás viszonyai által igényelt kellő számú

százados, főhadnagy, hadnagy, hadapród-tiszthelyettes, gyalog- vagy lovas őrmester, őrsvezető és csendőr osztatik be.

Minden csendőrkerületi parancsnokság több, egy I. vagy II. osztályú százados által vezényelt szárnyra s mindegyik szárny legfeljebb három szakaszra osztatik.

Egy szakasz rendes viszonyok között 12—15 őrsből áll.

A szakaszok alantas tiszték, ideiglenesen hadapród-tiszthelyettesek által vezényeltetnek.

Az őrsök, melyek rendszerint a szolgabírák és kir. bíróságok székhelyein vagy kivételesen összeköttetési és más fontos pontokon állittatnak fel, őrmesterek vagy őrsvezetők parancsnoksága alá vannak helyezve.

A csendőrségi őrsök létszáma a helyi és közbiztonsági viszonyok szüksége szerint állapittatik meg; átlag minden 40—45 négyszög-kilométernyi felügyeleti körletre legalább egy csendőr számittatik.

A III-ik számú csendőrkerületi parancsnokság állományába egy okleveles állatorvos osztatik be, ki ugy ezen, mint a II-ik és IV-ik sz. csendőrkerületi parancsnokságoknál is, a lovak gyógykezelése és egyéb ide vonatkozó teendők végzésére van hivatva.

14. §.

A csendőrkerületi-parancsnok intézi a csendőrség összes katonai, gazdasági és beligazgatási ügyeit; e célból mellé egy alantas tiszt mint segédtsízt, egy hadbíró, egy számvivő és a csendőrséghez próbaszolgálatra felvett egyének, valamint az altiszték kiképzése céljából egy alantas tiszt mint oktató és a megkivántató segédhivatali személyzet alkalmaztatik.

A magyar kir. csendőrség törzs- és főtisztjei, továbbá tiszthelyettesei és hadapródjai, rendfokozatukhoz képest maguk között külön együttes állományt képeznek.

15. §.

A szárny-, szakasz- és őrsparancsnokságok állomáshelyeit, valamint az egyes őrsök létszámát a csendőrkerületi parancsnokok véleménye alapján a magyar királyi belügyminister állapítja meg.

A csendőrség be- és elosztása a fennebbiek alapján a m. kir. honvédelmi minister által eszközöltetik.

16. §.

Ha a közrend és közbiztonság nagyobb mérvű veszélyben forog és az egyes kerületi parancsnokságok létszáma annak megvédésére és fentartására nem elégséges; nagyobb csendőrségi erő összpontosítása, vagy a szomszédos parancsnokságokból a segédlet előállítása iránt a belügyminister intézkedik.

Ha a közigazgatási hatóságok saját területükön nagyobb csendőrségi erőnek összpontosítását vélnék szükségesnek, akkor általuk ez irányban az illető szakasz, — esetleg szárnyparancsnokságok megkeresendők.

17. §.

Csendőrtisztek és csendőrök beosztásának és állomásának megváltoztatása csakis fontos szolgálati tekintetektől történhetik.

A csendőrkerületi parancsnokoknak és helyetteseiknek

áthelyezése iránt a honvédelmi minster által Ő császári és apostoli királyi felségéhez mindenkor előterjesztés teendő.

Főtisztek áthelyezését egyáltalában, valamint a legénység áthelyezését egyik kerületből a másikba a m. kir. honvédelmi minster, azonban mindenkor a belügy-minister beleegyezésével, intézi.

Egyes csendőrnek az illető parancsnokság körletén belül való áthelyezése iránt a csendőrkerületi parancsnok saját elhatározása vagy a szárnyparancsnok indokolt javaslata folytán intézkedik.

Az áthelyezések azonban a közszolgálat érdekét tekintve, csakis szükség esetén eszközölhetők.

C) A csendőrségi állomány kiegészítése és az abból való kilépés.

18. §.

A csendőrség legénységi állománya az A. melléklethez csatolt 1881. évi II. t.-cz. alapján egészített ki.

Ezen törvény 1. §-a b) pontjában megjelölt és a csendőrséghez jelentkező önkéntesek a csendőrség részére három évre szabályszerűen avattatnak fel; az a) c) d) és e) pontok szerint felveendő egyének, két tanu által aláírt jogérvényes kötelezőjüknél fogva három évi csendőrségi szolgálatot tartoznak elvállalni.

Ezen kötelezők azoktól is követelendők, kik három évi csendőrségi szolgálati kötelezettségük lejárta után még egy további évre vagy ezentul is a csendőrségben tovább szolgálni óhajtanak.

Megfelelően befejezett hat havi próbaszolgálat után a felvett egyén a csendőrkerületi parancsnok által a fennálló rendszabályok értelmében a csendőrséghez végleg átvétetik.

19. §.

A csendőrségbe való felvételre szükséges, hogy az illető :

1-szor, magyar honos legyen ;

2-szor, feddhetlen erkölcsi magaviselet és megfelelő szellemi képességek mellett, tisztességes és ildomos magatartással birjon ;

3-szor, 20 évnél ifjabb és 40 évnél idősebb ne legyen ;

4-szer, nőtlen vagy gyermek nélküli özvegy legyen ;

5-szor, tökéletes hadiszolgálati képesség mellett 163 centiméternyi testmagassággal birjon ;

6-szor, a szolgálati magyar nyelven kívül még azon vidék nyelveinek egyikét is ismerje, melynek területén mint csendőr működni hivatva leend és

7-szer, olvasni, írni és számolni tudjon.

Kiskorúak, kik akár polgári állásból, akár a cs. és kir. közös hadsereg tartalékából, akár pedig a magyar királyi honvédségből a csendőrségbe önként belépni óhajtanak, atyjuk vagy törvényes gyámjuk beleegyezését hiteles alakban bemutatni tartoznak.

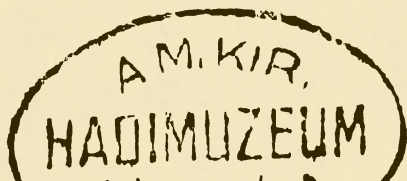
A 3. és 4. pontban kitett feltételek alól való felmentést, a csendőrkerületi parancsnok indokolt ajánlata folytán, a honvédelmi minister adhatja meg, vagy erre nézve a csendőrkerületi parancsnokokat is felhatalmazhatja.

20. §.

A csendőrség legénységi állományába való felvétel csakis a legalsóbb rendfokozatban (mint csendőr) történhetik.

21. §.

A próbaszolgálatra felvett csendőrök, a legalább hat heti elméleti oktatás befejezése után, gyakorlati szolgálat-

tételre a szolgálati viszonyokhoz képest a szakasz-állomásokra vagy oly őrsökre osztatnak be, melyek kipróbált altisztek által vezényeltetnek.

Az elméleti oktatásnak és gyakorlati próbaszolgalatnak együtt véve hat hónapot nem szabad meghaladnia s ezen időtartam a csendőrnek, ha véglegesen felvétetik, csendőrségi szolgálati idejébe beszámíttatik.

Oly egyének, a kik a csendőrségnél már szolgáltak és önként kiléptek vagy nyugdíjaztattak, de azután ismét a csendőrséghez felvétetnek, próbaszolgalat alá többé nem vonatnak.

22. §.

Az őrsvezetővé való előléptetés az altiszti vizsga jó eredményétől függ, melyet a törzsnél teljesítendő elméleti oktatás előz meg (lásd a 27. §.).

Valóságos őrmesterré való előléptetésre (szárny-számvévők és törzs-irodai segédmunkások kivételével) rendszerint csak oly altisztek tarthatnak igényt, kik a csendőrségnél 3 éven túl szolgálnak, őrsöt — legalább két éven át — kifogástalanul vezényeltek, a szakaszparancsnokot helyettesíteni képesek, kiküldetésekre alkalmasak, minden tekintetben megbízhatók s erkölcsileg is teljesen példás magatartással bírnak.

23. §.

A csendőr-tiszti állomány kiegészítettik :

1. A csendőrségi testületből fokozatos tiszti előléptetés által.

2. A szolgálatban kipróbált oly nőtlen altisztekből, a kik jó minősítvény mellett még megfelelő általános műveltséggel is bírván, a csendőr-kerületi parancsnok ajánlata folytán a magyar királyi honvédségi Ludovika-akadémia szabadságolt állományú tisztképző tanfolyamának hallga-

tására vagy a tiszti vizsga letételére bocsáttatnak s a honvédelmi minister által hadapródokká neveztetnek ki és az 1. pont szerint tisztekké léptettetnek elő.

A magyar királyi honvédségi Ludovika-adadémia szabadságolt állományú honvéd-tiszti tanfolyamába, az alább meghatározott feltételek alapján minden évben a tiszti állomány kiegészítésére előreláthatólag szükséges számú csendőr-altiszt vezényeltetik.

Az e célból önként jelentkező és az illető csendőr-kerületi parancsnokság részéről társadalmi maguktartásánál és műveltségüknél fogva is alkalmasaknak vélt egyének felől, a G. alatt mellékelt minta szerint »Javaslati beadvány« szerkesztendő és az illetők minősítvényi táblázata, büntetési jegyzőkönyvi kivonata, anyakönyvi lap másolata, a legutóbbi iskolai, esetleg érettségi bizonyítványaikkal felszerelten, minden év október 30-ig a honvédelmi ministerhez felterjesztendő.

A tanfolyam hallgatására, illetőleg a felvételi vizsga letételére berendelendők, a honvédelmi minister által jelöltetnek ki és

a) csak oly egyének hozhatók javaslatba, kik nőtlen állapotúak és előreláthatólag a felvételi feltételeknek megfelelni képesek leendnek.

Azok, kik főgymnasium, főreáliskola vagy ezekkel egyenjogositott más tanintézet eredményes végeztét nem igazolják, felvételi vizsga alá vonatnak, melynek tárgyai:

magyar nyelv;

földrajz;

Magyarország történelme;

menyiségtan;

természettan; és pedig azon mérvben, mint ezen tantárgyak a középiskolák VIII. osztálya részére megvannak határozva.

A feltételeknek esetleg meg nem felelő egyének a magyar királyi honvédségi Ludovika-akadémia igazgatósága által azonnal az illetékes csendőr-kerületi parancsnoksághoz visszaküldendőek.

b) Mindegyik jelentkezőtől a csendőr-kerületi parancsnokság által térítvény követelendő, melyben az illető magát jogérvényesen kötelezi, hogy azon esetben, ha a magyar kir. honvédségi Ludovika-akadémiába felvétetik és ott az egy évig tartó tanfolyamot bevégezte, elvállalt csendőrségi szolgálati évein felül még egy évet fog a magy. kir. csendőrségnél tettelesen szolgálni; azon esetben pedig, ha mint a követelményeknek meg nem felelő, ezen év letelte előtt távolíttatnék el az intézetből, magát az ezen vezényeltetése következtében a csendőrségi szolgálaton kívül töltött időnek teljes tartama szerint utánpótlásképen való tetteleges leszolgálására kötelezi;

c) ezen egyének, a mennyiben vezényeltetésük a honvédelmi minister által elrendeltetik, teljes ruházattal, szerelékkel és fegyverzettel, valamint menetlevél alapján előlegesen folyósítandó kellő uti előleggel ellátva, aként lesznek utnak indítandók, hogy november 13-án Budapesten a m. kir. honvédségi Ludovika-akadémia igazgatóságánál jelentkezessenek;

d) az intézetben létők alatt csendőrségi illetményeik (esetleges szolgálati pótdíjukat is ide értve) teljes élvezetében maradnak és az illető csendőr-kerületi parancsnokság rendszeresített állományán felül mint számfölöttiek lesznek vezetendőek;

e) élelmezési illetményeik minden hó végén a következő hóra előlegesen a m. kir. honvédségi Ludovika-akadémia igazgatóságának olyképen küldendőek meg, hogy ez a közétkezési költségek levonása után fenmaradó részt minden hó 1-én, 11-én és 21-én akadály nélkül az ille-

tők kezére kifizethesse; ezen csendőrségi egyéneknek különben is magasabb illetményeikre való tekintettel, hallgatói pótdíj nem jár; többi járandóságaikat illetőleg a csendőrség részére fennálló számviteli utasítások értelmében járandó el;

f) ezen egyének a magyar kir. honvédségi Ludovika-akadémiában létük tartamára, ezen intézet igazgatóságának fegyelmi fenytő hatalma alá helyeztetnek;

g) az ezen tisztképző tanfolyamot eredményesen végzett egyének, a vizsga folytán való bevonulásuk után, a csendőr-kerületi parancsnokság részéről oly szolgálatra alkalmazandók, melynek teljesítése mellett a csendőrtiszti szakvizsgára elkészülhessenek;

h) ezen hallgatók végvizsgájára vonatkozólag a Ludovika-akadémiában működő vizsga-bizottság külön vizsga-jegyzőkönyvet szerkeszt, melynek egyik példánya a honvédelmi miniszterhez felterjesztetik; mindegyik csendőr-kerületi parancsnokságnak pedig, az állományába tartozókról, az akadémia igazgatósága által kivonatilag megküldetik, melynek alapján azután a végeredmény az illetők minősítvényi táblázatába iktatandó.

Minden ezen ügyben felmerülő levelezés a m. kir. honvédségi Ludovika-akadémia igazgatósága és a magy. kir. csendőr-kerületi parancsnokságok között, közvetlenül intézendő.

3. Végre a cs. és kir. közös hadseregben szolgáló és a magyar kir. honvédség állományából való alkalmas tisztek beosztása által.

A csendőr-tiszti állás elnyerésére, az előirt szakvizsga letétele mindenkor megkivántatik.

A csendőrségi szakvizsga tárgyai a következők:

A) a politikai közigazgatási hatóságok szervezete és a kir. járásbiróságok és törvényszékek büntető-ügyekbeni

hatásköre, de csakis azon mérvben, a mennyiben ezek tudása a csendőrségi szolgálat érdekében szükséges;

B) a csendőrségi szervezeti és szolgálati utasítás és az azokban foglalt határozványoknak mily módon való helyes és pontos végrehajtása;

C) a csendőr-kerületi parancsnokság által e célra kijelölendő törvények, rendeletek és a csendőrségi szolgálatra vonatkozó oktatólagos parancsok;

D) a szakasz-, illetőleg a szárny-iroda vezetése;

E) a magyar nyelvben való fogalmazási képesség; erre nézve írásbeli feladatul szolgálhat például a közcsend, rend vagy biztonság megzavarását előidézett oly rendkívüli esemény felőli jelentéstétel, melynek folytán közbelépett csendőrséggel szemben ellenszegülés fordulván elő, a fegyver használata válik szükségessé;

F) a hazai büntető törvények általános ismerete;

G) a katonai büntető törvénynek a katonai bűntények és katonai vétségekről, továbbá az állam hadereje ellen elkövetett bűntényekről szóló része és pedig csakis általánosságban ezen büntethető cselekvények jellegére nézve;

H) az élelmezési, tömeg- és elszállásolási rendszer, valamint az anyakönyvi ügy azon mérv szerint, a mennyiben azt a szárnyparancsnoknak tudnia kell.

A vizsga-bizottság: a csendőr-kerületi parancsnok, a parancsnok-helyettes és a helybeli szárnyparancsnokból áll; továbbá a gazdasági és beligazgatási természetű tárgyak vizsgázása végett a számvivő szintén alkalmazandó.

Az egyes vizsgatárgyak eredményéről két példányban vizsga-jegyzőkönyv szerkesztendő; melynek egyike az írásbeli dolgozattal együtt a honvédelmi ministerhez terjesztendő fel; ezen felterjesztésben a vizsgázottnak a csendőrséghez leendő áthelyezésére vagy az esetleg más csapatoktól próba-szolgálatra beosztott tisztnek illetékes

csapatjukhoz a próbaszolgalat előtti szolgálati viszonyukba való visszahelyezésükre vonatkozó ajánlat, a vizsga eredményére és egyéb észleletekre alapítva, határozottan fejezendő ki; a vizsga-jegyzőkönyv másik példánya a csendőr-kerületi parancsnokság irattárában őrzendő meg.

A vizsga-jegyzőkönyvben az eredmény csakis »alkalmas« vagy »nem alkalmas« kitételek által fejezendő ki.

Az »alkalmas« általános osztályozat elnyerésére szükséges, hogy a vizsgázott minden egyes tárgyból legalább »jó« és a szolgálati nyelven kívül az illető csendőr-kerületi parancsnokság felügyeleti körletében dívó még egy nyelvre nézve »a szolgálati használatra eléggé bírja« osztályzatot nyerjen.

A 3-ik pont szerint beosztandó tisztek a csendőr-tiszti szakvizsga letételére csakis a hat havi próba-szolgálati idő letelte után bocsáttatnak.

A próba-szolgálati idő a csendőrségbe történt végleges beosztás után, az illetőnek összes szolgálati idejébe beszámíttatik.

24. §.

A csendőr-, törzs- és főtisztéknek, továbbá a hadapródoknak tisztekké, valamint a számvivők előléptetése az 1881. évi III. t.-cz. 9-ik §-a alapján és ennek határozványai szerint történik.

25. §.

Soron kívüli előléptetésnek a csendőrségnél nincs helye.

A törzstiszti előléptetésre tanfolyam hallgatása vagy vizsga letétele nem követeltetik; a törzstiszti előléptetésre vagy csendőr-kerületi parancsnok-helyettesi állásra azonban csak oly századosok tarthatnak igényt, kik általános

képzettségük, társadalmi műveltségük és kiterjedt szolgálati ismereteik, valamint szellemi képességüknél fogva egy csendőr-kerületi parancsnokság vezetésére teljesen alkalmasak.

Egyébiránt a honvéd-tisztek és altisztek előléptetésére és rangmeghatározására fennálló szabályok a csendőrségre nézve is általában mérvadók.

26. §.

A tiszthelyetteseket a honvédelmi minster a belügy-ministerrel egyetértőleg a csendőr-hadapródok közül nevezi ki, de megkivántatik, hogy a tiszthelyettesé kinevezendő, a közbiztonsági szolgálat teljesítésében legalább is egy évet tényleg szolgáljon.

A hadapródok mindig az általuk különben viselt valóságos rendfokozat rendszeresített állományába foglaltatnak be, míg a hadapród-tiszthelyettesek az összes rendszeresített állományra számítanak.

27. §.

A csendőr-altiszti létszámban beálló fogyaték kiegészítése céljából a csendőr-kerületi parancsnokság állomáshelyén évenként hat hónapig tartó altiszti iskola állittatik össze, melybe csak nőtlen csendőrök vezényelhetők.

Az altiszti tanonczok számát a csendőr-kerületi parancsnok a szükséghez képest határozza meg.

Ezen iskolában a vizsgák, a csendőr-kerületi parancsnok vagy helyettesének elnöklete alatt, a törzs állomáshelyén levő szárnyparancsnok, oktatótiszt és számvivőből álló bizottság által tartatnak meg és tárgyai a következők:

a) a magyar nyelv;

b) iránytan. a mennyiben ez az őrsparancsnok szol-

gálati ügykörének megfelelő fogalmazási képességéhez megkivánható;

c) számtan (négy alapművelet és törtek);

d) a csendőrségi szervezeti és szolgálati utasítás és az ebben foglalt s különösen a közbiztonsági szolgálat teljesítésére vonatkozó határozványok végrehajtási módja;

e) a csendőr-kerületi parancsnokság által közölt törvények, rendeletek és oktató természetű parancsok, melyek a csendőrségi szolgálatra vonatkoznak;

f) az őrsiroda vezetése;

g) a csendőrségnél használatban levő lőfegyver szerkezetéről, kezeléséről, jókarban tartásáról és megvizsgálásáról szóló utasítás;

h) a csendőrség közigazgatásának alapelvei, de csak az őrsparancsnok ügykörének megfelelőleg szükséges terjedelemben;

i) a szolgálati szabályzat I. és III. része és

k) a gyakorlati (gyalogság részére és a lovasoknál a lovassági is) szabályzat I. része, de úgy az *i)* mint a *k)* alatt említett szabályoknak csakis azon szakaszaira és pontjaira való szorítkozással, melyeknek tudása a csendőr-altiszt részére szükséges.

A vizsga eredménye egy e végre szerkesztendő vizsga-jegyzőkönyvbe iktatandó, melynek utolsó rovatai: »őrsvezetővé leendő előléptetésre alkalmas« vagy »egyelőre nem alkalmas« kifejezéssel megfelelően kitöltendő; a vizsga-bizottsági tagok sajátkezű aláírásával lezárt vizsga-jegyzőkönyv a vizsgázottak fogalmazási képességét feltűntető írásbeli dolgozataikkal együtt, a csendőr-kerületi parancsnokságnál megőrzendő, az illető szárnyparancsnokságok pedig a vizsga eredménye felől értesítendő;

Az előléptetésre való alkalmasság azon feltételhez van kötve, hogy a vizsga eredménye úgy a fogalmazási

képességre, mint a többi tantárgyakra nézve is legalább »elégéséges« legyen.

A tanfolyam ismételése az illetőnek kérelme folytán, de csakis méltánylást érdemlő körülmények esetén és legalább hat havi időköz lejártá után, a csendőr-kerületi parancsnok által megengedhető.

A vizsgázott altiszt-jelöltek, üresedés nem léteben, címzetes őrsvezetők névezendők ki és mint az őrsparancsnokok helyettesei alkalmazandók.

Az őrsvezetői vizsgához egyáltalában a gyakorlati közbiztonsági szolgálatban bebizonyított jártasság, megfelelő szolgálat után és csakis oly egyének bocsáthatók, kik kifogástalan minősítvény mellett tiszta és higgadt jellemmel bírnak.

28. §.

Tisztek és csendőrök a testületbe való beléptükkor, és pedig már a próba-szolgálatra való felvételük alkalmával, a B. melléklet szerint fogalmazott csendőrségi szolgálati esküt teszik le.

Ezen esküt a törzs- és főtisztok a csendőr-kerületi parancsnok előtt egy csendőr-tiszt jelenlétében teszik le; a csendőröket a szárny- vagy szakaszparancsnok két csendőrségi altiszt vagy csendőrnek, mint tanúnak, jelenlétében esketi fel.

Az illetők a mellett, hogy az esküt előszóval elmondják, annak leírt szövegét még sajátkezűleg is aláírni tartoznak; ezen bizottságilag megerősített okmány a törzs- és főtisztokra, tiszthelyettesekre és hadapródokra nézve a csendőr-kerületi parancsnokságnál, a csendőrökre nézve pedig — az őrmestertől lefelé — az illető szárnyparancsnokságnál őrzendő meg.

29. §.

A csendőr-tisztek a cs. és kir. közös hadsereg és ugy az osztrák, mint a magyar honvédség katonai állománybeli (Combattans) tisztjeivel rangban egyenlők; szintén egyenlők a csendőrség altisztjei is a cs. és kir. közös hadsereg és mindkét honvédség altisztjeivel.

Minden csendőr tizedesi rendfokozattal bir (lásd 1883-ik évi Rendeleti Közlöny 2. számában; 1883. évi január hó 17-én 7379/I. szám alatt kibocsátott körrendeletet).

30. §.

I. A csendőr-tiszteknek a csendőrségből való kilépése a m. kir. honvéd-tisztekre nézve fennálló szabályok szerint történik.

II. A csendőrségi legénység elbocsáttatik:

1-ör: a próba-szolgalat alatt, ha az illető a csendőrségi szolgálatra alkalmasnak nem találják;

2-or: ha oly családi viszonyok forognak fenn, melyek az elbocsátás tekintetéből méltánylást érdemelnek;

3-or: a csendőrségi szolgálati kötelezettség betöltése után, ha az illető csendőr maga kéri elbocsáttatását; valamint ha nem is kéri elbocsáttatását a letelt szolgálati kötelezettség után, de megtartása nincs a szolgálat érdekében;

4-er: bekövetkezett testi fogyatkozás esetében, felülvizsgálat útján;

5-ör: azon esetben, ha a csendőrség szervezetének megváltoztatása a legénység létszámának leszállítását szükségessé teszi.

III. A csendőrségi legénység eltávolíttatik:

1-ör: hadtörvényszéki ítélet következtében: oly bün-

tény vagy vétség elkövetése miatt, mely az altisztnél a törvény értelmében lefokozással van egybekötve;

2-or: fegyelmi eljárás folytán: javithatlan iszákosság, nemkülönben oly botrányos életmód miatt, melynek következtében az illető a csendőrségi szolgálatra nézve megbizhatlanná válik; előre bocsátott ismételt megintések és fenytések daczára bebizonyult javithatlanság és szolgálati hanyagság s egyáltalában oly hibában való megrögzöttség miatt, mely a hadtörvényszéki eljárás alá nem tartozik ugyan, de az illetőt a csendőrségi szolgálatra alkalmatlanná teszi.

Az 1. és 3. pont alatt foglalt esetben az elbocsátásra nézve a csendőr-kerületi parancsnok határoz, a 4. pont alatt foglalt esetben a felülvizsgálati és egyéb ide vonatkozó szabályok szerint történik az eljárás; a 2-ik és az eltávolításra vonatkozó szintén 2-ik pontok alatt említett esetekben a csendőr-kerületi parancsnokság indokolt és az illetőnek anyakönyvi lap másolatával, büntetési jegyzőkönyvi kivonatával és minősítvényi táblázatával felszerelt véleménye folytán, a honvédelmi minister dönt; az elbocsátásra vonatkozó 5. pontban érintett esetben a belügy-ministerrel egyetértve, szintén a honvédelmi minister intézkedik.

Ha a fenti pontokban jelzett egyének még védkötelesek, illetékes csapattestükhöz helyezendők át, különben pedig végelbocsátási okmánynyal vagy igazolványnyal láttatnak el.

31. §.

Tizennégy napot meg nem haladó szabadságot a csendőr-kerületi parancsnokoknak a m. kir. honvédelmi minister, a többi tiszteknek a csendőr-kerületi parancsnok engedélyez.

Tizennégy napon túl terjedő minden szabadságot a honvédelmi minister — a belügyministerrel egyetértőleg — engedélyez.

Egyebekben a honvéd törzs- és főtisztok részére fennálló szabadságot szabályok érvényesek.

A csendőrségi legénység szabadságolására nézve a következők mérvadók:

1. Meg nem határozott időtartamra és behívásig való szabadságolások csakis létszám-leszállítás esetén engedhetők meg; mire nézve esetről-esetre külön intézkedések fognak kiadatni.

2. Ha oly családi viszonyok forognak fenn, melyek méltánylást érdemelnek és melyek tárgyalása a 30-ik §. 2-ik pontja értelmében folyamatba tétetett, a szabadság megadására nézve a csendőr-kerületi parancsnokság indokolt felterjesztése folytán a honvédelmi minister határoz.

3. Csendőrségi legénységnek rövid időre való szabadságolása családi ügyekben és magánügyek rendezésére, súlyos betegség utáni üdülés céljából, utóbbi esetben csakis a beadványhoz csatolandó orvosi vélemény alapján, végre próba-szolgalat vagy az 1873-ik évi II. t.-cz. szerinti gyakorlat teljesítése céljából engedélyezhető.

Az utóbbi célból szabadságoltaknak s a nők családjainak is, a szabadságolás helyére való utazásra a szokásos utazási eszközökre is van igényük (lásd: honv. Illeték-szabályzat 45. §. 3. pont 4. bekezdését).

Ily célból szabadságolt altisztek és csendőröknek szabadságolásuk helyén való beszállásolására nézve az 1882. évi »Rendeleti közlöny« 3. számában közzétett 50,958/IV. 1881. számú honvédelmi ministeri körrendelet értelmében járandó el.

A csendőrségi legénységnek szabadság és szabadsághosszabbítás az osztrák-magyar monarchia határain belül engedélyeztetik:

a) a szakasziparancsnok által, a szakaszbeli tiszthelyettestől lefelé számító legénységnek öt napig terjedő időtartamra;

b) a szárnyparancsnok által, a szárnybeli tiszthelyettestől lefelé számító legénységnek nyolcz napig terjedő tartamra; mind a két esetben illetmény-élvezet mellett.

Az *a)* és *b)* pontok szerint engedélyezett szabadságokra nézve a szakasz- és szárnyparancsnokok által hosszabbítás nem adható; megbetegedés esetén általában a 6. és 9-ik pontokban foglaltakhoz kell alkalmazkodni és a csendőr-kerületi parancsnokságnak jelentést tenni.

c) a csendőr-kerületi parancsnokság által, a tiszthelyettestől lefelé számító legénységnek, családi és különben tekintetre méltó magánügyekben, az osztrák-magyar monarchia határain belül négy hét, azaz 28 nap tartamára; ennél fogva az eredetileg az *a)* és *b)* pontok szerint engedélyezett szabadságoknak négy hét tartamra hosszabbítása is.

A szabadságolt minden illetményeinek élvezetében marad és a szabadságidő első felére járó illetményeket a szabadság megkezdésekor előlegesen, a hátra levő szabadsági időre járókat pedig bevonulásakor kapja, ha az annak idején történend (lásd a 4-ik pontot).

A napontai 5 krajczárból álló lóápolási díj, a lóápolásra visszatartatik.

A tömeg-átalány minden szabadságolási esetben levonás nélkül jár.

d) a honvédelmi minister által négy hetet meghaladó bármily nemű magánügyekbeni szabadság és pedig nyolcz hétig bezárólag, illetmény-élvezettel; továbbá a *c)* és *d)* pontok szerint engedélyezett minden szabadságnak összesen tizenkét hétre, azaz 84 napra ter-

jedő meghosszabbítása; mely esetben azonban a kilenczedik hét kezdetével, azaz a szabadság 57-ik napjával, a szabadságolt minden illetményei (a tömeg-átalány, a neta-láni érem- vagy jelvény-pótdíj és a lóápolási díj kivételével) a kincstár javára esnek.

Ily szabadság-hosszabbítási kérelmek azonban csakis tekintetre méltó esetekben terjeszthetők fel a honvédelmi miniszterhez.

Az 1873-ik évi II. t.-cz. értelmében való fizetés nélküli próba-szolgalat vagy gyakorlat céljából adandó szabadságolások mindennemű illetmények élvezete mellett, legfeljebb hat hó tartamára engedélyezhetők; s az illetmények ily esetekben havonként előlegesen fizetendők, a hatodik hó utolsó napjával pedig, ha az illető idejekorán be nem vonul, a csendőrkerületi parancsnokság által beszüntetendők, ha az ekként szabadságolt egyén befejezett próba-szolgalat vagy gyakorlat folytán végleges polgári alkalmazást nyer, az eskü letétele napjával a csendőrkerületi parancsnokságnál fogyatékbá veendő, ellenben oly altisztek és csendőrök, kik a közszolgálatra igényt nyújtó igazolványnyal vannak ellátva, ily szolgálati alkalmazásnak ideiglenes elnyerhetése esetén a tényálladék kifejtése mellett, nyilvántartás céljából illetékes honvédszázlőáljukhoz helyezendők át.

Végre a külföldre való szabadságok, tartamukra való tekintet nélkül.

4. A szabadság igazolatlan túllépése a túllépett időre és az engedélyezve volt szabadság féltartamára járó illetmények elvesztét, s a körülményekhez képest még az illetőnek megfenyítését is maga után vonja.

A szabadság a szabadságoltnak állomáshelyéből való elindulási napjával kezdődik; ha tehát például egy csendőr négyheti szabadságot nyert, az elindulás napjától számítva

a 29-ik napon tartozik az őrs reggeli kihallgatásánál **mint** bevonult jelentkezni.

5. Családi és egyéb magánügyekben ugyanazon egyénnek két egymásutáni következő évben szabadság rendszerint nem engedhető. Ily szabadság tehát kivételesen csak indokolt sürgősség és az ügy halaszthatlansága esetén, s akkor is csak illetményélvezet nélkül engedhető s ilyféle kérelmek fölött a csendőrkerületi-parancsnokság indokolt fölterjesztése alapján a honvédelmi minister határoz.

A szakasz- és szárnyparancsnokok által a 3. pont szerint 8 napi tartamig engedélyezett szabadságok azonban ekkor nem jönnek tekintetbe.

6. Ha valamely altisztnek vagy csendőrnek huzamosb kórházi gyógykezelése folytán, vagy egyáltalán bármily betegségből való üdülés céljából a szabadságolás orvosiilag ajánltatik, az ide vonatkozó honvéd- vagy katonatorvosi bizonyítvány alapján, a csendőrkerületi-parancsnokság részéről ily célból való szabadság hat (6) hét tartamáig engedélyezhető.

Hosszabb szabadság adását, valamint üdülés céljából hat hétre nyert szabadságnak meghosszabbítását a honvédelmi minister engedélyezi és a csendőrkerületi-parancsnokság indokolt javaslata alapján tizenkét (12) hét tartamáig terjesztheti ki, feltéve: hogy a beadványhoz csatolandó honvéd- vagy katonatorvosi bizonyítványban ugy a szabadság szüksége, valamint az illető felgyógyulására való remény ki van fejezve.

Ezen orvosi bizonyítvány csak azon esetben állíttathatik ki hatósági orvos által, ha a szabadságolási helyen vagy annak közelében honvéd- vagy katonatorvos nincsen, mely esetben azonban a bizonyítvány a szakasz- vagy szárnyparancsnok állomáshelyén esetleg levő honvéd-

vagy katonaeorvos által láttamozandó vagy véleményezendő.

Az ilyképen üdülés céljából szabadságolt legénység teljes illetménye élvezetében marad és félhavonkint előre azokkal ellátandó.

Ha ily egyén azonban a tizenkettedik hét elteltével is még mindig szolgálatképtelen maradna, felülvizsgálatra állítandó és irányában az ide vonatkozó szabályok szerinti járandó el.

7. Ha valamely altiszt vagy csendőr orvosilag gyógyfürdő-használatra hozatik javaslatba, az orvosi bizonyítvánnyal felszerelt ide vonatkozó névjegyzék a honvédelmi minsterhez közvetlenül terjesztendő fel.

Oly gyógyhelyeken, hol katonai kórházak léteznek, az altisztek és csendőrök kórházi ellátásban részesülnek; a hol azonban katonai kórház nincsen, ott meghatározott ártérítés mellett a fürdőt használó legénység számára rendszeresített ellátást nyernek.

A gyógy-, illetve ellátási költségeket az altiszt, vagy csendőr, miután illetményei teljes élvezetében marad, sajátjából tartozik fedezni; s csak azon esetben, ha ezen ellátási költségek az illetőnek a netaláni szolgálati vagy egyéb pótdíj betudásával való összes illetményei összegét meghaladná — számithatók fel — az ide vonatkozó számla csatolása mellett — a csendőrségi javadalmazás terhére.

Ellenben az utazási költségek és pedig úgy az oda-, mint a visszautazás után felmerülők is, a csendőrségi javadalmazás terhére számolandók el.

8. Csendőr-altiszteknek és csendőröknek külföldre szóló szabadság és e célból útlevél iránti kérelmeik, 20 kr. bélyeg- és kiállítási díjjal, valamint pontos személyleirással ellátva, a honvédelmi minsterhez terjesztendők fel.

Ily kérelmek fölötti határozathozatalnál elvül szol-

gál, hogy a tiszthelyettestől lefelé számító egyének közül külföldre szóló szabadság csak olyanoknak engedélyeztetik, kik jó minősítvényük folytán maguknak előljáróik bizalmát megszerezték, minek folytán a csendőrkerületi-parancsnokság ily kérelmek felterjesztésekor utóbbi tekintetben határozottan tartozik nyilatkozni.

Az egyenruhának külföldön való viselésére nézve az 1881-ik évi 17-ik számú Rendeleti-Közlönyben közzétett 1881. évi július 27 én 3640./eln. szám alatt kelt körrendelet figyelemmel tartandó.

9. Azon esetben, ha magánügyben engedélyezett szabadságon levő altiszt, vagy csendőr megbetegszik, általában a 6-ik pontban foglalt határozmányok mérvadóak, — s akkor az illető csendőrkerületi parancsnokságok egymással érintkezésbe lépjenek; de ha a beteg szállítható, orvosi gyógykezelés céljából a legközelebbi katonai, vagy ennek nagy távolsága esetén, a polgári kórházba átadandó, s ő kórházi ellátásba lépte napjától kezdve, mint a »jelenléti létszámhoz tartozó« tekintetik.

10. Valamely altisztnek vagy csendőrnek bármily oknál fogva 14 napot meghaladó tartamra más csendőr-kerületi parancsnokságba való szabadságolása felől, az illető csendőr-kerületi parancsnokság a szabadság helye és tartama közlése mellett értesítendő, hogy ez a szabadságoltnak idejekorán való bevonulását a legközelebb fekvő csendőrségi őrs által felügyeltethesse és ide vonatkozólag, valamint netán előfordulható egyéb eshetőségek tekintetéből megfelelően intézkedhessék.

A szabadságolt azon csendőrségi őrsnél, melynek körletében szabadságolási helye fekszik, jelentkezni és szabadsági igazolványát láttamozás céljából az őrsparancsnoknak bemutatni tartozik.

Ha a szabadságolás helye az őrstől távolabb esik,

ezen jelentkezés írásban, posta útján eszközölhető; a postabér költségeit a szabadságolt viseli.

11. A szabadságolási és szabadságolás hosszabbítási kérelmek felől — a H. illetőleg I. minta szerint — beadványok szerkesztendőek, melyek esetleg a megkívántató mellékletekkel felszerelendőek; bekísérő jelentés a beadványhoz csak az esetben készítendő, hogy ha valami különös események forognának fenn, különben maga a beadvány elégséges.

12. A szakasz- és szárnyparancsnokságok által szabadságolt altisztek és csendőröknek »Szabadság-jegy«, a csendőr-kerületi parancsnokságok, vagy a honvédelmi minister által engedélyezett szabadságot élvezőknek pedig »Szabadsági igazolvány« bélyegmentesen adatik. Az ide vonatkozó minták K. és L. alatt mellékelvék.

13. Huzamosb szabadságra elinduló, vagy onnan bevonuló altisztek és csendőrök egészségi állapotukra nézve orvosilag megvizsgálandók, és az orvosi lelet a szabadsági igazolványra vezetendő.

14. Próbaszolgálatot teljesítők szabadságolása rendszerint meg nem engedhető; a csendőr-kerületi parancsnokság próba - csendőrnek csakis hatóságilag beigazolt sürgős családi ügyekben legfeljebb 14 napi szabadságot engedélyezhet.

Megbetegedett próba-csendőrök kórházban orvosilag gyógykezelendőek, s ha a kórjelek gyors felgyógyulásra nem nyújtanak reményt vagy az illetők további szolgálatképességét kétségessé teszik, illetékes csapattestükhöz visszahelyezendőek.

15. Magánügyekben stb. való szabadság engedélyezésekor nemcsak a szabadságot kérők, de kiváltképen még a szolgálat érdekei is lelkiismeretesen szem előtt tartandók és a kérésnek csak akkor adható hely, ha az ellen szolgálati akadály nem forog fenn

D) A csendőrség ruházata, fegyverzete és illetékei.

32. §.

A csendőrség egyenruházatát és fegyverzetét, a honvédelmi miniszternek a belügyminiszterrel egyetértőleg teendő javaslatára Ő. cs. és apostoli királyi Felsége állapítja meg.

33. §.

A csendőrség hópénz-, zsold- és egyéb illetéke a C. alatti átnézetben van kitüntetve.

A csendőrségi próbaszolgálatra behívott tisztek, próbaszolgálatattételük ideje alatt, a csendőrségi javadalmazás terhére a honvéd gyalogtisztek szabályszerű illetékei élvezetében maradnak, kivévn a csendőri szolgálatokban teendő utazásokat, a mikor a csendőrség számára rendszeresített pótdíjra van igényök.

Egyébiránt másnemű csendőrségi illetékekben és pótdíjakban nem részesülnek, mert a rendszeresített csendőrségi teljes illetékek élvezete csakis a végleges áthelyezés megtörténtével áll be.

A próbaszolgálatattételre kivezényelt vagy csapatjaikhoz visszahelyezett tisztek és legénység utiköltségei a csendőrségi javadalmazásból fedeztetnek.

A próbaszolgálatot teljesítő csendőr illetékei azonban ugyanazok, mint a valóságos csendőré.

A csendőrségnek különös szolgálatok teljesítése folytán járó tanu- és fogdíjak a D. melléklet szerint állapítatnak meg.

34. §.

A vitézségi érmekre és az ezekkel egybekötött pótdíj élvezetére nézve, a csendőrség részére is ugyanazon szabá-

lyok érvényesek, melyek a magyar kir. honvédség számára fennállanak.

35. §.

Jelvényesen kitüntetett csendőrök részére a magyar kir. csendőrségi jelvény-pótdíj alapból kijáró pótdíjakra nézve külön utasítás létezik (lásd 1885. R. K. 42. számát).

36. §.

A csendőr-legénység számára szolgálati pótdíj rendszeresítettik.

Ezen szolgálati pótdíj a csendőrt a m. kir. csendőrség szolgálatában töltött negyedik év első napjától kezdve illeti meg.

A szolgálati pótdíj, a jogosult rendfokozatának megfelelőleg az E. átnézetben kitüntetett arányban emelkedik.

Különös szolgálattételekre alkalmazott altiszteknek, minők a csendőr-kerületi segédtszti, hadbírói és számvivői segédmunkásoknak — továbbá minden szárnyparancsnokság számvivő altisztjeinek, ha megérdemlik, ebbeli szolgálat-tételeik idejére a csendőr-kerületi parancsnokság által, napontai 20 krból álló »iroda-szolgálati-pótdíj« adható.

37. §.

1. Az állomás helyén kívül teljesített minden oly szolgálat után, mely 24 órán túl terjed, utazási pótdíj jár, és pedig:

A csendőr-kerületi parancsnokoknak és a többi törzstiszteknek, valamint a hiányzó törzstiszteket pótló I. osztályú századosoknak naponta 4 forint; s az utóbbia-

kat is szolgálati utazásuk alkalmával vasutakon az I. osztályú hely illeti meg;

a főtisztéknek, századostól lefelé, naponta 2 frt o. é. és valamennyi részére az 1879. évi XXXVI. törvényczikk határozványai szerinti átvonulási szálláspénz jár.

2. Hasonló esetekben a csendőrségi legénységnek étkezési pótlék jár, és pedig:

a tiszthelyettesnek, őrmesternek és őrsvezetőnek ötven krajczár;

a csendőrnek negyven kr., annyi napi adag szerint számítva, a hány 24 órával számitható teljes napot ama szolgálati működés valóban kitett; pl. 30 óráig tartott szolgálat mint egy nap, 50 óráig tartó mint két nap, 135 óráig tartó mint öt nap, s így tovább számítandó. (Lásd a 38. §-t.)

3. Ezen illetékekre a törzs- és főtisztéknek, valamint a tiszthelyetteseknek is szolgálati áthelyezések és rendkívüli vezényeltetések esetén szintén van igényük, valamint az őrmestertől lefelé számítandó legénységnek is; áthelyezésekkor azonban csak akkor, ha az áthelyezés az illető csendőr saját hibáján kívül, hivatalból történt.

Csere vagy egyáltalában saját kérelem folytán eszközölt áthelyezések után járó költségek a kincstárt semmiképen sem terhelhetik.

Ha valamely, a szárnyállomáson kívül elhelyezett tiszt vagy tiszthelyettes a szárnyparancsnok helyettesítése céljából, a minösítvényi táblázatok szerkesztéséhez, vagy az illető parancsban tüzetesen kiteendő más okokból hivatik be a törzs- vagy szárnyállomásra, őt utazási pótdíj (étkezési pótlék) és átvonulási szálláspénz illeti.

Hogy ha tiszthelyettesek ideiglenes szakaszparancsnoki minőségben őrsszemlére, bizottságokba és más szolgálati ügyekben utaznak, akkor nekik az alantas tiszték részére megszabott utazási pótdíjra van igényök.

4. Tiszteknek maguk és szolgájuk számára, továbbá a tiszthelyetteseknek, mindennemű szolgálati utazásnál kivétel nélkül, az illetékszerű szállító eszköz (előfogat, vasut, gőzhajó) jár.

Miután az ezen szállító eszközökért járó díj a csendőrségi javadalmazás rovására azonnal készpénzben kifizetendő, fenjelzettek megfelelő uti előleggel látandók el.

Postakocsi-bér közönséges szemleutazásoknál nem számítható fel, s a posta egyáltalában csakis kivételes és sürgős áthelyezési esetekben és pedig a csendőr-kerületi parancsnokság indokolt engedélye alapján vétethetik igénybe.

Ezen utazási eszközök a csendőrt más szolgálati állomásra való mindennemű áthelyezések vagy vezényeltetések esetén is megilletik, czéliövészethez való behívás esetén azonban csak akkor, ha a távolság 30 kilométert meghalad.

Továbbá a beteg tiszteket és csendőröket, valamely katonai vagy polgári gyógyintézetbe leendő elszállítás céljából (szabadságolási eseteket kivéve), szintén az említett utazási eszközök illetik; végre általában mindazon czélokra, melyekre nézve a m. kir. honvédség részére is ezen utazási eszközök engedélyezvék, ezek a csendőrséget is ugyanazon mérvben megilletik.

5. A csendőrségi személyek számára szükséges menetlevelek kiállítása és irányítására nézve szabályul szolgál, hogy a törzsnél a menetleveleket a csendőr-kerületi parancsnok állítja ki és a számvevőség irányítja;

a kikülönített szárny- és szakaszparancsnokok és az őrsők számára szükséges menetlevelek, a vett parancs alapján ezen parancsnokságok által állíttatnak ki és az irányítást is ők maguk a náluk meglevő katonai menettérképek alapján eszközlik.

6. Ha a csendőrség segédlete közbiztonság érdekében vétetik igénybe, az ebből felmerülő költségek a csendőrségi javadalmazásból fedezendőek, esetleg előlegezendők a mennyiben magánosok által megtérítendőek lesznek; ha azonban a csendőrség segédlete más ministeriumok vagy hatóságok rendeleteinek és ítéleteinek végrehajtása céljából vétetik igénybe, az ebből felmerülő költségek a csendőrségi javadalmazásból csakis előlegképen fedezendőek. Az előlegképen kiadott illetén költségekre és általában minden pénzelőlegekre nézve, melyek a csendőrségi javadalmazásból más alapok részére kiadatnak, a visszatérítés eszközlése végett minden év végén a belügyministeriumhoz a csendőr-kerületi parancsnok által szabályszerű kimutatás terjesztendő.

7. A bírósági fegyenczek kísérése után felmerülő költségeket s az ezekből a csendőrségi kíséret részére járó és az őrmester számára kivételesen napontai egy forintban, őrsvezető és csendőr számára pedig napontai hetven krajczárban megállapított kíséreti illetéket, valamint a csendőrök oda- és visszautazási és pedig: előfogati, vasuti stb. költségeit is az igazságügyi alap viseli, s az illető királyi ügyészségek és törvényszékek a csendőrségi kíséretet a szükséges kíséreti levéllel és pénzelőleggel — számadási kötelezettség mellett — tartoznak ellátni.

Az igazságügyi tárcza terhére felmerülő ily előlegösszegek megtérítése végett a számlák közvetlenül azon királyi ügyészségnek, illetve járásbiróságnak küldendőek meg, a melyhez az illető foglyok tényleg kísértettek.

8. A hadsereg katonai állományához tartozó személyek kísérése folytán felmerülő költségeket a cs. és kir. közös hadügyminister, a honvédekért a honvédelmi minister viseli; ha csendőrségi személyek katonai, illetőleg honvédségi személyek által kísértetnek, az ily költségek a csendőrségi javadalmazás által viseltetnek.

38. §.

Az étkezési pótlékok ezeknél fogva a csendőrt következő esetekben illetik meg, u. m.:

- a) járőri és
- b) mindennemű őrkiséreti szolgálatkor, kivéve ha bírósági fegyenczek kísértetnek (l. 37. §. 7. p.).
- c) segélyző szolgálatok alkalmával, a nyújtott segély nemétől eltekintve;
- d) vádlottaknak a bíróság elé vezetésekor;
- e) országos vásárok és búcsúk felügyelésekor;
- f) ha az esetleg megzavart közrend és biztonság helyreállítása céljából csendőrség összpontosítottatik és pedig addig, a míg a legénységnek csendőrségi közétkezésben való részvétele válik lehetségessé;
- g) ha a legénység céllovészetre összpontosítottatik;
- h) beteg csendőrnek gyógyintézetbe szállításakor és pedig, úgy a beteg, mint az ezt netalán kísérő csendőr részére;
- i) a felülvizsgálat vagy végkielégítés céljából beszólított legénység részére;
- j) altiszti tanfolyamba avagy vizsgálatattételre bevonuláskor;
- k) a szakasz-, szárny- vagy törzsállomásra egyébként előforduló behíváskor, ha ezek szolgálati ügyben, nem pedig önokozta vizsgálat vagy büntetés miatt történnek;
- l) valamely őrs időleges erősbitése céljából történő szolgálat teljesítésekor és őrsparancsnok ideiglenes helyettesítése végett lett vezényeltetésekor.

A g-től l-ig körülírt esetekben azonban az étkezési pótlék csakis azon napokra jár, melyeket az illető egyén utban töltött, még pedig csak azon esetben, ha a kiindulási és végállomás közötti út megtétele, azaz a rendes utazás 24 óránál tovább tart.

39. §.

1. Csendőr-tiszteknek katonai gyógyintézetekbe való felvételére nézve, a magyar királyi honvédség tisztjeit illetőleg fennálló szabályok mérvadók, a csendőr-legénységre nézve pedig a következő határozmányok irányadók.

a) A beteg csendőrök — a hol ez lehetséges — szintén katonai kórházakban és katonai tébolydákbán (ez utóbbi esetben az ide vonatkozólag fennálló különös szabályok figyelemmel tartása mellett), különben állami vagy magánkórodákban ápolandók; s az ekként felmerülő ellátási, ápolási és netaláni szállítási költségek a csendőrségi javadalmazásból fizettetnek, míg ellenben zsoldjuk és esetleg szolgálati pótdíjuk a csendőrségi élelmezési alap javára esik; ha azonban a csendőrség legénységi állományába tartozó nősült egyén valamely katonai, állami vagy magánkórházba vagy tébolydába adandó át, akkor családjának — ezen körülmény tartamára — naponta negyven krajczár fenntartási díj fizetendő ki és a csendőrségi élelmezési alap rovására számítandó fel; ha azonban az örült férj (vagy atya) elhaláloznék, akkor a hátragyott családra nézve az 1881-ik évi LXXI-ik t.-cz. 7. §. szerint kell eljárni.

Különben az elmebeteg katonák és katonai özvegyek s árváknak tébolydákbán való elhelyezésére vonatkozó, a honvédség számára 1879. évi november hó 12-én $\frac{42,696}{I.}$ szám alatt (Rendeleti Közlöny $\frac{35. \text{ szám}}{\text{ex 1879.}}$) és 1885. évi április hó 27-én $\frac{18,721}{VII.}$ szám alatt (Rendeleti Közlöny $\frac{16. \text{ szám}}{\text{ex 1885.}}$) kiadott rendeletek részletei a csendőrségi egyének, esetleg azok özvegyei és árváira is mérvadók.

b) Azon megbetegedett legénységi egyén, kinek kórházba való szállítása életveszélylyel járhat, az örsön gyógykezeltetik és teljes illetékeinek élvezetében marad, míg a felmerült orvosi díjak az erre nézve fennálló szabályok szerint, vala-

mint a gyógyszerek ára is — a belügyminister engedélyének előleges kikérése mellett a csendőrségi javadalmazás terhére felszámíttatnak.

c) Ha valamely altiszt vagy csendőr a közbiztonsági szolgálat teljesítése alkalmával önhibáján kívül szenvedett sebesülés vagy testi sérülés következtében kerül gyógyintézetbe, akkor illetményes zsoldja és netaláni szolgálati pótdíja részére a gyógykezelés tartama alatt is felszámítandó, mely illetékek fele neki fizetendő ki, másik fele pedig a tömeg részlete javára lesz bevételezendő; de ily esetben az első ízben való felszámítási tételhez mindenkor egy, a tényállást tanúsító jegyzőkönyv lesz melléklendő, mely a szakaszparancsnok által vétetik fel és melyre a felszámítási engedély, ha az a csendőrkerületi parancsok által megadatik, ez által rávezetendő.

Ha azonban az ily sérülés következtében kórházban gyógykezelt csendőrségi egyén nős, akkor összes illetékei felszámítandók és családjának csonkítatlanul kifizetendők.

2. A zsold és esetleges szolgálati pótdíj az összes csendőrségi legénységnek minden tíz napra előre azaz minden hó 1-ső, 11-ik és 21-ik napján fizetendő ki, ami által az élelmi cikkek nagyobb készletben való beszerezhetése válik lehetségessé.

3. A hadtörvényszéki vizsgálat alatt vagy büntetési fogságban levő csendőrök rabilletéke — tiszthelyettestől lefelé — egyaránt napontai három krajczár zsoldból és egy kenyér, egy közétkezési s egy anyag-szolgálmányi adagilleték időszakonként megállapítandó váltság díjában áll, míg ellenben zsoldja és esetleges szolgálati pótdíja az élelmezési alap javára esik.

Ha azonban hadtörvényszékileg rövid időre elítélt ily legénység bármily okból négy hetet meg nem haladó büntetését kivételesen csendőrségi fogdában tölti ki, ennek

— rendfokozati különbség — nélkül naponta 43 kr. jár, a zsold ezen felüli része pedig az élelmezési javadalmazás javára bevételezendő.

»Nem bűnös«-nek nyilvánítás és megszüntetési határozat hozatala esetében, az illetőnek fogsága alatt visszatartott illetékei fele egyéni tömegébe számolandó át, a másik fele pedig neki kifizetendő.

A katonai- vagy honvéd-kincstár részéről csendőrök számára netalán kifizetett illetékek vagy egyéb költségek, melyek a hadbírói eljárás folyama alatt felmerültek, a csendőrségi javadalmazásból térítendő meg.

A legénységi állományba tartozó és saját fogdában fegyelmileg fenytettek részére rendfokozati különbség nélkül naponta 43 krajczár jár; a zsold ezen felüli része a közétkezés, a szolgálati pótdíj pedig a csendőrségi alap javára esik.

4. Ha nős altiszt vagy csendőr kerül hadtörvényszéki vizsgálat alá vagy fegyelmileg oly fogságbüntetéssel fenytettik, melynek végrehajtásával egyszersmind a rabilletékre való szorítás is van egybekötve, akkor a nős vizsgálati fogoly családja az élelmezési alaphól, a fegyelmi fenytés alatt álló fogoly családja pedig a zsoldja megmaradt részéből napontai negyven krajczárnyi élelmezési járandóságban részesítendő.

Ezen élelmezési járandóság kifizetése azon nős foglyok családjaira nézve, kik a csendőrségből büntetésképen távolittatnak el, az ítélet kihirdetése vagy, ha eltávolításuk fegyelmi uton történik, fogyatékba vételük napjával beszünttetik.

Ha nős altiszt vagy csendőr három napot meghaladó időre állomás-helyéről olyképen vezényeltetik el, hogy nejét vagy az özvegy családját visszahagyni köteles, akkor nejének, illetve családjának az élvezett szálláson ki-

vül, ha a férjnek vagy apának ezen vezényeltetés alkalmával a rendszeres étkezési pótlékra nincsen igénye, naponta negyven krajczárból álló élelmezési járandóságra van igénye.

40. §.

Minden újonnan belépő csendőr számára ruházata kiállítása céljából, az első tömegbetét az államkincstár részéről adatik, s a további beszerzések, valamint meglevő ruházata fentartására a csendőri évi átalányt kap.

Ezen összegek mérve, az anyagok árához képest, a belügyminister által időnkint határoztatik meg.

Fegyverrel, szereléssel és lőszerrel a csendőr, a lovas ezen felül még lóval is, az állam részéről láttatik el.

41. §.

A csendőr-tisztek, altisztek, csendőrök, valamint a számvivői polgári irnokok és irodaszolgák és a mondottak özvegyei és árvái nyugdíjképesek és reájuk nézve az 1881-ik évi LXXI-ik, illetve az 1885-ik évi XI-ik törvény-cikk határozványai szerint járandó el.

E) Különös határozványok.

42. §.

A csendőr-kerületi parancsnokok, törzs- és főtisztek nősülési engedélyezésére nézve, a honvéd törzs- és főtisztekre vonatkozó szabályok alkalmazandók.

43. §.

A csendőr-altisztek és csendőrökre nézve csak egyféle nősülési módozat (az első módozat) létezik, s a nősök száma ugyanazon csendőrkerületi-parancsnokságban a légénységi állomány 10⁰%-át meg nem haladhatja.

A nősülési engedély iránti kérvény következő melléletekkel szerelendő fel:

a) a házasulandók keresztleveleivel, születési bizonyítványával;

b) ha a házasulandó kiskorú, az atya, gyám (gondnok), gyámhatóság (családi tanács elnöke) által, a házasságba való beleegyezésről a polgári törvények szerint kiállított, kimutatásával;

c) ha a házasulandó felek egyike már előbb törvényes házasságban élt, az ezen házasság megszűntét igazoló okmánynyal (halotti bizonyítvánnyal stb.);

d) az ara erkölcsi bizonyítványával, mely egyszersmind annak hajadoni vagy özvegyi állapotára vonatkozó bizonylatát is magában foglalja;

e) az ara vagyonáról vagy hozományáról szóló kimutatással, esetleg annak bizonyítása a község részéről, hogy az ara a házasság anyagi viszonyainak javításához kérésével is hozzájárulni képes.

A kérvény szolgálati uton nyújtandó be, és az engedélyt rendszerint a csendőr-kerületi parancsnok adja meg írásban, tekintettel arra, hogy a nősülő jól minősített, rendezett viszonyok közt él és a házasság által anyagi viszonyai javulnak, vagy hogy a nősülőnek tettelegesen állományban való megtartása a szolgálat érdekében van; ha azonban azon csendőr-kerületi parancsnokságban a nősök száma már be volna töltve és különben is kivételt érdemlő esetekben, az engedélyt a csendőr-kerületi parancsnokság véleményes felterjesztése alapján a honvédelmi minister adja

meg, mindenkor azonban csakis annak határozott felemlítése mellett, hogy ha a házasság ellen törvényes vagy egyházi akadály fenn nem forog.

Gyermekkel bíró özvegy csendőr-legénység a nőkkel egyenjogunak tekintendők, és mindazon kedvezményben részesül, melyek a nők részére ezen utasításban meg vannak állapítva.

44. §.

Csendőröknek a védtörvény (1868. évi XL. t.-cz.) 38. §-ában jelzett polgári szolgálatokba való átlépésére nézve az 1873:II. t.-cz. alkalmazandó.

45. §.

A csendőrség elhelyezésére nézve az F alatt csatolt szabályok mérvadók.

A létszámon felül vezetett csendőr törzs- és főtisztek azonban természetbeni lakást nem követelhetnek, elszállásolási igényeikre nézve tehát az 1879. évi XXXVI. t.-cz. és magyar királyi honvédség illeték-szabályzatának idevágó határozványai alkalmazandók.

46. §.

A szolgálati lovak eltartása és ápolására nézve a honvédség szolgálati- és illetékszabályzatainak idevonatkozó határozványai a magy. kir. csendőrségre nézve is mérvadók.

Azon szárny- és szakasz-parancsnokok, kiknek alosztályai kizárólag vagy részben lovasított csendőrökből állanak, mindamellett mégis lovasítatlanul maradnak, sem szolgálati lóra, sem lótapadagra igénynyel nem birnak.

A lovasított csendőrök a közbiztonsági szolgálatot gyalog is tartoznak teljesíteni.

47. §.

Azon lovas csendőr, ki szolgálati lovát 5 éven át megszakítás nélkül lovagolja, jó és teljesen szolgálatképes állapotban bemutatja, 5 db. (10 frankos), ugyanazon ló után továbbá évenként 1 db. (10 frankos) arany jutalomban részesül.

A ló szolgálati képességét és jó állapotban lételet a csendőr-kerületi parancsnok vagy helyettese állapítja meg.

1881. évi III. Törvényczikk

a közbiztonsági szolgálat szervezéséről.

(Szentelést nyert 1881. évi február hó 14-én. Kihirdettetett az országgyűlés mindkét házában 1881. évi február hó 15-én.)

Mi Első Ferencz József

Isten kegyelméből ausztriai császár, Csehország királya stb.
és Magyarország Apostoli királya.

Kedvelt Magyarországunk és társországai hű főrendei és képviselői közös egyetértéssel a következő törvényczikket terjesztették szentesítés végett Felségünk elé:

1. §.

A közbiztonsági szolgálat ellátására katonailag szervezett magyar királyi csendőrség állittatik fel.

2. §.

Magyarország területe, Budapest főváros kivételével, hat csendőr-kerületre osztatik, ugyanannyi csendőr-parancsnoksággal és pedig:

I. kerület.

Parancsnoksági székhely: Kolozsvár, négy szárny-parancsnoksággal; ehhez tartoznak következő megyék: Alsó-Fehér, Besztercze-Naszód, Brassó, Csik, Fogaras, Háromszék, Hunyad, Kis-Küküllő, Kolozs, Maros-Torda, Nagy-Küküllő, Szeben, Szolnok-Doboka, Torda-Aranyos és Udvarhely megyék, Kolozsvár és Marosvásárhely városok.

II. kerület.

Parancsnoksági székhely: Szeged, három szárny-parancsnoksággal; ehhez tartoznak a következő megyék: Bács-Bodrog, Csanád, Csongrád, Krassó-Szörény, Temes és Torontál megyék, Baja, Hódmezővásárhely, Pancsova, Szabadka, Szeged, Temesvár, Ujvidék, Versecz és Zombor városok.

III. kerület.

Parancsnoksági székhely: Budapest, három szárny-parancsnoksággal; ehhez tartoznak: Arad, Békés, Bihar, Hajdu, Jász-Nagykun-Szolnok, Pest-Pilis-Solt-Kiskun és Szilágymegye, Arad, Debreczen, Kecskemét és Nagyvárad városok.

IV. kerület.

Parancsnoksági székhely: Kassa, három szárny-parancsnoksággal; ehhez tartoznak: Abauj, Borsod, Heves, Sáros, Szepes, Torna, Bereg, Máramaros, Szabolcs, Szathmár, Zemplén, Ung és Ugocsa megyék, Kassa és Szatmárnémeti városok.

V. kerület.

Parancsnoksági székhely: Pozsony, két szárnyparancsnoksággal; ehhez tartoznak: Pozsony, Komárom, Nyitra, Turóc, Árva, Trencsén, Zólyom, Bars, Gömör, Liptó, Nógrád, Hont és Esztergom megyék, Komárom, Pozsony, Selmecz és Bélabánya városok.

VI. kerület.

Parancsnoksági székhely: Székesfehérvár, három szárnyparancsnoksággal; ehhez tartoznak: Fehér, Győr, Veszprém, Sopron, Moson, Vas, Zala, Baranya, Tolna és Somogy megyék, Győr, Pécs, Sopron és Székesfehérvár városok.

A belügyminister egyuttal felhatalmaztatik, hogy a mennyiben azt a szolgálat érdeke vagy a csendőri kerületek és a honvéd-kerületek ugyanazonossága fentartásának szempontja szükségessé tenné, egyes törvényhatóságokat egyik kerületből a másikba áthelyezhessen.

3. §.

Az iránt, hogy a közbiztonsági teendők ezen törvény folytán a törvényhatósági joggal felruházott városokban miként legyenek teljesítendők, tekintette ugy a bel-, mint a külterületre, valamint ezen szolgálat költségeire is, az 1881. év folyamán a belügyminister törvényjavaslatot fog beterjeszteni.

4. §.

Az I. kerületben a csendőrség már szervezve lévén, annak fentartása mellett, az ország többi részén a szervezés nem egyszerre, de a körülményekhez képest eszközendő, ugy azonban, hogy az a II. kerületben 1882. évi január hó 1-jére teljesen keresztülvive legyen. A csendőrség költségei a belügyminister költségvetésébe vétetnek fel.

Az iránt, hogy a hátralevő négy kerületben mily sorrendben, s mikor szerveztessék a csendőrség, a törvényhozás a belügyministeri költségvetés megállapítása alkalmával határoz.

5. §.

A mely megyékben a csendőrség intézménye tetteleg életbe lép, azoknak költségvetéséből a közbiztonsági közlegekre eddig felvett költségek ugyanazon naptól kezdve kihagyandók.

6. §.

A csendőrség első szervezésénél a jelenlegi közbiztonsági közlegek lehetőleg alkalmaztatnak.

A fenmaradó hiány pótlása, valamint a csendőrségnek jövőben kiegészítése, az 1881. évi II. törvényczikkben meghatározott módon történik.

7. §.

A belügyminister felhatalmaztatik, hogy a mennyiben az eddig élethossziglan kinevezett közegek egy része nem alkalmaztatnék, azoknak végkielégítéséről gondoskodják, s az e czímen felmerülő költségeket a II. kerület illetőleg az 1881. év folyamában, a többieket illetőleg pedig akkor, mikor azokban a csendőrség életbeléptetését czélozza, terjeszsze elő.

8. §.

A csendőrségi tisztek és összes csendőrök személyi, előléptetési és fegyelmi ügyekben a honvédelmi minister alá helyeztetvén, az összes személyi ügyek a honvédelmi ministeriumban kezeltetnek, s a csendőrség által elkövetett fegyelmi és bűnügyekben kizárólag a magyar királyi honvédbíróságok illetékesek; a közigazgatási és rendőri szolgálati viszony tekintetében a csendőrség a belügyminister hatósága alatt áll.

9. §.

A csendőrségi tisztek kinevezése iránt Ő császári és Apostoli királyi Felségéhez az előterjesztés a honvédelmi minister által, a belügyminister beleegyezésével fog tétetni.

A csendőrség szervezetei és szolgálati utasítása a bel- és honvédelmi ministerek által állapittatik meg és adatik ki.

Ugyanazon uton állapittatik meg a csendőrség öltözete és fegyverzete is.

10. §.

Csendőrségi tisztek, altisztek és csendőrök nyugdíj-képesek, a nyugdíjszabályzat a honvédelmi minister által a törvényhozásnak megállapítás végett előterjesztendő.

11. §.

A belügyminister felhatalmaztatik, hogy a csendőrségnek a II. kerületben a megszabott időben (4. §.) felállit-hatása czéljából az első kiképzésre, a berendezésre és a felszerelésre szükséges költségeket utólagos elszámolás mellett fedezhesse.

12. §.

Ezen törvény végrehajtásával a bel- és honvédelmi ministerek bizatnak meg.

Mi e törvényczikket s mindazt, a mi abban foglaltatik, összesen és egyenkint helyesnek, kedvesnek és elfogadottnak vallván, ezennel királyi hatalmunknál fogva helybenhagyjuk, megerősitjük és szentesitjük, s mind Magunk megtartjuk, mind más Hiveink által megtartatjuk.

Kelt Bécsben, ezernyolczszáznyolczvanegyedik évi február hó tizennegyedikén.

Ferencz József, s. k.

(P. H.)

Tisza Kálmán, s. k.

A) melléklethez.

1881. évi II. Törvényczikk

a csendőrségi legénység állományának kiegészítéséről.

(Szentelést nyert 1881. évi február hó 14-én. Kihirdettetett az országgyűlés mindkét házában 1881. évi február hó 15-én.)

Mi Első Ferencz József

Isten kegyelméből ausztriai császár, Csehország királya stb.
és Magyarország Apostoli királya.

Kedvelt Magyarországunk és társországai hű főrendei és képviselői közös egyetértéssel a következő törvényczikket terjesztették szentesítés végett Felségünk elé:

1. §.

A csendőrségi legénység állománya kiegészítettik:

a) a hadseregben (hadi tengerészetben) vagy a honvédségben szolgált olyan altisztekből, a kik az 1868-ik évi XL. törvényczikk 38. §-ának, illetőleg az 1873-ik évi II. törvényczikknek alapján igénynyel birnak a közszolgálatban való alkalmazásra;

b) olyan önkéntesekből, kik hadkötelezettségüknek már teljesen eleget tettek;

c) a hadsereg kötelékébe tartozó, s huzamos időre szabadságolt és önkéntesen belépő egyénekből, kik már a sorhadi kötelezettségnek utolsó félévében állanak;

d) a hadseregnek önkéntesen belépő tartalékosaiból és póttartalékosaiból;

e) az önkéntesen belépő honvédekből.

Mozgósítás esetében azonban a c) d) és e) pontok alatt elősorolt egyéneknek a csendőrségbe való önkéntes beléphetése nem engedtetik meg.

2. §.

A hadseregből vagy a honvédségből a csendőrségbe önkéntesen belépett egyének szolgálati kötelezettsége három évre terjed.

Azok azonban, a kik ezen három éven túl is kívánnak a csendőrségben szolgálni, önkéntesen és évről évre tovább is folytathatják ottani szolgálatukat.

3. §.

Azoknak, kik a hadseregből vagy a honvédségből lépnek be a csendőrségbe és abban négy évig szolgálnak, összes szolgálati idejükből, a honvédségnél töltendő két utolsó év elengedtetik. Az ilyenek tehát két évvel előbb bocsáttatnak el véglegesen a hadi kötelékből.

4. §.

A hadseregből, illetőleg annak póttartalékából és a honvédségből önként belépett csendőrök a csendőrségnél teljesítendő szolgálatuk idejére nézve a csendőrség állományába véglegesen áthelyezetteknek tekintendők; és így az időnkinti fegyvergyakorlatok és ellenőrzési szemlék s általában a tényleges szolgálatra való behívás alól felvannak mentve és mozgósítás esetében is a csendőrségnél hagyatnak meg.

5. §.

Ezen törvény végrehajtásával a honvédelmi miniszter bizatik meg.

Mi e törvényczikket s mindazt, a mi abban foglaltatik, összesen és egyenkint helyesnek, kedvesnek és elfogadottnak vallván, ezennel királyi hatalmunknál fogva helybenhagyjuk, megerősítjük és szentesítjük, s mind Magunk megtartjuk, mind más Hiveink által megtartatjuk.

Kelt Bécsben, ezernyolczszáznyolczvanegyedik évi február hó tizennegyedikén.

Ferencz József, s. k.

(P. H.)

Tisza Kálmán, s. k.

Eskü-minta

a magyar királyi csendőrtisztek és csendőrök számára.

Én ünnepélyesen esküszöm a mindenható Istenre, hogy Felséges fejedelmünk és urunk Első Ferencz József, Isten kegyelméből ausztriai császár, Csehország királya stb. és Magyarország Apostoli királya, s hazánk szentesített törvényei iránt hűséggel és hódolattal viseltetem.

Esküszöm, hogy kötelelességeimet, mint magyar királyi csendőr (csendőrtiszt) a közrend-, csend- és biztonsági szolgálatban az idevonatkozó utasítások szerint és mint katona, a hadi törvények és szabályok szerint mindenkor és mindenben teljesitem; minden körülmények között csakis a szolgálat, ő Felsége és az állam javát mozditom elő, a törvényeknek, előljáróim és főlebbvalóim parancsainak és meghagyásainak készséggel engedelmeskedem és a szolgálati titkot hiven megőrzöm.

Isten engem úgy segéljen. Ámen.

Kelt . . . . .

N. N. s. k.,
csendőr stb. (csendőr-hadnagy).

Hogy a fennebbi eskü jelenlétünkben a mai napon letétetett, bizonyítjuk.

Kelt . . . . .

N. N. s. k.,
(csendőr-őrnagy.)

N. N. s. k.,
(csendőrtiszt.)

C) melléklet.

Á t-

a magyar kir. csendőrségi törzs- és főtiszték, hadbírák és számító altisztek, csendőrök, valamint

Rendfokozat		Hópénzilleték és fentartási járulék		Z s o l d				Szolgálati pótdíj		Tiszti szolgál- vátságdíj		Lakbértvátság		Lótáp	Ruhaátalány	
				naponként		évenként										
frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr	adag	frt	kr		
A t ö r z s n é l	ezredes	a m. kir. honvédség hason rendfoko- zatú tisztjei számára meghatározott mértékben	.	.	.	.	600	.	160	60	52	.	2	.	.	
	alezredes		.	.	.	.	600	.	160	60	52	.	2	.	.	
	őrnagy		.	.	.	.	600	.	160	60	52	.	2	.	.	
	százados mint csendőr- ker.-parancsn.-helyettes		.	.	.	.	600	.	160	60	31	.	2	.	.	
	főhadnagy vagy hadnagy mint parancsn. segédtsízt		.	.	.	.	240	.	160	60	210	.	1	.	.	
	I. vagy II. oszt. százados hadbíró és számvívő		.	.	.	.	180	.	160	60	31	.	.	.	.	
	főhadnagy vagy hadnagy hadbíró és számvívő		.	.	.	.	180	.	160	60	210	.	.	.	.	
	írnok	500	.	.	.	.	.	.	.	.	120	.	.	.	.	
	I. oszt. írodaszolga	400	.	.	.	.	.	.	.	.	60	.	.	30	.	
	II. » »	350	.	.	.	.	.	.	.	.	63	.	.	30	.	
	III. » »	300	.	.	.	.	.	.	.	.	63	.	.	30	.	
A szárnyaknál	I. oszt. százados	a m. k. honvédség hason rendfokozatú tisztjei mértékben	.	.	.	.	300	.	160	60	.	.	.	.	.	
	II. » »		.	.	.	.	300	.	160	60	.	.	.	.	.	
	főhadnagy		.	.	.	.	240	.	160	60	.	.	.	.	.	
	hadnagy		.	.	.	.	240	.	160	60	.	.	.	.	.	
	hadapród-tiszt-helyettes	.	.	1	47	536	55	96	.	.	.	.	.	*	.	
	őrmester	.	.	1	47	536	55	E) mellék- let szerint	.	.	.	.	.	*	.	
	őrsvezető	.	.	1	20	438	.		.	.	.	.	.	*	.	
csendőr	.	.	—	93	339	45	.		.	.	.	.	*	.		

n é z e t

számvivők, továbbá a tiszthelyettes, illetőleg őrmestertől lefelé irnokok és irodaszolgák illetékeire nézve.

M e g j e g y z é s

Minden parancsnokság számára iroda és irodaszer-átalány engedélyeztetik.

A tiszthelyettes, illetőleg őrmestertől lefelé számító legénység lak-tanyákba helyeztetik el.

Az irnok a számvevőségi iroda részére és pedig csak oly csendőr-kerületi parancsnokságok számára rendszeresítettik, melyeknek állománya 50 embert meghaladt; az irnok a csendőr-kerületi parancsnok felterjesztése folytán, a belügyminister által neveztetik ki. Ezen állásra oly csendőr-altisztek birnak előnnyel, a kik törvényszerű védkötelezett-ségüknek eleget tettek, vagy hadi szolgálatra többé nem alkalmasak, vagy pedig nyugdíjazvák.

Az irodaszolgák: a 10. szolgálati év betöltéseig a III. osztályba,
a 11-ik szolgálati évtől a 2 -ig bezárólag II-ig osztályba,
a 25-ik » év betöltése után pedig az I. osztályba sorol-
tatnak.

Ezeknek kinevezése, valamint magasabb illeték-osztályba előmoz-dítása, a csendőr-kerületi parancsnok felterjesztése folytán, a belügy-minister által intéztetik.

Csendőr-altisztek és csendőrök, ha a fennebb említett feltételeknek megfelelnek, előnyben részesülnek.

Ha valamely tiszthelyettes a csendőrségnél töltött 9-ik szolgálati év után még mindig ezen rendfokozatban volna, ő a 10-ik szolgálati év megkezdésekor az E) átnézet szerinti és részére a 10-ik szolgálati évvel előnyösbnek mutakozó, szolgálati pótdíj élvezetébe lép.

*Ezen személyek ruha-átalánya időszakonként állapittatik meg.

A magyar kir. I. számú csendőr-kerületi parancsnokságnak a buko-vinai és romániai, a III-ik csendőr-kerületnek a havasokon, valamint Dunán túl levő őrsein és a IV-ik csendőr-kerületnek a galicziai határ mentén elhelyezett határőrsein a legénység fejenként napontai két krban megállapított csizmakoptatási átalányt élvez.

A lakbér-váltság minden rendfokozatbeli csendőr-kerületi parancs-nok részére egyaránt 525 frttal van megszabva.

Ha azonban valamely alezredes vagy őrnagy nem mint csendőr-kerületi parancsnok, hanem mint kerületi parancsnok-helyettes van alkalmazva, csakis 420 frtnyi lakbér-váltságot élvez.

Szabályzat

a csendőrt megillető fogdíjak, tanuilletmények és kíséreti díjak felszámítása és kiszolgáltatása tárgyában.

I. Fogdíjak.

A) Katonai- vagy honvédszökevények elfogása után.

A katonai- vagy honvéd-szökevények elfogása után járó fogdíjak, valamint az életmentési díjak iránti határozványok a magyar királyi honvédség számára kiadott illetékszabályzat 99—103. §-aiban foglaltatnak.

B) Polgári állású egyének elfogása után.

A polgári állású egyének elfogása után, az alább felsorolt feltételek mellett, a következő összegű fogdíjak járnak:

1 évnél csekélyebb tartamú fogság- vagy börtönbüntetésre ítélt egyén után — és pedig a büntett miatt elítélteknél tekintet nélkül a megszabott fogságidőre — a vétség és súlyos rendőri kihágások miatt elítélteknél azonban csak akkor, ha a fogságbüntetés hat havi időtartamnál kevesebbre nem szabott ki	4 forint,
1 évtől 3 évig tartó fogság- vagy börtönbüntetésre ítélt egyén után	8 »
3 éven felül 10 évig terjedő börtönbüntetésre ítélt egyén után	16 »

10 éven felül 15 évig terjedő börtönbüntetésre ítélt egyén után . . . . . 25 forint

15 éven felül terjedő börtönbüntetésre ítélt egyén után . . . . . 30 »

Halálos ítélet kimondása esetén, még azon esetben is, ha a halálos büntetés kegyelem útján elengedtetett vagy börtönbüntetésre változtattatott át . . . . . 60 forint.

A fogdíjak a kihirdetett ítélet jogérvényre emelkedése után fizettetnek ki.

Ezen fogdíjak azonban csak azon esetben illetik meg a csendőrt, ha az elfogás:

a) külön parancs vagy hivatalos felhívás nélkül, az illető csendőr buzgalma folytán, — vagy

b) elfogási parancs alapján, de a parancs vételétől számítva 24 óra lefolyása alatt történt.

Kivételt képez ez utóbbi eset alól azon körülmény, hogy ha a feljelentésben a tettes személyére vagy tartózkodására vonatkozó adatok hiányosak s ennél fogva a nyomozó csendőrnek ezen hiányos adatok kiegészítésére több időre van szüksége, úgy hogy e miatt a tettes elfogása 24 órán belül a legnagyobb buzgalom mellett sem foganatosítható s az elfogás csakis a csendőr buzgalmának, körületekintő s ügyes eljárásának tulajdonítható; ezen kivételes esetekben akkor is megilleti a csendőrt a fogdíj, ha az elfogás 24 óra eltelte után történt.

A már elítélt és börtönök- vagy fegyintézetekből megszökött egyének elfogásáért a csendőrt a fogdíj a fentebbi feltételek mellett szintén megilleti; az ily egyének elfogásáért járó fogdíj azonban azon évek számához képest állapittatik meg, melyeket az illetőknek még fogságban kell tölteniök.

A vizsgálati fogságból megszökött fogoly letartóztatásáért a fogdíj az ítélet mérvéhez képest és a fentebbi feltételek alatt szintén kifizetendő és pedig oly egyének után, a kik a csendőr által ismételten fogattak el, ugy az első, mint a második elfogásért külön.

Nem illeti a csendőrt a fogdíj azon esetben:

1. ha törvényesen megszabott büntetés az illető törvényszék által pénzbírságra változtatott át s ennek folytán a jogérvényes ítélet is pénzbírságra, illetőleg pénzbeli büntetésre szól;

2. ha a törvényszegőnek elfogatása más természetű büntettet vagy vétséget kizárva, csakis a csendőrségnek szóbeli vagy tetteges megsértése következtében történt, s végül:

3. ha a csendőr által elfogott egyén valósággal elítéltetett ugyan, letartóztatása azonban törvényszerűleg indokoltnak nem találtatott.

II. Tanú-illetmények.

A) Csendőrségi személyeknek polgári fenytő bíróságokhoz tanúképen való megidézése alkalmával.

1. Tisztek illetménye.

A csendőrségi csapattiszteket, ha állomáshelyükön kívül valamely fenytő bírósághoz mint tanúk megidéztetnek, az 1879. évi XXXVI. t.-cz. határozmányai szerinti átvonulási szálláspénz, továbbá előfogat-, esetleg postai, vasuti vagy gőzhajói költségek megtérítése s az állomáshelyükön kívül töltött napokra az igazságügyi alap terhére rendfokozatukhoz mért napidíjak illetik meg.

A csendőrség többi havidíjas személyeire (hadbírák, számvivők, irnokok és hivatalsszolgákra) nézve ily esetekben a polgári állású tanukra vonatkozólag fennálló szabályok mérvadóak.

2. Legénység igénye és járandósága.

a) Midőn az utazás sem vasuton, sem gőzhajón nem eszközölhető.

A csendőrségi legénységnek, — hadapród-tiszthelyettes-től lefelé számítva — ha valamely bírósághoz mint tanú idéztetik meg s a bíróság székhelye az ő állomáshelyéhez $7\frac{1}{2}$ kilométernyinél azaz két óra járásnyinál távolabbra esik, minden menet és jövet órányi utjáért 26 krajczár, és ha a tanúként megidézett csendőr a birói tárgyalás hosszabb tartama vagy pedig azon helység távolsága miatt, amelyben kihallgattatott, ugyanazon napon állomáshelyére vissza nem térhet, illetve vissza nem érkezhethet, az ott tartózkodása tartamára, vagyis minden további 24 órára a m. kir. csendőrség számára kiadott szervezeti utasítás 37. §-ában rendfokozatához képest étkezési pótlék jár.

b) Midőn az illető bíróság és a tanú lakhelye között vasuti vagy gőzhajó - közlekedés áll rendelkezésre.

Ha a bíróság székhelye és a tanúként megidézett csendőr állomáshelye között vasuti vagy gőzhajó-közlekedés létezik, az a) alatt megszabott 26 krnyi utiköltség a csendőrt nem illeti meg, ellenben a vasuton vagy gőzhajón oda és vissza tett utazásából felmerült s a katonai díjszabás szerint tényleg fizetett szállítási költség részére megtérítendő, és tekintettel az ily közlekedési eszközök használásakor felmerülő drágább élelmezés költségére, a csendőrnek

ez esetben a fentebbi szállítási költségen felül még az *a)* bekezdés végén felsorolt határozmányok elveihez képest, a szabályszerű étkezési pótlék helyett kivételesen utazási pótdíj és pedig a hadapród-tiszthelyettesnek naponta 1 forint 50 krajczár, az őrmesternek 1 forint, az őrsvezető és csend-őrnek pedig 70 krajczár jár.

c) Midőn a tanú csak részben utazhat vasuton vagy gőzhajón.

Minthogy oly esetek is merülhetnek fel, hogy a tanú és a megkereső bíróság állomása között létező út csak részben tehető meg vasuton vagy gőzhajón, annak hátralevő része pedig gyalog avagy a tanú által bérelt fuvaron teendő meg, ha ő a vasuti vagy gőzhajó-közlekedést még a délelőtti órában hagyja el, csupán a vasuti vagy gőzhajó-költség térítendő meg, ha ez azonban csak a délutáni órákban történhetik, akkor részére az utiköltségen kívül a *b)* bekezdésben kivételesen kimért utazási pótdíj is kiszolgáltatandó; az utazás hátralevő részére azonban mindkét esetben az *a)* bekezdésben megállapított minden óra után számitandó 26 krajczár utiköltség jár.

Ily természetű utazások mindig lehetőleg a legrövidebb útirányban eszközöndők és a távolság meghatározására nézve a katonai menettérkép s azon esetben, ha abban a távolság kitüntetve nem lenne, a szokásos hivatalos kimutatás mérvadó.

d) Az igényjogosultságra vonatkozó általános határozványok.

A tanúilletmény különbség nélkül kiszolgáltatandó, akár a végtárgyalás avagy a vizsgálat folyama alatt hallgattatott ki a tanú, akár bűntény, vétség vagy kihágás forog kérdésben.

3. *A kiszolgáltatás módja.*

A csendőr - szárnyparancsnokság, mihelyt valamely csendőrnek tanuzás céljából való kirendelése végett megkerestetik, az illetőt az utbainditási rendelettel egyidejűleg az utazás távolsága és előreláthatólag az állomáshelyen kívül töltendő napok számához mértén megfelelő utazási előleggel látja el.

Ezen tanu-illetményekről az illető csendőr számlát készítvén, azt a szárnyparancsnok átvizsgálás után, számvivői kezelés és érvényesítés végett a csendőr-kerületi parancsnoksághoz terjeszti fel; a kerületi parancsnokság pedig az ily tanúdíjak és utiköltségek czímén felmerülő költségeket esetről esetre — minden bírósági közbenjárás mellőrével — az illetékes királyi ügyészség által a csendőrségi javadalmazás részére megtérítetteti.

4. *Az illetményi határozványok kiterjesztése.*

a) *Haditörvénytörvényekhez történt megidézés alkalmával.*

Ha valamely csendőrségi személynek haditörvénytörvények előtt kell tanuként megjelenni, ugyanezen illetmény-szabályok érvényesek és ily esetekben a tanu-illetmény azon ügyködési ágazat javadalmazásának rovására esik, melynek érdekében a kihallgatás eszközöltetett.

b) *A közigazgatási hatósághoz történt megidézés alkalmával.*

Ugyanezen illetményhatározványok érvényesek, midőn csendőrségi egyének fenytő ügyekben közigazgatási hatóságok által idéztetnek meg tanuként, mely esetben az illetmények a közigazgatási hatóságok által fizetendők ki.

5. Általános határozványok a tanukként megidézettek részére kiállítandó menetlevelek tárgyában.

Hogy a tanukként megidézett csendőrségi egyének, ha a vasutat vagy gőzhajót használhatják, a katonai árszabás kedvezményében részesüljenek, menetlevéllel látandók el.

A menetlevél egyébiránt akkor is kiszolgáltatandó, midőn a csendőrtiszt előfogat előállítására tart igényt.

B) Tanú-illetmények, továbbá a polgári bíróságok által csendőrségi személyek ellen megtartott vizsgálati ügyekben felmerülő illetmények.

1. Az illetmény alapelve.

Csendőrségi személyek ellen megtartott vizsgálatok alkalmával a hadi törvényszék által kihallgatott polgári egyének részére megállapítandó tanu- vagy szakértői illetményeket, továbbá a polgári bíróságok által megkeresés útján csendőrségi személyek ellen megtartott vizsgálatok alkalmával felmerülő (tanu- és egyéb illetmények) költségeket a csendőrségi javadalmazás viseli.

2. Az illetmények mérve és kiszolgáltatási módja.

A tanú-illetmények kiszabása a vizsgáló katonai bíróságot illeti meg és azok elszámolására nézve felsőbb engedély nem igényeltetik, kivéve, ha alaposan feltehető, hogy azok aránytalanul magasan számítottak fel.

A polgári tanuk és polgári szakértőknek ugyanazon költségterítések és illetmények folyósítandók, melyek a polgári bíróságok által a tanuk és szakértőknek megítéltetnek, mely díjak igénybevételenek a tanuvallomás

befejezte után azonnali bejelentése külön folyamodás mellőzésével a kifizetés kötelezettségét megállapítja.

A polgári bíróságoknál a fent említett kihallgatások következtében felmerülő költségek megtérítése akadály nélkül foganatosítandó, mihelyt a költségjegyzék azon elsőfokú törvényszék elnöke által, kinek hivatalos körletéhez az illető vizsgáló bíróság tartozik, megerősített.

A kifizetés, a feleknek bélyeggel ellátott nyugtáira vagy az illető bíróság hivatalos nyugtájára történik.

Jelen határozmányok hasonszerű alkalmazást nyernek akkor is, ha kihallgatások vagy vizsgálatok a csendőrség érdekében nem bírósági, hanem más hatóságok által eszközöltetnek.

Csendőrségi személyek ellen intézett vizsgálatok alkalmával kihallgatott csendőrök tanúilletményei az A) alatt foglalt határozványok elvei szerint számolandók el.

A csendőr fent kitett illetékeiből mindennemű utiköltségét fedezni tartozik.

III. Kiséreti díjak.

Utasok, futárok, postakocsik, kincstári pénzszállitmányok stb. fedezeti kíséretéért, a fedezetet igénybevevők részéről, ha a távolság $7\frac{1}{2}$ kilométernél (egy mértföld) nagyobb, kíséreti díjak fizetendők és pedig — minden egyes csendőr részére — $7\frac{1}{2}$ kilométernyi távolság után 35 kr., $7\frac{1}{2}$ kilométeren felül bezárólag 15 kilométerig 70 kr., 15 kilométeren felül bezárólag $22\frac{1}{2}$ kilométerig 1 frt 5 kr., és így tovább ezen arány szerint fokozatosan.

Ha a csendőr működése a kiindulási helyre való.

visszajövetelnél nem szükséges, a visszajövetért kíséreti díj nem jár.

Ezen kíséreti díjak esetről-esetre közvetlenül a csendőrt kivezénylő őrsparancsnoknak fizetendők le díj-jegyzék mellett, a melyeknek fele a csendőrnek azonnal kézbesítendő, másik fele pedig egyéni tömegrészlete javára bevételezendő.

Á t n é z e t

a magyar kir. csendőrség részére (ezen utasítás 36. §-a szerint) megállapított szolgálati pótdíjra nézve.

R e n d f o k o z a t	A m. kir. csendőrségnél betöltött												M e g j e g y z é s
	3-ik		6-ik		9-ik		12-ik		15-ik		18-ik		
	szolgáti év után évenként												
	frt	kr.	frt	kr.	frt	kr.	frt	kr.	frt	kr.	frt	kr.	
Tiszthelyettes	.	.	.	.	109	50	146	.	164	25	182	50	A szolgáti pótdíj a csendőrségben töltött 18-ik szolgáti év után többé nem növekszik. Oly egyének részére, kik nem a szolgálat érdekében és nem a hivatás-szerű csendőrségi szolgálat folytatása végett, hanem azon célból tartatnak ideiglenesen vissza, hogy az ellenük időközben felmerült fegyelmi vagy bűnvádi vizsgálata folytatható és befejezhető legyen, a betöltött 3-ik szolgáti év után járó szolgáti pótdíj, illetve a 6., 9., 12., 15. és 18-ik szolgáti év után járó szolgáti pótdíj fel nem számítható. *) Ide járul még minden szökő év február 29-ik napja, melyre a kijáró, illetőleg esedékes egy napi zsold és szolgáti pótdíj a tényleges szolgálat alatt szintén kifizettetik, míg ezen nap a nyugdíj megállapításánál tekintetbe nem vétetik.
Órmester és őrsvezető	73	.	91	25	109	50	146	.	164	25	182	50	
Csendőr	51	75	73	.	91	25	127	75	146	.	164	25	
Ezen évi illeték után, az évet 365 nappal *)													
számítva, jár egy napra													
Tiszthelyettesnek	.	.	.	.	.	30	.	40	.	45	.	50	
Órmester és őrsvezetőnek	.	20	.	25	.	30	.	40	.	45	.	50	
Csendőrnek	.	15	.	20	.	25	.	35	.	40	.	45	

Beszállásolási szabályzat

a magyar királyi csendőrség számára.

Általános határozatok.

1. §.

A csendőrségnek mindenütt és mindenkor tisztességes és szolgálati hivatásának megfelelő, természetbeni szállásra van igénye.

Azon helyiségek, melyek az 1879. évi XXXVI. törvényczikk 10. §-a szerint, csapatok beszállásolására igénybe nem vétethetnek, ezen mentesítést a csendőrségre vonatkozólag is élvezik.

Különben a csendőrség sajátos szolgálati viszonyára különös tekintettel kell lenni és arra ügyelni, hogy az őrmestertől lefelé számító csendőrök lakhelyiségei korcsma vagy más nyilvános gyűlhelyekkel egy földél alatt, és lakhelyiségeik más lakófelekével összekötve lehetőleg ne legyenek, s a többi lakásokkal szemben elzárt, külön bejárattal birjanak.

A szakasz-parancsnokok szállásai a szakasz-irodák-
kal és fogdahelyiségekkel együtt; továbbá a szárny-irodák,
fogdahelyiségek és raktárak lehetőleg ugyanazon épü-
letben legyenek, melyben a legénység van elszállásolva,
vagy lehetőleg legalább is annak közelében helyeztesse-
nek el.

2. §.

A csendőrség részére szükséges összes szállások, bérlet útján szerződésileg biztosítandók.

A létszámon fölül vezetett csendőr törzs- és főtiszték azonban természetbeni lakást nem követelhetnek, elszállásolási igényeikre nézve tehát az 1879. évi XXXVI. törvényczikk határozványai alkalmazandók.

Felmerülő bármily nemű kiadások a csendőrségi javadalmazásból fedezendőek.

Ha a csendőrség kincstári épületben szállásoltatik el, ezért lakbér ugyan nem fizetendő, de a javítási és fenntartási költségeket a csendőrségi alap viseli.

Szállás-illetékek.

3. §.

Mindaz, a mit a csendőrség a neki járó tisztességes elszállásolásra vonatkozólag igényelhet, a következő kimutatásokban foglaltatik: és pedig az *A)* kimutatás a törzs- és főtiszték, a hadbirák, a számvivők, a tiszt- és irodaszolgák, a *B)* kimutatás az őrmesterek és őrsvezetők, a *C)* kimutatás a csendőrök lakhelyiségi és butorzati, továbbá világítási és fűtési anyagszolgálmány illetékeit, valamint a légénységi konyha-berendezési tárgyakat, végre a *D)* kimutatás az istálló-szükségleteket tartalmazza.

A tiszték, hadbirák, számvivők és irodaszolgák konyha-berendezési tárgyaikat maguk tartoznak beszerezni, lakhelyiségeik rendes takarítását maguk eszközölni; a lakhelyiségek minden második évben ismétlődő meszelését pedig a csendőrségi alap viseli, hacsak erre a háztulajdonos szerződésileg nincs kötelezve.

4. §.

A minden csendőrségi parancsnokság részére megkivántató irodaszobák, raktár és foghelyiség, továbbá butor-
zati és iroda-berendezési tárgyak mennyisége, s az ezen
helyiségek számára való fűtési és világítási anyag-járandó-
ság az *E)* kimutatásban foglaltatik.

5. §.

A törzs- és főtiszteknek, számvivőknek és irodaszol-
gáknak a csendőrségi javadalmazásból járó évi lakbér-
váltságdíj a következő összegekből áll:

a csendőr-parancsnok részére, a törzstiszti rendfoko- zatra való tekintet nélkül	525	frt
a többi törzstisztek mindegyike részére	420	»
százados, százados-hadbíró részére	315	»
alantas tiszt (hadbíró) részére	210	»
számvivő részére, rendfokozatához képest	315	»
vagy	210	»
irodászolga részére	63	»

6. §.

Ha az 5. §-ban meghatározott váltságdíjak az ott
említett személyek által igénybe vétetnek, ezek saját
lakásuk és az istálló bérköltségét, valamint minden bár-
mily névvel nevezhető szállás-szükségleti költséget, külö-
nösen az alantas tisztek (hadbírók), az alantas számvivők
és az irodászolgák még az őket különben megillető fűtést
és világítást is, úgy maguk, mint a hozzájuk tartozók szá-
mára sajátjukból tartoznak fedezni.

Átvonulási beszállásolás.

7. §.

Az állomáshelyen kívül szolgálatban töltött idő alatti beszállásolásra nézve következők határoztatnak.

Ha csendőr-tiszt, altiszt vagy csendőr szolgálatban az éjet állomáshelyén kívül tölteni kénytelenítettik, vagy ha tulajdonképeni szolgálati alkalmazás nélkül, mint például más osztaghoz való áthelyeztetés és más efféle alkalmakkor, utban, azaz átvonuló félben van: beszállásoltatására nézve ugyanazon igényjoggal bir, mint azt az 1879. évi XXXVI. törvényczikk 38—54. §§. a honvédti-zt, illetőleg a honvéd részére meghatározzák, s ő a beszállásolás után járó díjat a község-előljárónak azonnal nyugta mellett lefizetni és szabályszerűen felszámítani tartozik.

8. §.

Az őrmestertől lefelé számító csendőröknek átvonulási elszállásoláskor a szállásadó részéről nyújtandó déli étkezésre nincs igényök, s azt saját illetékeikből tartoznak fedezni.

A csendőrség állandó beszállásolásának fogyanatosítása.

Általános határozatok.

9. §.

Az összes beszállásolási ügyeket a csendőr-kerületi parancsnokságok intézik.

Az e végre megkivántató pénzösszegek a csendőr-kerületi parancsnokságok részére a havi javadalmazással egyidejűleg, pénzsükségleti kimutatás alapján, a belügyministerium által utalványoztatnak, meghatározott szabályok szerint kezeltetnek, s a pénz hováfordítása, az élelmezési számadással egyesítve számoltatik el; a használatban levő butorok és berendezési tárgyak felől pedig a belügyministeriumhoz egész évi számadások terjesztetnek be.

A csendőr-kerületi parancsnok hatásköre.

10. §.

A csendőr-kerületi parancsnok a beszállásolási tárgyak egész kezelése és fentartásáért felelős, és mindennemű hiányokért kártérítésre kötelezett; az összes beszállásolási ügyet a segédtsízt és számvívő segítségével intézi; a bérlet-szerződéseket, azok ármagasságára való tekintet nélkül, jóváhagyás végett a belügyministerhez terjeszti fel; fel van hatalmazva öt forintig való kisebb beszerzéseket felsőbb engedély nélkül eszközölni; arról gondoskodik, hogy az épületek és berendezési tárgyak mindig jó karban tartas-

sanak, a tisztítások mindenütt szabály szerint történjenek; továbbá örködnie kell, hogy az alosztályok használatában levő butorok kiméltessenek és készakarva ne rongáltassanak; végre intézkedései teljesítését, de különösen a helyreállításoknak, a felszámitásoknak megfelelően és valóban helyesen lett eszközését, a szemlét tartó tisztek által ellenőrizteti.

Oly beszerzések és helyreállításokra nézve, melyek 5 forintnál többbe kerülnek, a belügyminister engedélye kirendő ki.

A segédtszt kötelessége.

11. §.

A segédtszt, ép ugy mint az öltözeti cikkeknel, a beszállásolási anyagok és berendezési tárgyak belső kezelését is intézi; ő látja el a törzset és az alosztályokat mindennemű beszállásolási szükségletekkel; a haszonvehetlen tárgyakat, ha helyben való értékesítésük nem mutatkozik megfelelőnek, a törzshez szállíttatja; azoknak a csendőrségi alap javára való elárusítását eszközli és minden év végével a leltári számadást szerkeszti, melynek számfejtését első sorban a parancsnoksági számvivőség eszközli, ezután pedig a belügyministerhez terjesztendő fel.

A számvivő kötelességei és hatásköre.

12. §.

A számvivő a helyi ellenőrzést teljesíti, az idevágó pénz- és tárgyszámadásokat felülvizsgálja, mindennemű bevásárlásoknál és szerződés-kötéseknél a kincstár érdekeit képviseli, a lakbéreket nyilvántartja, és kötelessége azon

lenni, hogy a pénzsükségletek az alosztályoknak kellő időben és csak azon mérvben küldessenek meg, a mint azt a feltétlen szükség igényli, hogy az utóbbiaknál követelés vagy pénzmaradék elő ne forduljon.

A szárnyparancsnok feladata és hatásköre.

13. §.

Minden szárnyparancsnok alosztályai szabályszerű elhelyezéseért felelős; szemléi alkalmával a laktanya berendezési tárgyakat és alkatrészeit megvizsgálja és azoknak számszerint való létezését minden őrsnél az előirt leltárral összehasonlítja; gondoskodnia kell, hogy az őrsök a szabályszerű beszállásolási kellékekkel ellátva legyenek és ezek használható állapotban tartassanak, s meg kell győződnie, hogy vajjon a javaslatba hozott és engedélyezett helyreállítások csakugyan jól és tartósan eszközöltettek-e? és vajjon az ágynemű javítása, mely célra meghatározott átalány jár, annak idején teljesítetik, az ágynemű kiméltetik és tisztán tartatik-e?

Ezzel szemben köteles a szárnyparancsnok az előlegesen esedékes átalányokat, valamennyi alosztályainak és személyeknek az élelmezési illetékekkel egyidejűleg minden hó 1-én haladéktalanul kiadni.

Minden bevételi és kiadási tétel az illető naplóban megfelelően okmányolandó.

A szárnynál használatban lévő butorok, berendezési tárgyak, konyha-, istálló- és egyéb eszközök felől évi leltár szerkesztendő és a csendőr-kerületi parancsnokságnak beterjesztendő.

Az alosztályok kötelességei.

14. §.

Az alosztályok és személyek a meghatározott beszállásolási egyenértékeket, illetőleg váltságdíjakat minden

hó 1-én előlegesen kapják és ebből a tisztogatási és helyreállítási költségeket fedezni tartoznak.

Ha a használatban lévő ágyneműek és egyéb tárgyak oly mérvben elhasználtak, hogy javításuk már nem lehetséges vagy már nem mutatkozik érdemesnek, ezen állapot egy közigazgatási, és hol ez nem lehetséges, egy községi tisztviselő közbejövételével bizottságilag megállapítandó, az írásbelileg felvett jegyzőkönyv a szárnyparancsnoksághoz beküldendő, mely az őrsöktől beérkező ily beadványokat gyűjteni, azokból összesítést szerkeszteni és az előirt határidőre a csendőr-kerületi parancsnokságnak beterjeszteni tartozik; mely utóbbi úgy az elhasznált tárgyak fogytékba vétele, valamint újak beszerzésére nézve a belügyminister engedélyét azonnal kieszközölje, a haszonvehetetleneknek használhatókkal leendő felcserélését pedig azonnal elintézzze.

Ugyanezen eljárás követendő, ha oly berendezési tárgyak igényelnek helyreállítást vagy válnak hasznavehetlenekké, melyekre nézve fentartási átalány nem létezik, vagy ha kincstári avagy magántulajdont képező épületeken és azok belső alkatrészein oly hiányok mutatkoznak, melyek helyreállítására a tulajdonos szerződésileg nincs kötelezve és azok hebizonyíthatóan nem a benlakók által okoztattak.

Minden ily esetben a szárnyparancsnokságnak, a bizottsági jegyzőkönyvvel és költségvetésekkel felszerelt jelentés teendő, mire a szárnyparancsnokság az ügyet megvizsgálván, azt saját véleményével ellátja és a csendőr-kerületi parancsnoksághoz felterjeszti.

Ha nagyobb összeg kiadása forog kérdésben, az ily bizottságolásoknál lehetőleg mindenkor csendőr-tiszt legyen jelen, mire nézve, sürgős eseteket kivéve, szemle-utazások nyujtanak alkalmat.

Mihelyt a javasolt helyreállítás eszközzése engedélyeztetik, a szárnyparancsnokság a foganatba vételt az illető őrsparancsnokságnak meghagyja, a költségösszeget a pénzügyi elölirányzatba felveszi és miután a helyreállítás megtörténte felőli jelentést vette, az esedékes összeget, szabályszerű bélyeggel ellátott nyugta alapján, a felvételre jogosultnak közvetlenül kifizeti.

A bérletösszegekre nézve, minden háztulajdonosnak írásban kell nyilatkozni, hogy az esedékes házbérrészleteket a szárnypénztártól maga szándékozik-e felvenni, vagy azt posta útján kívánja-e megkapni, — mi a szárnyparancsnokság részére mérvadó marad.

A háztulajdonosoknak semmi esetben sincs megengedve a házbér felvételénél az őrsparancsnok közbenjárását igénybe venni.

A pénzátalányok, melyek minden őrs részére közös szükségletek fedezése céljából kiadatnak, az őrsparancsnok és egy csendőr kettős zára alatt őrzendők és naplószerűen akként kezelendők, hogy a szemléttartó tisztek, ezen pénzek szabályszerű kezelése és mire fordítása felől mindenkor meggyőződhesse.

Ezen kezelésből eredő megtakarítások ugyanazon őrs részére való egyéb legénységi beszállásolási kellékek beszerzésére állnak rendelkezésre; de e végre esetről-esetre a szárnyparancsnok engedélyét kell kikérni.

Átalányok

a csendőrség beszállásolási szükségletei fedezésére.

Általános határozatok.

15. §.

Az átalányösszegek, melyek az illetékszerű beszállásolási kellékek beszerzése céljából a csendőrségi alap által igénybe vétetnek, részint az élvezet-jogosultaknak közvetlenül fizettetnek ki, részint a belügyministeriumnál tartatnak nyilván, s ezekből mindazon kellékek, nevezetesen az ágynemű és egyéb tárgyak költségei, melyek szállítás útján nagyban biztosítandók, fedeztetnek.

Ezen átalányok mérve és céljára a következő §§-ok nyújtanak felvilágosítást.

Átalány a laktanyák tisztántartására.

16. §.

A laktanya-folyosók és az udvar sepreteése, a lakszobák, irodák és foghelyiségek padlóinak havonként egyszeri felsúroltatása, a lámpák meggyújtása és seprők beszerzésére havonként minden őrsnek . . . . . 2 frt — kr.
minden szakasz-parancsnokságnak . . . . . 1 » 20 »
minden szárny-parancsnokságnak . . . . . 1 » 20 »
mint állandó és semmiféle részletes elszámolás alá nem tartozó átalány jár, mely minden hó 1-én előlegesen kifizetendő.

A törzs székhelyén levő őrsnek azonban, ha az ott kiképzés alatt álló próbaszolgálaton levő csendőrök száma 15 főt meg nem halad, a fentebbi 2 forint átalányon felül 1 forinttal, a 16—30 főnyi állomány-többlet után 2 frttal s ezen felül 3 forinttal több jár.

Laktanya-világítási átalány.

17. §.

Minden őrsön egy, az egész éjen át égő lámpát kell fentartani.

Az e végre szükségeltető olaj- és lámpabél beszerzésére minden nyári hónapra 80 kr., minden téli hónapra 1 frt 60 kr. jár.

Nagyobb épületeknél az okvetetlenül egész- vagy fél éjen át fentartani szükséges lámpák száma, ezen szabályzat 14. §-a értelmében, egy bizottság által megállapítandó és a bizottsági jegyzőkönyv alapján a felszámitási engedély a belügyminister úrtól kikérendő.

Istálló-világítási, továbbá istálló-szerek fentartására és pótbeszerzésére szolgáló átalány.

18. §.

Ezen célra havonkint:

törzstiszteknek	50 kr.
segédtiszteknek	30 »

engedélyeztetik.

Ugyanezen célból, lovasított őrsök részére, egy ló után havonkint 30 kr. és ugyanazon istállóban lévő minden további ló után 10 kr., tehát például egy 5 lóval bíró őrs részére havonkint hetven krajczár engedélyeztetik;

ezenfölül a lótrágya is bir annyi értékkel, hogy az átalány netaláni elégtelensége folytán előálló hiány a trágya értékesítése után befolyó összegből pótolható.

Lóápolási és istálló-felszolgálati átalány.

19. §.

Ez minden lovasított altiszt és csendőr részére napontai tiz krajczárból áll, mely összegből egy lóápoló- és istálló-szolga tartathatik. Ezen átalány havonkint előlegesen fizetendő ki.

Butor-átalány a tiszti lakások számára.

20. §.

Ezen átalány, a szolga számára való butorral bezárólag, minden törzs és főtszt, továbbá számvivő és hadbíró számára évenkint 25 frtból áll.

Ezen összeg az élvezetjogosultak névjegyzéke alapján havi részletekben tétetik folyóvá, illetőleg az élelmezési pénztárból a tiszti butor-pénztárba számoltatik át és az ezen szabályzat 33. §-a szerint kezelt alapot képezi, melyből a szükséges helyreállításokat és beszerzéseket, bizottsági megállapítások és költségvetések alapján s csakis a csendőr-kerületi parancsnok engedélye és utalványozása folytán, szabad eszközölni.

A butor-átalány oszthatlan havi illeték, melynek felszámítása a hó egyes napjaira nem történhetik.

Átalány a természetbeni lakásokba elszállásolt irodaszolgák butorzata fentartására.

21. §.

Ezen átalány évi öt forint, mely összeg azonban az egyeseknek nem fizettetik ki kezére, hanem valamennyi

irodaszolga szobabutorzatának fentartása és beszerzési költségei fedezése céljából, a szükséghez képest, a 22. §-ban körülírt módozatok szerint kezeltek.

Átalány a legénységi szobák butorzatának fentartására és pótbeszerzésére.

22. §.

Kisebb helyreállítások eszközését, melyek 50 kr-nál többbe nem kerülnek, a szárnyparancsnok engedélyezi.

Öt forintig terjedő nagyobb kiadások, ha a helyreállítás szüksége senki által sem okoztatott, hanem csak természetes koptatás útján következett be, bizottsági megállapítás és az árnak megfelelő voltát bizonyító hatósági záradékkal ellátott költségvetések alapján, a csendőr-kerületi parancsnokság részéről engedélyezhetők.

Új beszerzések, valamint helyreállításokra nézve, melyek 5 forintot meghaladnak, a fentebbi bekezdésben körülírt módozatok szerint, sürgős esetekben az intézkedés azonnal megteendő, különben pedig az e végre kitett határidők betartásával, a belügyminister engedélye kikérendő.

Ezen kiadások fedezése céljából az örsök részére, azok létszámerejéhez képest, és pedig:

3 fő után	.	.	.	4 forint
4 » »	.	.	.	5 »
5 » »	.	.	.	6 »

és így tovább, minden további fő után egy-egy forinttal fokozódó évi átalány-összeg határoztatik meg, mely azonban a belügyministeriumnál nyilvántartatik.

Konyhaberendezési átalány.

23. §.

A legénységi konyhák első berendezési költségei a kincstár által viseltetnek.

A konyhaberendezési tárgyak folyton jókarban tartása céljából minden őrs, legénységi létszámerejére való tekintet nélkül, minden hó 1-ső napján előlegesen 17 krajczárt kap.

Átalány a legénységi ágynemű tisztántartására.

24. §.

Örmestertől lefelé számító minden csendőr és minden irodaszolgánál, ha ezek természetbeni lakásban beszállásolvák, 4 lepedő és 2 vánkoshéj, — végre minden oly embernél, ki nős, ezen tárgyak kettős száma van használatban, melyek mosatása, illetve kicserélése nyáron minden 14-ik napon, a téli hónapokban pedig egyszer eszközlendő.

Minden lepedő egyszeri mosatásáért, mint állandó átalány, havonként előlegesen . . . . . 4 kr.
és egy vánkoshéj mosatásáért . . . . . 2 kr.
fizettetik ki, mely összeg a laktanyákban használatban lévő ágyak számához képest számítandó fel.

Átalány a legénységi ágynemű jókarban tartására.

25. §.

Minden őrs és minden irodaszolga, a használatában lévő ágyneműnek teljes elhasználásáig való jókarban tartására köteles; mely célból a már használaton kívül

helyezett összes ócska ágynemű és szalmazsákokból foltozásra valóval láttatnak el.

Az ezen javításból eredő költségek fedezésére minden őr, a laktanyában elhelyezett minden ágy után, valamint természetbeni lakást élvező minden irodaszolga, havonkint előlegesen egy krajczárt kap.

Átalány a téli és nyári takarók, szalmazsákok és lószőrvánkosok tisztítására.

26. §.

Ezen ágyneműek tisztítása minden évben egyszer és pedig július hóban foganatosítandó.

Az állandóan meghatározott átalány egy nyári és egy téli takaró után 10 krjával számítva 20 kr., s egy szalmazsák és lószőrvánkos után együtt 12 krból áll, s az őröknek minden év július 1-én, a meglévő ágyak teljes száma után számítva, fizettetik ki.

Szalmazsák-töltési átalány.

27. §.

Ez, a minden év szeptember 1-én eszközlendő teljes új töltésre, továbbá a minden év márczius 1-én, június 1-én és deczember 1-én való utántöltésekre jár.

Az e végre beszerzendő ágyszalma bevásárlására meghatározott átalány:

a teljes új töltésre	30 kr.
és minden utántöltésre 15 krjával számítva	45 krt

teszen; mely összegek, a kitett határidőkor az őröknek, a létező ágyak mennyiségéhez képest kifizetendőek.

Átalány az ágynemű, téli és nyári takarók, lószőrvánkosok és szalmazsákok pótbeszerezésére.

28. §.

A használatban való természetes kopás következtében, bárki hibája nélkül haszonvehetlenné vált tárgyak kiadásba vétele, illetőleg új beszerzése iránt, melyek helyreállítatásra többé nem alkalmasak, a 22. §-ban körülírt eljárás szerint, az e végre kitűzött határidőkor a belügyministerhez javaslat terjesztendő fel.

E végre, a rendszeresített legénységi állományhoz képest, fejenként 3 frtnyi évi átalány állapittatik meg.

Iroda-anyagszolgálmányi átalány.

29. §.

A csendőr-kerületi parancsnokság irodái, továbbá a szárny-, szakasz- és őrs-parancsnoksági irodák részére, a téli félévre — mely október 16-ától április 15-ig számittatik — járó fűtés- és világítási illeték, ezen szabályzat *E)* kimutatásából látható.

Egy kilogramm gyertya egyenértéke mindenütt és mindenkorra 88 krral állapittatik meg.

A fa köbméterének értéke minden év október havában, a helyi vásár-árjegyzék alapján, a beszállítás és aprítási árral együtt állapittatik meg, s ezen mérvben, mint az egész télen át járó állandó egyenérték, az élvezet-jogosultaknak minden téli hónap 1-én előlegesen fizetetik ki.

Személyi anyag-szolgálmányi átalány.

30. §.

A csendőrségi beszállásolási szabályzat szerint minden alantas csendőrtisztnek és alantas tiszti címmel és

jelleggel bíró minden hadbírónak és számvivőnek, továbbá minden irodaszolgának az ezen szabályzat A) kimutatásában kitett mérvű fa és gyertya jár, s az ennek folytán esedékes egyenérték megállapításánál, minél a beszállítási és aprítási költség azonban tekinteten kívül hagyassék, a 29. §. szerint járandó el.

Irodai átalány.

31. §.

A beszállásolási ügy körül előforduló irodai kiadások fedezése céljából a kerületi parancsnoksági törzs részére . . . . . 2 frt
és minden szárny részére . . . . . 1 frt
havi átalány engedélyeztetik.

Egyéb kiadások.

32. §.

A ház, lakás és istálló körül előforduló kijavítások eszközlése, kémények söpítése, peczegödrök kiürítése és a meszelés, a kincstár tulajdonát képező vagy oly házaknál, melyek tulajdonosa e végre szerződésileg nincs kötelezve, a belügyminister engedélyétől függ, kihez az idevonatkozó javaslatok a bizottsági jegyzőkönyvek és költségvetések csatolása mellett felterjesztendők.

Hasonlóképen járandó el az előre nem látott, például elemi károk előfordulta esetén is.

A tisztí bütor-alap.

33. §.

Hogy az ezen szabályzat 20. §-ával engedélyezett tisztí bútor-átalány által szándékolt cél eléressék, a következő határozmányok irányadók:

1. A tiszti butor-átalány minden csendőr törzs- és főtisztnek, ha és a míg természetbeni lakást élvez, jár; oly törzs- és főtisztnek részére, kik az ezen szabályzat 5. §-ában kimért lakbértársdíjat élvezik, butor-átalányt felszámítani nem szabad.

2. Az ekként eredő összes járandóság egy, minden csendőr-kerületi parancsnokságnál képezendő »Butoralap« alkotására használandó fel.

3. Ezen alapot a törzsnél egy bizottság kezeli, melynek tagjai:

- 1 törzstiszt vagy ennek helyettese,
- 1 százados és
- 1 alantás tiszt, — mindnyájan a kerület állományából.

Ezen bizottsági tagokat a csendőrkerületi parancsnok jelöli ki, a ki a kezelés felügyelésére hivatott.

4. Az alapba befolyó összegekre és azok kiadására nézve pénztári napló, — a beszerzett és kiadott vagyis fogyatékbba vett tárgyakra nézve pedig leltár vezetendő, és minden év deczember hava végével úgy a pénztári napló, valamint a leltár másolatai is, a hozzájuk tartozó mellékletekkel együtt, a belügyministerhez felterjesztendő.

5. A bizottság által a tiszti lakáshoz való butorok és berendezési tárgyak pótbeszerezése és kijavítása, az ágynemű beszerzése, a lakásoknak — a mennyiben a háztulajdonos erre szerződésileg nem volna kötelezve — meszeltetése, szóval: mindaz, mi ezen szabályzat szerint tisztalakáshoz való, ezen alaphól fedezendő; mindazonáltal e részben az alaphoz rendelkezésre álló összegre tekintettel kell lenni és minden visszaélésnek elejét venni, mivel az alapösszeg túllépése esetén fedezet máshonnan nem várható.

6. Minden tiszti lakás butorzatának első beszerzése a csendőrségi javadalmazásból történik.

A tiszti létszám esetleges szaporításakor tehát, ezen első beszerzésre nézve, a részletezett szükségleti kimutató és költségvetés csatolása mellett, a belügyminister engedélye kérendő ki.

7. Ha haszonvehetlenekké vált tiszti lakberendezési tárgyak árusíttatnak el, a befolyt összeg a tiszti butor pénztári naplóban bevételezendő.

8. Ha tisztek, kik természetbeni lakás helyett az 5. §-ban meghatározott lakbér-váltságdíjat élvezik, rendelkezésre álló tiszti butorokat használnak, ezek koptatási díja fejében, évi lakbér-váltságdíjuk tiz százalékát a butoralapba tartoznak befizetni.

9. Fogyatékba jövő tiszteknek a butoralapból való bármily cím alatti részesülésre vagy kártalanításra nincs igényök.

10. Ha idővel valamely csendőrkerületi parancsnokság teljesen feloszlatnék, a tiszti lakásokban találtató valamennyi butor a kincstár tulajdonába megy át és hováfordításuk iránt a belügyminister fog rendelkezni.

A feloszlatus napján a tiszti butor-alapban meglevő pénzkészlet ellenben az ugyanazon napon a kerület állományába tartozó törzs- és főtiszték között, — tekintet nélkül arra, hogy természetbeni lakás vagy lakbér-váltságdíj élvezetében voltak-e vagy sem, — egyenlő részek szerint felosztandó.

K i m u t a t á s

a magyar királyi csendőrség törzs- és főtisztjei, hadbirói
és számvivői, továbbá a tisztí és irodaszolgák

tartós beszállásolásakor járó

lakhelyiségi, butorzati, fűtési, világítási és istálló-
illetékekről.

Nevezetesen	Lakás- és istálló- illeték							Személyi anyag- szolgá- mány já- randóság			törzs- és főtisztek, had-					
	szoba	kamara	konyha	padlás	fakamara	istálló, hány ló számára?	takarmány- és nyereg-kamara	tűzifa		gyertya	teljes ág	éjjeli szekrény	ruhaszekrény aggatásra	ruhaszekrény fektetésre	záros fióku asztal	%
								minden téli hónap alatt	nyári hónapok alatt							
fénymázza																
Csendőr-kerületi parancsnok	5	1	1	1	1	2	1	.	.	.	1	1	1	2	6	.
Csendőr-kerületi parancsnok-helyettes	4	1	1	1	1	2	1	.	.	.	1	1	1	2	6	.
Törzstiszti minőségben működő százados	3	1	1	1	1	2	1	.	.	.	1	1	1	1	4	.
Segédtiszt	2	.	1	1	1	1	1	728 kg.	2 ¹ / ₂ kg.	1 ¹ / ₂ kg.	1	1	1	1	2	.
Százados-hadbíró és százados-számvivő	3	1	1	1	1	.	.	.	.	.	1	1	1	1	4	.
Alantas hadbíró és számvivő	2	.	1	1	1	.	.	728 kg.	2 ¹ / ₂ kg.	1 ¹ / ₂ kg.	1	1	1	1	2	.
Százados	3	1	1	1	1	.	.	.	.	.	1	1	1	1	4	.
Főhadnagy és hadnagy	2	.	1	1	1	.	.	728 kg.	2 ¹ / ₂ kg.	1 ¹ / ₂ kg.	1	1	1	1	2	.
Irodaszolga	1	.	1	1	1	.	.	364 kg.	1 kg.	1 ¹ / ₂ kg.	.	.	.	.	.	.
Tisztiszolga	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.

Megjegyzés.

1. Minden illetékszerűen elszállásolt tiszt, szolgáját saját lakásán tartozik elhelyezni.
2. Minden fűthető helyiség, hacsak egy ablaka van is, szobának, — kamarának pedig az tekintetik, mely habár nem fűthető, mégis lakásul vagy tárgyak elhelyezésére alkalmas és zárható.
3. Minden nős tisztnek egy teljes tiszt ágygyal, egy aggató ruhaszekrénynyel és négy székkal, — minden nős irodaszolgának egy teljes ágygyal és két székkal több adandó.
4. Egy tiszt ágy teljes berendezése: egy levarrott szalmazsák, egy lószőrrel töltött derékalj, két lószőrtöltetű vánkoss, egy gyapotból szőtt nyári- és hason anyagból való téli takaró, négy jobb minőségű vánkoshéj és négy lepedőből áll. — A szalmazsák után-töltése, s a derékalj és vánkossok töltetének tépetése a szükséghez képest, a butorzáti alap rovására történik; az ágyneműek mosatását a tiszt sajátjából tartozik eszközölni.

K i m u t a t á s

az őrmesteri vagy őrsvezetői szoba kellékeiről, ha ezen
altisztek csendőrségi őrsparancsnokok.

Egy teljes csendőr-ágy,
 egy zárható íróasztal, osztályos iromány-áll-
 ványnyal,
 egy kettős zárú fiókos asztal, az őrspénztár
 megőrzésére,
 két szék,
 egy pad fából,
 egy pökláda,
 egy fegyver- és köpeny-fogas kenyér-polczczal,
 egy sárgaréz gyertyatartó,
 egy bádog mosdótál, vizes korsó és ivópohár,
 egy ketté osztott szekrény, ruha és irományok
 tartására,
 egy nyirfa-seprő (havonkint),
 egy egyszerű fali óra.

Lásd a C) kimutatás 3. és 4. pontjait.

A törzsnél és a szárnyparancsnokságoknál a szám-
 vitelre beosztott altisztek egy-egy szobába kettenként
 helyezendők el; íróasztalt nem kapnak, hanem a kettős
 zárú helyett egy-egy záros fiókú egyszerű asztalt s a
 ruha- és iromány-szekrény helyett egy-egy közép nagyságú
 zárható ládát fából; nekik fali óra nem jár.

Ha valamely őrsön egy második altiszt van, ez — ha a laktanyában külön szoba nem áll rendelkezésre — a csendőrökkel közösen helyezendő el.

Nős altiszteknek és csendőröknek külön szoba és két teljes ágy jár, de külön konyha nem.

Az altiszti szoba fűtését és világítását az illető egyének sajátjukból tartoznak fedezni.

Kimutatás

a csendőr-legénységi szoba kellékeiről.

1.

Egy csendőr-legénységi szobában rendszerint legfőlebb 4 ember legyen elhelyezve. Egy nős csendőrnek, két teljes ágygyal ellátott külön szobára van igénye.

2.

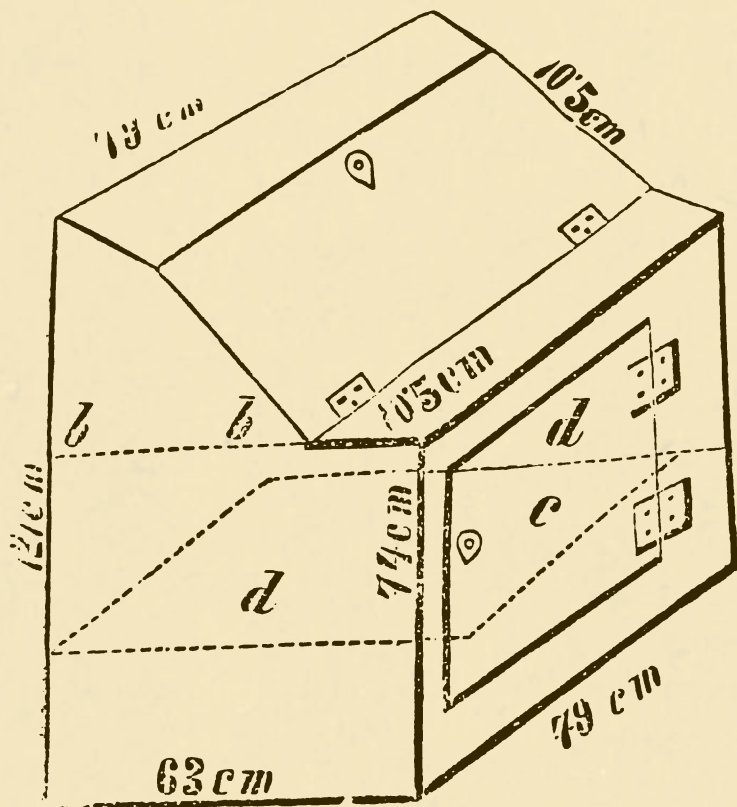
Egy csendőr-legénységi szoba butorzata következőkből álljon:

- a) minden ember részére külön ágy; két ágy között legalább 94 centiméternyi köznek kell lenni;
- b) egy hosszú (két méter hosszú és egy méter széles) közös asztal, fiókkal;
- c) fegyverek és köpenyek felaggatására való fogasok kenyérpolczokkal;
- d) egy, az asztal hosszának megfelelő pad és egy kis pad;
- e) minden ember számára egy-egy szék;
- f) egy lábas ruhafogas;
- g) egy nagy vizeskorsó cserépanyagból;
- h) két-két csendőr számára egy-egy író- és ruhaszekrény, melynek mindegyik zárja két kulccsal legyen ellátva, az ábra szerint.

Író- és ruha-szekrény

két csendőr számára. (Ábra és magyarázat *h*-hoz.)

- a*) lehajtható ajtó által elzárható írószekrény; *a*
- bb*) deszka által a ruha-szekrénytől elválasztva-
- c*) a ruhaszekrény, mely a
- dd*) polcz által egy felső- és egy alsó részre osztatik; a szekrény mind-egyik ajtaja két kulccsal látandó el;

- k*) egy nagy bádoggal mosdótál és korsó két-két csendőr számára és egy pohár minden csendőr számára;
- l*) egy pökláda,
- m*) egy olajlámpa, tálczával,
- n*) egy nyirfaseprő (havonkint).

3.

Minden csendőr egy, a hozzá kellő fekalj-, láb- és fej-, valamint oldaldeszékkel ellátott dúczos vaságyat, egy lószőrvánkost, egy töltött szalmazsákot, két lepedőt, egy nyári és egy téli takarót kap.

Az ágyneműeknek jó minőségűnek valóknak kell lenni; egy dúczos vaságy 190 cmtr. hosszú, 84 cmtr. széles belközzel;

egy szalmazsák	195	cmtr.	hosszú,	86	cmtr.	széles,
egy lószőrvánkos	84	»	»	57	»	»
egy vánkoshéj	84	»	»	58	»	»
egy lepedő	230	»	»	152	»	»

- egy nyári takaró egy lapból állva, 2.50—2.70 kilogr. súlyú, 210 cmtr. hosszú, 122 cmtr. széles;
- egy téli takaró két lapból állva, 5—5.50 kilogr. súlyú, 210 cmtr. hosszú, 122 cmtr. széles;
- egy lószőrvánkos 3 kilogramm,
- egy lószőrderekalj 12 kilogramm súlyú.

4.

Az összes butorok és ágyneműek mindig használható állapotban tartandók.

A lepedőket és vánkoshéjakat nyári hónapokban minden 14 nap, télen havonként egyszer kell változtatni és mosatni.

Ezen változtatás céljából, az örsökön minden ágy számára a rajta levőkön kívül még két lepedő és egy vánkoshéj készletben tartandó.

A vánkosokat, takarókat és szalmazsákot évenként egyszer kell megmosatni, a szalmazsákokat évenként egyszer újból tölteni és minden három hóban utántölteni, a vánkosok lószőrét legalább minden harmadik évben kell megtépetni és az eredeti 3 klgr. súlyra kiegészíteni.

Egy szalmazsák megtöltéséhez 23, utántöltéséhez mindenkor 12 kilogr. tiszta, friss szalma szükségeltetik.

5.

Minden csendőrségi űrs részére, ideértve a törzsnél és a szárnyirodáknak beosztott altiszteket is, ha ezek a laktanyában vannak elhelyezve, egy elég nagy és világos közös konyha utalandó használatra.

Az ily konyha berendezése következő tárgyakból álljon :

- 1 vizes csöbör,
- 2 dézsa,
- 2 kanna,
- 1 nyújtódeszka, nyújtófával,
- 1 nagy konyhaasztal, fiókkal,
- 1 lapító deszka,
- 1 aprító kés,
- 1 aprító deszka,
- 1 moslék-csőbör,
- 2 főzőkalán fából,
- 1 mozsár és törő, vasból,
- 1 húsvilla, vasból,
- 1 habszedő kalán, vasból,
- 1 reszelő,
- 1 favágó fejsze,
- 1 parázsfogó,
- 1 parázs-lapoczka,
- 1 szénkampó,
- 1 laskaszűrő, bádogból,
- 1 szűrő szita,
- 1 kézi kefeseprő,
- 1 tálas,
- 8 érczfazék kisebb és nagyobb.
- 1 eleség-kosár,
- 1 szemétláda fából, lapáttal,
- 2 darab nyirfa-seprő (havonkint),
- 4 érczlábas,
- 2 tányér fejenkint, kőanyagból,
- 2—3 cseréptál,
- 1 gyertyatartó bádogból.

Csendőr-laktanya világítás.

A lakszobák világítását a legénység sajátjából tartozik viselni.

A laktanya-külhelyiségek világítására, az ezen szabályzat 17. §-ában megállapított általány szolgál.

Ha a laktanya külhelyiségei különösen terjedelmesek, vagy ha azt. egyéb építkezési viszonyok igénylik, a világítás a valóságos szükséglethez képest szabályoztassék, mi bizottságilag eszközlendő.

Laktanya-fűtés.

Ezt a legénység saját illetekeiből tartozik fedezni.

K i m u t a t á s

egy csendőrségi lóistálló részére megkívántató tárgyakról.

1.

Ha a csendőrségi szolgálati lovak közös istállóban helyezendők el, az egyes — több lónál oldalrudak által egymástól elkülönített — lóállásoknak 1.58 méter szélességgel és 2.83 méter hosszúsággal kell birni; kettős azaz két-oldalú lóállásoknál 2.52 méternyi átjáró folyosó szükséges.

2.

A lóállás padlója keményre égetett téglákból, hidalva vagy pedig jól fentartott agyag-burkolattal ellátva legyen. (Lásd Rend. közlöny 28/1879. szám. »Utmutatás az újonnan építendő laktanyák tervezésére.«)

3.

Ily istálló berendezése a következőkből áll, u. m.
e g y v a g y k é t l ó s z á m á r a :

egy itató-veder,

egy alom-favilla,

egy istálló-seprő,

egy abrak-kosár és egy istálló-lámpás (lásd a 18. §.);

h á r o m v a g y n é g y l ó s z á m á r a. az istálló-lámpást kivéve, a többi tárgy kettőzve,

öt vagy hat ló számára két lámpás, és minden tárgy háromszorozva kell.

Továbbá még egy lapát, zabosláda, egy a nyeregszerszám és egy a lótáp megőrzésére szolgáló helyiség, még egy vagy két nyeregbak és kantárfogas minden istállónál legyen.

Ha ugyanazon istállóban több ló van elhelyezve, benne a lóápoló részére egy fekpad, egy szalmazsák, egy szalmavánkos és egy téli pokróczból álló alvóhely tartandó fenn.

K i m u t a t á s

az irodaraktár és fogdahelyiségek, valamint az azokhoz való berendezési tárgyak, irodai szerek, s irodafűtési és világítási illetékekről, melyek minden csendőr-kerületi parancsnokság törzsének és minden csendőr-szárny-, szakasz- és őrsparancsnok részére járnak.

Nevezetesen	Helyi- ségek			Fűtés és világítás minden téli hónapban	Iroda-butorok, szokásos részeik kemény fából, világos barna olajfestékekkel												
	iroda-szoba	raktár	fogda		zárható írószekrény	zárható íróasztal	írómányok kiterítésére való asztal	íróállvány	pamlag	karos szé- kek	közönséges	írómányszekrény	osztályos írómány-állvány	ruhafogas	mosdó-szekrény	pamlag elé való kis asztal	pökláda
Csendőr-ker. parancsnok	1	.	.	a honvédségi illetékszabályzat 63. és 64. §. 2. pontja szerint	1	.	.	1	1	4	.	1	.	1	1	1	1
Csendőr-kerületi parancs- nok-helyettes	1	.	.		1	.	.	.	1	4	.	.	.	1	1	1	1
Segédtiszt	3	1	.		1	2	1	1	.	1	3	1	1	2	1	.	3
Hadbíró	1	.	.		1	1	.	1	.	1	3	1	1	1	1	.	2
Számvivőség	2	.	.		1	2	1	1	.	1	3	1	1	2	1	.	2
Szárnyparancsnok	2	1	1		1	2	1	.	.	1	3	1	1	2	1	.	2
Szakasz-parancsnok	1	.	1		.	1	.	.	.	1	2	1	.	1	1	.	1
Őrsparancsnok	.	.	.		.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.

Megjegyzések :

1. A fűtés- és világítási illetékek, minden év október hó 16-dikától április hó 15-dikéig terjedő időre jár.
2. Az irodai fa helyreszállítása és apritása költségeit a csendőrségi alap viseli.
3. Az őrsparancsnok, ha nő, a neki járó lakszobát saját költségén tartozik fűtetni és világítani ; ellenben az őrsiroda számára a téli hónapok alatt, a csendőrségi alap rovására, havonként: 364 kilogr. tűzifa, és 1½ kilogr gyertya. jár. Elvileg tehát külön őrsirodát csakis akkor szabad fentartani, ha az őrsparancsnok — legyen az akár őrmester, akár őrsvezető — nő.

Egyéb iroda-berendezési tárgyak														A könyomda számára		Raktár-állvány	Ezen tárgyak adatnak				
ténta- és porzótartó	vonalzó fából	sárgarézt gyertyatartó	papiros-olló	papír-vágódeszka vasvonalozóval	törülköző kendő	kefeseprő	kézi kefeseprő	szemétlapát bádogból	hivatalos pecsét-nyomók			mosdótál	palaczk és pohár	zárható postatáska	asztal			közönséges szék			
									sajtó-készülékkel	festékes készülékkel	egyszerű magára				köszörű				festék	nedvesítő	fából való szekrény és pad
1	1	2	1	.	4	1	1	1	.	.	1	1	1	.	.	.	.				
1	1	2	1	.	4	1	1	1	.	.	.	1	1	.	.	.	.				
3	3	6	3	1	4	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2				
2	2	4	2	.	4	1	1	1	.	1	1	1	1	1	.	.	.				
3	3	6	3	1	4	1	1	1	.	.	.	1	1	.	.	.	.				
3	3	6	3	1	4	1	1	1	.	1	1	1	1	1	.	.	.				
1	1	2	1	.	4	1	1	1	.	.	1	1	1	.	.	.	.				
1	1	.	1	.	.	.	.	.	.	.	1	.	.	.	.	.	.				
a szükséghez képest, lágyfából festetlenül														a kincstár részéről							

4. A fegyelmi foghelyiségek fűtéséhez és világításához megkívántató tűzifa és olaj, az illetők zsoldjából fedezendő.
5. Ezen foghelyiségek lekpadokkal, szalmazsákokkal, pokróczokkal, viztartó és ivóedényekkel és lámpákkal látandók el, s bizton zárhatóknak és az ablakoknak rácsokkal ellátva kell lenni.
6. A szárnyparancsnokság állomáshelyén levő szakasz-parancsnokságnak foghelyiség nem jár.
7. Minden csendőr-kerületi parancsnokság teljesen felszerelt könyomda-sajtót, továbbá minden csendőr-kerületi parancsnokság egy nagyobb, és minden szárny-parancsnokság egy kisebb tűzkár és betörés ellen biztos pénzszekrényt kap.

Javaslati beadvány

a magy. kir. honvédségi Ludovika-akademia hallgatására önként jelentkezett egyénekről.

Rend- foko- zat	N é v	Mily iskolá- kat vég- zett	A mel- lék- letek száma	Előképzettség, műveltségi fok és társadalmi maga- tartás	Véleményezés	Megjegyzés

Kelt.....

N. N. s. k.,
csendőr-kerületi parancsnok.

..... szám.
sgdt.

Magy. kir. .... sz. csendőr-kerületi parancsnokság.

H) minta
a 31. §-hoz.

B e a d v á n y

a szabadságot kérő alább megnevezett (őrmester, őrsvezető) csendőrre nézve.

Szárny	Állomáshely	Rendfokozat	N é v	A szabadság kéretik			mily idő- tartamra	Volt-e utóbb, mikor és mily okból sza- badságolva	Valjon kérelmező a szolgálat csorbitása nélkül szabadságolható-e? esetleg val- jon miért forog fenn a csendőr-kerületi parancsnokság részéről akadály? és hogyan az illető el van-e a szükséges utiköltséggel látva
				h o v á					
				ország	megye és járás	hely- ség			
						Gyógykezelés vagy üdülés esetében az orvosi bizo- nyítvány s az anya- könyvi lap másolata melléklendők			

Kelt .....

N. N. s. k.,
csendőr-kerületi parancsnok.

..... szám
sgdt.

Magy. kir. .... sz. csendőr-kerületi parancsnokság.

I) minta
a 31. §-hoz.

Beadvány
szabadság-hosszabbításra nézve.

Szárny	Állomáshely	Rendfokozat	N é v	Az eredeti szabadság adatott			Kapott-e már szabadság hosszabbítást, mikor, mely okból és mennyi időre	A szabadság meghosszabbítá a kérték			A csendőr-kerületi parancsnokság véle- ménye
				h o v á				h o v á			
				ország	megye és járás	hely- ség		ország	megye és járás	hely- ség	
											Gyógy- kezelés v. üdülés esetében az orvosi bizonyít- vány és az anya- könyvilap másolata mellék- lendők

Kelt .....

N. N. s. k.,
csendőr-kerületi parancsnok.

K) minta
a 31-ik §-hoz.

Magyar kir. . . . .sz. csendőrkerületi parancsnokság.

. . . . .-ik szárny-, szakasz vagy őrs.

. . . . .szám.

Szabadságolási jegy.

Az n. . . . .i (vagy a fennevezett) őrshöz tartozó N. N. magyar kir. csendőr részére, kinek (huszonnégyszáz órára) . . . . .napra N. megye N. járásban kebelezett N. helységben élvezendő szabadság engedélyeztetik.

Nevezett (altiszt) csendőr 18 . . . . .évi . . . . . hó . . . . .ig bezárólag van illetményével ellátva.

Kelt . . . . .

aláírás . . . . .

A szabadságot 188 . . .évi . . . . . hó . . . . .-én megkezdette.

N. N. őrsparancsnok s. k.

A szabadságról 18 . . .évi . . . . . hó . . . . .-én bevonult.

N. N. őrsparancsnok s. k.

Megjegyzés. Ily rövid szabadságok az altisztek és csendőröknek a reggeli kihallgatásnál előadott szóbeli kérései folytán engedélyeztetnek.

Kikülönített őrsnek parancsnoka ily kérés felől a szárny- vagy szakaszparancsnokságnak rövid írásbeli jelentést tesz. melyet utóbbiak — engedélyezés esetén — egyszerűen a szabadságolási jegy megküldése által intéznek el.

Ezen szabadságolási jegy, vett használat után a szárny- vagy szakaszparancsnokságnak beküldendő és ha semmi szabálytalanság sem forog fenn, ott megsemmisítendő.

L) minta

a 31-ik §-hoz.

(Egész ívre állítandó ki.)

Magyar királyi . . . sz. csendőr-kerületi parancsnokság......szám.

sgdt.

Szabadságolási igazolvány.

18 . . . évi . . . . . hó . . . -dikáig érvényes.

N. N. . . . . részére,
 ki a fennevezett csendőr-kerületi parancsnokság . . . . -dik
 szárnyának állományába tartozik, ... ország . . . . .
 megye . . . . . járásában kebelezett . . . . . helységbe
 . . . . . szabadság engedélyeztetik.

Ezen szabadság 18 . . . . . évi . . . . . hó . . . -dikán
 kezdődik és 18 . . . . . évi . . . . . hó . . . . -dikán jár le.

Az illető hatóságok felkéretnek, hogy nevezett . . . . .
 fennebb kitett szabadságolási helyére s onnan visszautazá-
 sában ne akadályozzák.

Kelt . . . . .

Orvosilag megvizsgáltatván . . . . . találtatott.

N. N. s. k.
 orvos.

N. N. s. k.
 csendőrker. parancsnok.

Utasítás.

1. Rövid időre szabadságoltak a magyar kir. honvéd-
 ség részére fennálló fegyelmi szabályoknak és büntető tör-
 vényeknek vannak alávetve.

2. A katonai szolgálati viszonyból eredő minden köte-
 lességükre nézve, a tartózkodási helyén netalán létező hon-
 véd állomás-, tér- vagy hadkiegészítő parancsnokságoknak
 rendelvek alá.

3. A szabadságolt a szabadságolás helyén való megérkeztekor legkésőbb 24 óra alatt, és hasonlóan szabadságáról való bevonulása előtt, a szabadságolás helyén netalán létező csendőrségi őrsnél, továbbá hol honvéd pótcsapatparancsnok van, ennél, különben pedig a térparancsnokságnál, az állomás-ügyeket végző tisztnél s a hol ez nincsen, a honvéd- v. katonai állomásparancsnokságnál is jelentkezni, és szabadságolási igazolványának láttamozását kérni tartozik.

Ha szabadságolási helye a csendőrségi őrstől távolabbra esik, a jelentkezés egyszerűen írásban teljesítendő s a felmerülő postabért a szabadságolt sajátjából tartozik viselni.

4. Azok irányában, kik a fennebbi jelentkezéseket alapos indok nélkül elmulasztják, az idevonatkozólag fennálló fegyelmi szabályok fogatosítottatnak.

5. Az, a ki szabadságolási igazolványát elveszti, ezt — annak másodlata elnyerése céljából — a legközelebb eső közigazgatási hatóságnak (szolgabírónak) azonnal bejelentse.

Személyleírás.

Haja	Be van-e oltva . . . . .
Szeme	Beszél nyelveket . . . . .
Szemöldöke	Teste hosszmértéke . . . . .
Orra	Különös ismertető jelei . . .
Szája	. . . . .
Arcza	. . . . .

Ezen szabadságolási igazolvány tulajdonosa a következő kincstári tárgyakkal :

Kalap,	Nadrág,	Nyakravaló,
Köpeny,	Ing,	Sapka,
Téli zubbony,	Gatya,	Oldaltáska,
Nyári »	Csizma,	Kard (derékszíj vagy kardkötővel)
és minden illetmény nyel 18 . . évi . . . . . hó . . . -ig van ellátva.		

Fennevezett (altiszt) csendőr a szabadságról 18 . . évi . . . . . hó . . . -dikán vonult be.

N. N. őrsparancsnok s. k.

Megjegyzés. Ezen »Szabadságolási igazolvány«, a szabadságoltnak bevonulása után, az őrsparancsnok által a szárnyparancsnokságnak szolgálati úton beterjesztendő és ez által az élelmezési számadáshoz csatolandó.

II.

Szolgalati utasítás.

A) Általános utasítások.

1. §.

A csendőrt egyedül az ezen utasításban előirt szolgálatra szabad igénybe venni.

A hatóság tehát a csendőrt az annyira fontos közbiztonsági szolgálattól el nem vonhatja, s oly szolgálatokra, melyek teljesítésére más állami vagy községi közegek hivatvák, nem alkalmazhatja, ha csak elkerülhetlenül nem szükséges és a késedelem miatt beállható veszély által nem indokoltatik, de akkor is csak mint karhatalmat vehetik igénybe.

2. §.

Hatóságok részéről a tisztek által vezényelt osztagokhoz megkeresések intézendők, ezek pedig a megkereső hatóságokhoz értesítéseket és közleményeket küldenek.

Altiszti őrsökhöz a hatóságok felhívásokat intéznek s ezek a hatóságoknak jelentéseket tesznek.

3. §.

A csendőr altiszti rendfokozattal birván, egyáltalában azon bánásmódra tart igényt, mely az altisztekre nézve meg van szabva. Ugyanazért »Ön« címzéssel szólítandó meg és nyilvánosan soha meg nem dorgálható.

A csendőrség kizárólag saját előljárói fegyelmi hatósága alatt áll, minek folytán úgy a hatóságoknak, mint magánosoknak minden ügyekben, melyek a csendőr személyét illetik, a csendőr közvetlen tiszti előljárójához kell fordulniok.

A csendőr megjutalmazására vagy kitüntetésére vonatkozó előterjesztések a hatóságok vagy magánosok részéről, a szükséges tárgyalás eszközlése végett, a csendőr-kerületi parancsnokságnak adandók be.

A csendőr-kerületi parancsnokság az ily javaslatokat, véleményezésével ellátva, a honvédelmi ministerhez terjeszti fel s azok végleges elintézése, mennyiben a csendőrségi javadalmazásból való jutalomdíj forog kérdésben, a belügyministerrel egyetértőleg, különben pedig a honvédelmi minister által eszközöltetik.

A csendőr valamely állami hivatalnok, hatósági tisztviselő, városi vagy községi előljáró, valamint magánosok ellen irányzott panaszát a megszabott szolgálati uton közvetlen előljárójának jelenti be; az illetén panasz azután a szakaszparancsnoknak terjesztendő elő, a ki a csendőr által tett panaszos bejelentést, saját véleményével, a szárnyparancsnok útján a csendőr-kerületi parancsnokhoz terjeszti fel.

4. §.

A csendőrség a hatóságokrészéről hozzáintézett megkereséseknek és felhívásoknak legpontosabban megfelelni tartozik. Kötelességében áll azonban a hivatalos felhívá-

sokra netalán felmerülő aggályait saját előljárójának bejelenteni.

A csendőrnek ugy hivatalos eljárásában, mint azon kívül is, komoly, előzékeny és tisztességes magaviseletet kell tanusítani, valamint minden szavában és tetteiben mindazt tapintatosan elkerülni, a mi szolgálati fellépését nehezitené és az intézmény jó hírnevének kisebbitésére szolgálhatna.

A csendőrtől fokozott tapintat, elővigyázat és körültekintés követeltetik, különösen ünnepélyek, népgyűlések és népcsoportosulások alkalmával.

A csendőr kötelessége az intézmény jó hírnevét féltékenyen megőrizni, mert csakis az ily eljárás teszi lehetségessé a közérdekben annyira fontos csendőrségi szolgálatnak fokról-fokra való tökéletesítését.

5. §.

A csendőrnek nyilvános megjelenése alkalmával mindenkor szabályosan öltözködve és oldalfegyverrel kell ellátva lennie.

A szolgálatba kivonuló csendőrnek teljesen felfegyverkezve (töltött fegyverrel és feltűzött szuronynyal), a gúzslánczczal és író-tárczával kell ellátva lennie; s ez alkalmával szolgálati és nyomozó-könyvét is tartozik magával vinni.

Magatartása és fellépése mindig katonás, járása csendes és oly mérsékelt legyen, hogy mindazt, a mi körülötte történik, biztosan észlelhessen.

6. §.

A csendőrnek szolgálati működésekor, vagy a mikor hivatalos vagy magán lakhelyiségekbe lép, mindent, mi őt

terde megítélés, gúny vagy tréfa tárgyává tehetné, határozottan kerülnie kell; a dohányzás portyázás közben csakis a községeken kívül a szabadban vagy pihenők alkalmával a szobában van megengedve.

A lovas csendőr a lovát kimélni tartozik és — a szükség esetét kivéve — csakis lépésben szabad lovagolnia.

7. §.

A csendőrnek, a szolgálat-teljesítés ideje alatt, étel, ital vagy mulatság kedvéért vendéglőkbe, korcsmákba vagy kávéházba lépni szigoruan tilos.

De ez nem zárja ki, hogy szolgálati járata alatt ezen, különféle egyének által látogatott helyiségekbe beléphessen; ily alkalommal azonban fegyverét letenni és ott huzamosabban tartózkodnia, mint azt szolgálati feladata követeli, határozottan nem szabad.

Aljas és rossz hirben álló csapszékeket a csendőrnek szolgálaton kívül sem szabad látogatnia.

8. §.

Rosz hirben álló személyekkel való bizalmas társalgás, valamint ily személyeknek a csendőrlaktanyákba való bocsátása vagy mások általi bevezetése, szigoruan tilos.

9. §.

Iszákosság, pénzben kártyázás, tivornyázás és adóság-csinálás oly erkölcsi hibák, melyeknek a csendőrnél semmi szin alatt sem szabad előfordulni, mert egyáltalában meg nem türetnek.

Ha netalán valamely csendőr önmagáról mégis annyira megfeledkeznék, hogy valahol ittasan jelenne meg,

akkor bajtársainak kötelessége őt minél gyorsabban a közönség szemei előtt elvonni és jelentést tenni.

10. §.

A csendőr a saját testületéhez tartozó előjárók irányában való magatartására nézve, a fennálló katonai szabályzatokhoz alkalmazkodik; előjáróival szemben a legszigorubb függelemre, a legpontosabb engedelmességre és tiszteletre kötelezett; a mi pedig a cs. és kir. közös hadsereg, a haditengerészet, a monarchia másik állama honvédsége és a m. kir. honvédségbeli személyekhez való viszonyát és állását illeti, az ezek rendfokozati és rangviszonyaira vonatkozó határozatok reá is teljesen alkalmazandók.

Polgári közhivatalnokok irányában, a kikkel a csendőr szolgálatban érintkezik, ha mint ilyenek felismerhetők, vagy pedig ha előtte különben ismereteseek, — a csendőr az állásukat megillető tiszteletet megadni, és magát előzékenyen viselni tartozik.

11. §.

A csendőr mindenkit állásához képest illedelmesen, — a magasabb osztályokhoz nem tartozókat pedig »Ön«-nel — tartozik megszólítani. Ha tőle bárki valami felvilágosítást, utbaigazítást vagy segílyt kér, — e kérésnek készséggel feleljen meg, a mennyiben pedig ezt nem teljesítheti, erről a felkérőt röviden, illedelmesen világosítsa fel.

12. §.

Polgári és katonai örközegekkel, a közbiztonság, rend- és csend fentartása vagy helyreállítása céljából

való szolgálati érintkezéseknél, a szolgálat érdekét előmozdító jó egyetértés fentartandó; mire nézve a tisztések jó példát adni tartoznak.

13. §.

A megvesztegethetlenség és igazságszeretet képezik a csendőr legnélkülözhetlenebb kellékeit.

Ez alatt az értetik, hogy a csendőr ne csak pénzbeli vagy pénzértékű ajándékozás által ne legyen megközelíthető; hanem hogy ő magát sem rokonsági kötelék, sem baráti viszony, sem pedig személyi rokon- vagy ellenszenv, és egyáltalában semminemű melléktekintetek és érdekek által kötelessége teljesítésétől el ne tántoríttassa s mindennemű jelentéseiben és nyilatkozataiban csakis a valódi és legtisztább igazságra szorítkozzék.

Különösen és szigorúan meg van tiltva, szolgálat teljesítéseért valamely féltől ajándékot, jutalmat, vagy ingyen ellátást elfogadni.

Épen ugy tilos a szolgálati kötelesség teljesítését bármely ígérettől függővé tenni.

14. §.

A csendőr szolgálati ügyekben a legszigorúbb hallgatagságra és titoktartásra esküvel kötelezett.

15. §.

Csendőrségi személyeknek és parancsnokságoknak, szolgálati teendőikkel összefüggésben álló ügyekre vonatkozólag írásbeli bizonyítványokat kiállítani nem szabad.

16. §.

Ha valamely csendőr becsületében megsértetik vagy rágalmaztatik, törvényes megtorolás igénybe-vételétől elállania nem szabad.

17. §.

A saját testületéhez tartozó előjáróknak és felebbvalóknak, valamint a közös hadsereg, hadi-tengerészet, a monarchia másik államának honvédségéhez tartozó és a magy. kir. honvédségbeli felebbvalóknak teendő személyes jelentésekre, illetőleg bemutatásokra vonatkozólag, a csendőrségi személyekre nézve az általában fennálló katonai szabályok és kibocsátott különös rendeletek érvényesek.

Minden alkalomkor és valahányszor a csendőr a közigazgatási hatóság székhelyét érinti, magát a főnöknek avagy helyettesének bemutatni és esetleges felhívásainak közlését kérni tartozik.

Épen úgy, ha a csendőr oly helységbe érkezik, a hol a közigazgatási hatóság főnöke szolgálati ügyben van jelen, magát nála szintén bemutatni tartozik.

18. §.

Magyarország határainak különös felhívás, illetőleg engedély nélküli átlépése, a csendőrségnek — akár szolgálatban, akár szolgálaton kívül, — szigorú büntetés terhe alatt tilos.

E részben kivétel csak akkor áll be, ha a kölcsönös átmenetelre nézve külön szerződés vagy egyezmény létezik.

Egyik őrskörletből a másikba, valamint egyik csendőrkerületi parancsnokság területéről a másikra való átlépés azonban meg van engedve. (Egyébiránt lásd a 35. §-t.)

19. §.

A csendőr köteles arra törekedni, hogy magának azon járásra nézve, a melyben működni hivatott, lehetőleg beható és részletes helyi és személyi ismeretet szerezzen, minthogy e nélkül szolgálati kötelességeinek megfelelni nem képes.

20. §.

A csendőrnek tudnia kell, hogy a törvény minő tettekre és mulasztásokra szab büntetést; valamint ismernie kell mindazon törvényeket és rendeleteket is, melyek szolgálatát érdeklik.

E célból úgy a törvények, mint a ministeri rendeletek és hatósági szabályrendeletek a csendőrökkel esetről esetre közlendők.

21. §.

A csendőrség szolgálati teendői vagy rendesek, melyeket teljesíteni tartozik a nélkül, hogy valamely hatóság részéről külön felhívásra volna szüksége, vagy pedig olyanok, melyek általa csakis vett hatósági felhívás folytán teljesítendőek.

22. §.

A csendőrség »rendes« szolgálati teendői a következők:

1. büntetés alá eső tetteknek, a mennyiben az lehetséges, közbelépés által való meggátlása, véghezvitt törvény-

sértések kiderítése és feljelentése; gonosztettek és gonosztevők nyomozása;

2. a védtörvény, rendeletek és tilalmak áthágását szándékozók figyelmeztetése, a törvényt áthágók feljelentése, előirt esetekben elfogása és — a letartóztatást indokoló tényvázlattal — az illetékes közigazgatási hatósághoz vagy bírósághoz való átadása; mely alkalommal az ily foglyok az átadó csendőr jelenlétében orvosilag azonnal megvizsgálandók.

A fogoly, kit a csendőrnek semmi esetre sem szabad többé szabadon bocsátani, az illetékes hatóságnak legkésőbb 24 óra alatt átadandó;

3. a közbiztonság, rend- és csend fentartása céljából minden nem engedélyezett népcsoportosulást és összecsoportosulást megakadályozni, szétoszlásra felhívni, szétosztatni és a vétkeket elfogni;

4. minden állampolgár személyét és vagyonát erőszakoskodás ellen lehetőleg megvédeni és esetleg az ezt veszélyeztetők ellen a 2. pont szerint eljárni;

5. úton, útfélen vízben vagy máshol feltalált holttestek (lásd 82.), minden tüzeset, betörés és bűntényt, vétséget vagy kihágást képező esetek felől magának tudomást szerezni, a tetteket kinyomozni, a hatóságnak a tapasztaltak felől azonnal jelentést tenni;

6. nyilvános közutakon, téreken, s oly népgyűléseknél, melyek a közrend és közbiztonságot veszélyeztetik, tűzvész, árvíz és egyáltalában minden általános veszélykor: a közbiztonságot, csendet és rendet helyreállítani és fentartani, kihágásoknak és rendetlenségeknek elejét venni, ezek előidézőit, valamint résztvevőit és az ellenszegülőket letartóztatni és irányukban a 2-ik pont értelmében eljárni;

7. az állampolgárok személye vagy tulajdona megsértésének és más szerencsétlenségek megakadályozására

fennálló szabályoknak megtartása feletti őrködés és az e részben észlelt áthágások, elhanyagolások és hiányoknak illetékes helyen való feljelentése;

8. különösen fel kell ügyelni mindennemű házalásra, s a mennyiben az nem engedélyezett: meggátlandó, s arról az illetékes hatóságnak jelentés teendő;

9. utasoknak, ezek indokolt kérése folytán és a mennyiben az a szolgálat hátránya nélkül eszközölhető: kétes biztonságú útvonalakon való elkísérése;

10. katonai vagy honvéd-szökevények és magukat gyanus körülmények között érvényesen igazolni nem tudó katonák, illetőleg honvédek letartóztatása és a legközelebbi katonai, illetőleg honvéd-parancsnoksághoz való bekísérése;

11. ujoncz-szökevények megállítása és a közigazgatási hatóság elé vezetése;

12. nyomozó levéllel üldözött egyének elfogása és kóborlók, kémek, rendőri felügyelet alá helyezett és kiutasított személyek, továbbá szabadon bocsátott és feltételesen szabadságolt fegyenczeknek és kötött menetlevéllel kiutasítottaknak, kikre a közigazgatási hatóság a csendőrségi őrsők felügyeletét felhívta: éber figyelemmel való tartása;

13. erősítésekre, nyilvános közlekedési eszközökre és tárgyra, valamint ültetvényekre, u. m.: vasutakra, távirdai huzalokra, telephonokra, országutakra, az országutak és más utak mellett levő faültetvényekre, csatornákra, vízszabályozási töltésekre és művekre, hidakra, nyilvános kutakra, zsilipekre és emlékszobrokra, állami, megyei és községi határjelekre és címtáblákra, különösen a határszélekre éber figyelmet fordítani, az észlelt és a közbiztonságra hátrányos károkat és rongálásokat, valamint a vasutak, gőzhajók és más közlekedési eszközök körül talált hiányokat a hatóságoknak feljelenteni, s tekintettel az ily nyilvános intézetek, építmények és ültetvényekre nézve

fennálló szabályokra, a vétkeket, illetőleg merénylőket letartóztatni és a hatóságoknak átadni;

14. mindennemű közlekedési vonalaknál és utaknál gondoskodni arról, hogy a forgalmi összeköttetés és folytonos használat meg ne akadályoztassék és különösen arra felügyelni, hogy mindenki az utrendészet, nemkülönben a folyam- illetőleg a folyó-rendészet szabályaihoz alkalmazkodjék; előre bocsátott figyelmeztetés után az elhanyaguló a legközelebbi hatósághoz bejelentendő, esetleg előállítandók;

15. a községi éjjeli öröknek portyázás alkalmával való ellenőrzése, az ez irányban mulasztással terhelt községi előjárók feljelentése és a hatóságilag szabályozott zárórák ellenőrzése.

23. §.

A felszólítás folytán végzendő szolgálati teendők kivételére mindenekelőtt a fenforgó esetre vonatkozólag adott utmutatás, különben pedig az általános szolgálati szabályok mérvadók.

24. §.

Ha a csendőri szolgálat polgári hivatalnok vezetése alatt teljesítettik, akkor a csendőrök az illető hivatalnokot csakis rendelkezéseinek kivételében támogatni és személyét erőszakoskodások ellen védeni tartoznak.

Ha ugyanazon szolgálathoz csendőrtiszt veszi át a vezénylest, akkor részére ugyanazon szabályok mérvadók, melyek a karhatalmi segélyt illetőleg a honvédség tisztjei számára (szolg. szab. I. rész, IX. fejezet) fennállanak. (Egyébként lásd az 1883-ik évi Rendeleti Közlöny 2-ik számában 1883. január 7-én 7,379/I. szám alatt kibocsátott körrendeletet.)

25. §.

A közigazgatási hatóság székhelyén levő őrsparancsnok, esetleg ennek helyettese, a megye vagy város főispánjánál és a hatósági főnöknél, vagy távollétében helyettesénél gyakran megjelenni tartozik, hogy tőle netaláni felhívásainak közlését kérje s őrskörletének közbiztonsági viszonyairól neki jelentést tegyen.

Rendkívüli események az illetékes hatóságnak haladéknélkül bejelentendők.

Minthogy a szolgabíró a csend, rend és közbiztonság fentartása fölött örködni különösen hivatott, ugyanazért az őrsparancsnok oly eseményeket is, melyek más hatóságok illetékessége alá tartoznak, neki is szintén feljeleníteni tartozik.

Ha valamely felmerült ügy halasztást nem tűr s az őrsparancsnoknak vagy helyettesének felhívás nem adható, ezen kivételes esetben a közigazgatási hatóság bármelyik csendőrt szolgálatra közvetlenül is felhívhat és ez utóbbi ennek szabályosan megfelelni köteles.

26. §.

Minden teljesített szolgálat, legyen ez önálló vagy felhívás folytán, az eredmény leírásával, az állomási szolgálati könyvbe iktatandó be.

27. §.

A törvényszékek, királyi ügyészségek, járásbiróságok, továbbá a vizsgáló-bíró, ugy nemkülönben az országos fegyintézetek, kerületi börtönök és közvetítő börtönintézetek igazgatóságai is jogosultak, sürgős esetekben minden

egyes csendőrt, ki a járásban szolgálattételre hivatott, valamely határozottan kijelölendő szolgálati teendő végrehajtására írásban felszólíthatni.

28. §.

Az őrsparancsnok az őrs körletében előforduló mindazon kihágásokat, vétséget és bűntényeket, melyek a bíróság hatáskörébe vannak sorolva, tartozik az illetékes bíróságoknak bejelenteni.

29. §.

Ha valamely felmerült eset kiderítése oly sürgős, hogy a késedelem veszélylyel jár, akkor a csendőr a bűnösöket még a bűnesetek feljelentése előtt is kinyomozni és a bizonyítékokat, a mennyire lehet megszerezni, a bűntény nyomainak megsemmisítését meggátolni és ha szükséges, a törvény határozványai szerint letartóztatásokat és házmozgásokat, a részletes utasítások pontos megtartásával fogatosítani tartozik.

Ezen működés eredménye az illetékes bíróságnak azonnal bejelentendő.

30. §.

A csendőrség hivatalos felhívásra foglyoknak kísérése is köteles.

Foglyok ideiglenes őrzésére és törvényszéki végtárgyalásoknál való szolgálattételre csendőrök csakis kivételesen fontos esetekben, vagyis súlyos büntettek és veszélyes gonosztevők mellé alkalmazhatók.

31. §.

A csendőrség a szolgálattétel eredményét közvetlenül a kivitel után, mindenkor azon bírósági hatóságnak tartozik bejelenteni, a melytől felhívást nyert.

32. §.

Ha bírósági eljárásoknál ellenszegüléstől tarthatni, akkor az eljáró bírósági személy a csendőrség támogatását veheti igénybe.

33. §.

A csendőrnek rendszerint csak akkor szabad szolgálatilag fellépni, ha teljesen fel van fegyverkezve.

Ha azonban a késedelem veszélylyel jár s rögtönzött fellépése eredményre nyújt kilátást, a csendőr ily körülmények között akkor is köteles fellépni, ha csak karddal van ellátva.

Minden körülmény között azonban fegyvere becsületét kell szem előtt tartania, ha tehát a helyzetet megfontolva látja, hogy a fenforgó esetben egyedül célzt nem érhet, a csendőrségi laktanyából kell segílyt hivnia.

Ha azonban a késedelem veszélylyel jár, sohasem szabad magát saját biztonsága érdekében kötelessége hű teljesítésétől elvonni.

34. §.

Büntény vagy vétség elkövetésével alaposan gyanúsított egyének üldözése vagy letartóztatása azon célból, hogy azok a bíróság elé vezettethessenek, a csendőrök által írásbeli felszólítás nélkül is foganatosítandó: ha az illető tetten éretik, vagy közvetlenül a tett elkövetése

után, mint bűntény vagy vétségben gyanus, már üldöz-
tetik, vagy pedig nyomozólevél által mint bűnös megjelölve
van, avagy fegyverrel vagy a bűntény, illetve vétség elkö-
vetésétől fenmaradt vagy bűnrészességét különben bizo-
nyító más bűnjelvényekkel találtatik, végre, ha a büntett
vagy vétség elkövetése hitelt érdemlőleg egyébként reá bi-
zonyíttatik.

A gyanusnak elővezetése és előleges őrizet alá vétele,
ha a birói felszólításnak kieszközlése a késedelem foly-
tán bekövetkezhető veszély miatt nem volna lehetséges, még
a következő esetekben is foganatosítandó és pedig, ha:

a) az illető a menekülésre előkészületeket tett vagy
az előre láthatólag reá várandó súlyos büntetés, kóbor
életmódja vagy a környéken való ismeretlen volta miatt,
mint igazolvány nélküli és hontalan, vagy bármi más
alapos okok folytán a menekülés szándékában gyanus;

b) ha tanukra, szakértőkre vagy bűnrészesekre az
igazság kiderítését akadályozó módon hatni, vagy a bűn-
tény vagy vétség nyomainak megsemmisítése által, a
birói nyomozást máskülönben törekedett megnehezíteni,
vagy arra, hogy ez csakugyan megtörténhetnék, alapos
gyanúok léteznek;

c) ha különös körülmények azon aggodalmat igazol-
ják, hogy a vádlott a véghezvitt tettet ismételni, vagy a
megkísérlett avagy fenyegetődözve jelzett tettet csakugyan
véghez fogja vinni.

35. §.

A büntető törvények s más közbiztonsági rendeletek
áthágóinak üldözése, a magyar korona országainak hatá-
rain túl, a monarchia másik állama szomszédos kerületeibe
is kiterjeszthető, azonban olyképen, hogy a csendőr ily üldö-
zéseknél az idevonatkozólag fennálló egyezmény alapján,

az ottani törvényekhez általában alkalmazkodni s eljárásában kizárólag csakis az ily áthágó¹ üldözésére tartozik szorítkozni; ha a letartóztatás sikerül, akkor az illetők az ottani illetékes hatóságnak adandók át.

Ha tehát a csendőrök ily szolgálatban az ország határát átlépni kényszerítvék, ők a monarchia másik állama területén való üldözés közben elért legközelebbi helyen, a közbiztonság fentartására hivatott cs. kir. hatóságnál vagy csendőrségi őrsnél jelentkezni s a hol ilyen helyben nincs, magukat a helység előljáróságánál bemutatni s a további üldözésnek ki által s miképen leendő folytatása iránt értekezni és egyetértőleg megállapodni tartoznak.

Ha a monarchia másik állama területéről cs. kir. csendőrök hasonló szolgálatban a magyar korona területére jöve, valamely magyar királyi csendőrségi őrsparancsnokságnál jelentkeznek, az őrsparancsnok vagy ennek helyettese a netalán helyben levő közigazgatási hatóságnak erről rögtön szóbeli jelentést tenni; ha pedig ez nem volna lehetséges, a további üldözés folytatása végett a kellő intézkedéseket megtenni és az esetet és eredményt a közigazgatási hatóságnak azonnal, saját szakasz-parancsnokának pedig az előirt esemény-jelentésben följelenteni tartozik.

Ha magyar közbiztonsági közeg horvát-szlavon területen, vagy viszont horvát-szlavon közbiztonsági közeg magyar területen kénytelen gonosztevőt üldözni, előbb magát az illető horvát-szlavon, illetőleg a magyar helyi hatóságnál bemutatni és ha a gonosztevőt elfogta, azt ugyanezen hatóságnak további eljárás, t. i. az illető kir. ügyészségnek leendő haladéktalan kiszolgáltatás végett átadni és erről egyuttal a felszólítást intézett hatóságnak jelentést tenni tartozik.

A fentebb említett illető hatóságnál való utólagos be-

mutatás csak azon esetben engedtetik meg, ha az előleges bemutatás által az üldözés eredménye kockáztatva lenne; például ha a gonosztevő ilyképen időt nyerne vagy megszökni vagy a büntett nyomait megsemmisíteni vagy végre a bűntársakkal való összebeszélés által a bűnvizsgálat eredményét más módon meghiusítani.

Egyébiránt magától értetődik, hogy a magyar közbiztonsági közegek a horvát-szlavon közegeknek és ezek viszont a magyar közegeknek, ha erre felkérletnek, lehetőleg segédkezet nyújtani tartoznak.

A szomszédos külföldi államokkal létrejött cartel-szerződések, a csendőrség oktatása céljából, a csendőrkerületi parancsnokságokkal esetről-esetre részletesen közöltetnek.

36. §.

Ha felkelés vagy lázadás vagy nagyobb számú személyek által elkövetett más büntethető cselekmény esetén a bűnösök azonnali kinyomozása nem lehetséges, mindenki, a ki az esetről jelen volt és a gyanútól nem teljesen ment, az illetékes hatósághoz elővezethető.

37. §.

Ha valaki törvénszegés miatt a hatósághoz elővezetendő, akkor annak ezen célból való előleges letartóztatása csakis a 34. §. *a) b) és c)* pontjaiban megjelölt esetekben eszközölhető.

Ha közigazgatási vagy rendészeti törvények avagy rendeletek áthágása fordul elő, akkor — ha különös felhívás nem adatott s ha feljelentés nincs előírva s egyáltalában ha a letartóztatás a törvényben nincs elrendelve — csakis a

kifogásoltnak figyelmeztetésére vagy megintésére kell szorítkozni.

Katonai, illetőleg honvédszemélyek elfogatására nézve a szolgálati szabályzat (I. rész 43. §.) határozmányai mérvadóak.

38. §.

A csendőrnek a vétkes letartóztatása után mindjárt arra kell törekedni, hogy az eset tanuit kitudja s oly tárgyakat, melyek az esetre vonatkoznak, valamint mindent, mi a további vizsgálat előmozdítására szolgál, biztosítsa.

A letartóztatottra tartoznak a kísérők szigorúan felügyelni, nehogy az másokkal akár személyesen, akár jellel érintkezhessék, valami tárgyat eldobjon vagy megsemmisíthessen, vagy épen bűnrészesekkel összebeszélhessen.

A kísérő csendőr, a letartóztatottat mindig megfelelően közel kövesse, hogy őt netaláni szökési kísérlet esetén azonnal elérhesse, vele azonban beszélgetésbe vagy máskülönben való érintkezésbe bocsátkoznia nem szabad.

39. §.

Testi sértéseknél feljelentendő, hogy a talált sértések miféle eszköz által és mily módon lettek ejtve, illetőleg előidézve s tájékozásul lehetőleg még az is felemlítendő, hogy a sértés életveszélyes vagy könnyebb-e?

40. §.

Ha a csendőr közhitelpapír-, bankjegy- vagy fémpénz-utánzót, illetőleg hamisítót fedez fel, ő azonnal hatósági vagy bizalmi személy közbenjárásával szigorú házmotozást

foganatosítani és a hamisítványokon kívül még a büntethető cselekmény elkövetésénél használt minden eszközt, anyagot és egyéb tárgyakat is elkobozni és az illetékes bíróságnak átadni tartozik.

41. §.

Tűzvésznél megállapítandó, vajjon a tűz elemi csapás, vétkes gondatlanság, vagy pedig gonosz szándékú gyújtogatás folytán származott-e? s az utolsó esetben az is, hogy mily gyújtó anyag használtatott; ezen ténymegállapítás szabályozza azután a csendőrség további eljárását.

A tűz keletkezési módján kívül, minden tűzvésznél kinyomozandó: mely napon, napszak és órában ütött ki a tűz, mely tárgyon és annak melyik részén, kinek tulajdona volt a kigyuladt tárgy, volt-e biztosítva és mennyire; mennyi a kár s vajjon ember vagy állat nem veszett-e el?

Ezen adatok az L. minta szerint készített kimutatásba foglalandók és ennek egy példánya a csendőr-kerületi parancsnokságnak, egy pedig a közigazgatási hatóságnak küldendő meg.

A gonosz szándékból eredett gyújtogatáskor a tettes kinyomozandó, illetve letartóztatandó és a hatóságnak átadandó.

42. §.

Oly bűntények és vétségeknél, melyek által másnak életében, testi épségében vagy tulajdonában — másképen mint a fentebb leírt módon — történt kár: helyszini szemle útján kinyomozandók, különösen az alkalmazott erőszak és kiviteli mód, valamint a használt eszközök

vagy műszerek minősége és az is, hogy egyik vagy másik ember élete, egészsége vagy testi biztonsága és az idegen tulajdon mily mérvben lettek veszélyeztetve.

43. §.

Házmotozás, azaz a lakás vagy háztartáshoz tartozó egyéb helyiségek megmotozása, csakis azon esetben foganatosítható, ha alapos gyanu forog fenn az iránt, hogy azokban bűntény vagy vétség elkövetésében gyanus egyén van elrejtőzve, vagy hogy azokban oly tárgyak vannak, melyeknek kézrekerítése vagy megtekintése a vizsgálat folyamára és biztonságára jelentőséggel bírhatna. Kivételnek csak oly személyekre nézve van helye, kik rendőri felügyelet alá vannak helyezve: ezeknél ház- vagy személymotozás a rendőri felügyelet érdekében bármikor eszközölhető.

Oly egyének, kikre nézve — mint már fenn említett — a valószínűség, hogy gyanus tárgyak birtokában vannak, nagy mérvben létezik, vagy a kik ugyancsak valamely bűntény vagy vétség elkövetésében gyanusak, továbbá rossz hirben álló és rendőri felügyelet alá helyezett egyének személye és ruházata is megmotozható. Nők megmotozása nők közbenjöttével eszközöltetik.

44. §.

A megmotozás szabály szerint csakis annak kihallgatása után foganatosíttatik, a kiknél vagy a kin az eszközlendő, és csak annyiban hajtatik végre, a mennyiben a kihallgatás a kutatott tárgynak önkéntes kiszolgáltatását, vagy pedig a megmotozást előidéző indokok elenyészését nem eredményezi.

Rosz hirben álló személyeknél a kihallgatás mellőzhető, nemkülönben azon esetben is, ha a késedelem veszélylyel járna, vagy ha a motozás a közönség számára nyílt helyiségekben, milyenek korcsmák, éttermek, vendéglők, vaspálya-indóházak stb., eszközlendő.

45. §.

Motozás rendszerint csakis felhívás vagy birói végzés folytán eszközölhető.

Ezen felhívás vagy végzés az érdekeltnek a motozás megkezdése előtt felmutatandó, a mennyiben pedig ez azonnal nem volna eszközölhető, akkor az érdekeltnek a motozás indokairól a községi előljárók vagy a motozásnál jelen volt községi bizottsági tagok által utólagosan értesítendő.

Ha katonai vagy katonaság (hadtengerészeti vagy honvéd-csapat) által megszállott épületben eszközlendő a házmotozás, akkor ez a laktanya-parancsnoknak bejelentetik, s egy kirendelt katonai közeg közbenjöttével történik.

46. §.

A házmotozás, a bünyfenyítő eljárás érdekében és ha a késedelem veszélylyel jár, a közbiztonsági közegek által saját hatáskörükben is eszközölhető: ha valaki ellen elővezetési vagy elfogatási rendelet adatott ki, vagy ha valaki büntethető tett elkövetésén éretik, vagy ha büntetendő cselekvény gyanujával terheltetik, hatósági nyomozás alatt áll vagy az ellene kibocsátott nyilvános idézés szövegében büntethető cselekvény elkövetésében gyanusnak van jelezve, vagy oly tárgyak birtokában találtatik, melyek bünyrészeségéről tesznek tanuságot.

Az érdekelt kívánatára, azon tárgyakról, melyeket a csendőr esetleg magával elvisz, elismervény állítandó ki.

47. §.

Ház- és személy-motozások mindenkor minden felesleges feltűnés és az érdekeltnek nem okvetlenül szükséges megterhelése vagy háborgatása mellőzésével, hirnevők és a nyomozás tárgyával nem szorosan kapcsolatos magán titkok lehetőleges megkimélése, valamint az illem és tisztesség megóvása mellett eszközlendők.

A megmotozandó helyiségek tulajdonosa, illetőleg birlalója ezen működésnél való jelenlétre felszólítandó; ha ő akadályozva vagy távol lenne, vagy egyáltalában erre hajlandó nem lenne, akkor ezen felszólítás a család valamely nagykorú tagjához, vagy ilyennek hiányában valamely laktárshoz vagy szomszédhoz intézendő.

A házmotozást önállóan teljesítő csendőr azonfölül egy község-elöljárósági közeget hí magával, és különösen rossz hirben álló személyek lakásába léptekor, ugy a saját személyére, valamint a szolgálati cselekvény végrehajtására nézve megkívántató elővigyázattal jár el.

48. §.

Irományok motozásánál arról kell gondoskodni, hogy azok tartalma hivatlanok tudomására ne jusson.

Ha az irományok tulajdonosa azoknak motozását megengedni vonakodik, akkor azok lepecsételve az illető bíróság vagy közigazgatási hatóságnak adandók át.

A csendőr lepecsételt levelek és csomagok felbontására nincs jogositva.

Ily csomagok lepecsételése minden gyanúsítás kikerülése végett, aképen eszközlendő, hogy a csomag a tulajdonos, a községi előljáróság és a csendőr pecsétjével is el legyen látva.

49. §.

A csendőrnek szolgálati működéseikor, a büntető törvénykönyvnek és büntető eljárásnak mindazon határozványait szem előtt kell tartania, melyek a közbiztonsági szolgálat végrehajtására vonatkoznak.

50. §.

Azon esetek, melyekben a csendőrnek fegyverét szabad használni, a szervezeti utasítás 11. §-ában vannak meghatározva.

De a csendőr ezen esetekben is fegyverét csak azután használja, miután minden enyhébb eszközök alkalmazása eredmény nélkül maradt, s. ekkor is még a legnagyobb kimélettel járjon el.

Ennélfogva, és a mennyiben azt a viszonyok engedik, előbb a kevésbé veszélyes fegyverek (kard vagy szurony) használandók; mire nézve határozó befolyással még az is bir, vajjon a törvénysértő szintén fegyverrel és pedig milyennel, vagy milynemű testi sértést okozható eszközzel van ellátva.

Ellenszegüléseknél vagy valamely csendőrre intézett támadásnál, utóbbinak mindenekelőtt arra kell törekednie, hogy az illető személyt az ellenállásra, esetleg megszökésre képtelenné tegye.

Ehez képest lehetőleg azt is számba kell vennie, hogy milynemű fegyver és mily irányban használandó, hogy az ember élete lehetőleg kiméltessék és más személyek se veszélyeztessenek.

Ha valamely ellenszegülő, a fegyvernek vele szemben alkalmazott használata következtében megsebesített, akkor a csendőr azonnal az illetőnek orvosi ápolásáról lehetőleg gondoskodni tartozik.

51. §.

A mennyiben az őrs a hatóságok részéről különös szolgálattételekre nem vétetik igénybe, ennek kötelessége a felügyeleti körletet a szakaszparancsnok által megállapított és a csendőrkerületi parancsnokság által jóváhagyott őrzési beosztás szerint átportyázni.

Ezen szolgálat nappal és éjjel — még pedig az időjárásra való tekintet nélkül — teljesítendő. A járőrök rendszerint legalább két és a körülményekhez képest még több csendőrből is állanak.

A szolgálatba vezényelt csendőr — vagy ha egyidejűleg többen vezényelvék, ezek vezetője — a vett parancs végrehajtásáért felelős.

52. §.

A csendőrnek rendes portyázásoknál a portyázás iránya előíratik s attól alapos ok nélkül eltérnie nem szabad; ha azonban járőri szolgálat közben büntetendő cselekvénynek jut tudomására, nemcsak jogosítva van, de kötelességében is áll az előírt irányt a szükséghez képest megváltoztatni s az említett cselekvényt kinyomozni.

Elrendelt üldözések vagy nyomozásoknál az irány csakis általában jelölhető ki, minthogy a csendőrt csak az utközben tapasztalt észleletek és fölfedezések vezethetik célhoz.

Ezen portyázásoknál minden irányban éber figyelem-

mel kell lennie és minden zajra, kiáltásra vagy segélyhívásra figyelve, az illető táj felé kell sietnie.

Erdőket, hegytorkolatokat, vizmosásokat, agyag-, homok- és porond-gödröket s rejtekül szolgálható egyéb zugokat ki kell kutatnia, s visszatértekor rendszerint más utat kell követnie; ezen portyázásokkor nem kell az országutak és más jártabb utakhoz ragaszkodnia, hanem mellékutakra, ösvényekre, sőt egészen járatlan helyekre is kell térnie. Különösen oly utak és tájak, a hol a közbiztonság veszélyeztetettnek lenni tudatik, a járőrök által lehetőleg gyakran portyázandók át.

53. §.

Ha a csendőrben személyes észlelete folytán gyanú támad, de a dolog valódi állása előtte még bizonytalan-nak lenni látszik, akkor az óvatosság kívánja, hogy ő egy ideig a tény helyszínéhez lehetőleg közel és észrevétlenül foglaljon figyelő állást, hogy magát kellőleg tájékozhasssa.

Magától értetik, hogy a csendőrnek, ha oly tény merül fel, melynél a késedelem veszélyt hozhatna, rögtön kell fellépnie, hogy így azon kár vagy hátrány, mely valakit fenyeget, közbelépése által megakadályoztassék vagy legalább enyhíthetessék.

A csendőrnek általában minden körülmények között legnagyobb óvatosság tétetik kötelességévé; egyrészt tartózkodjék minden elhamarkodástól, de másrészt ismerje fel helyesen azon pillanatot, melyben sikerrel léphet fel.

Neki minden fő- és mellékkörülményt higgadtan kell megfontolnia, mivel adatai nyújtják a bíróságoknak azon anyagot, mely a tényálladék teljes kipuhatolására és kiderítésére szükséges.

54. §.

A csendőr portyázásainál a magánosan és rossz hirben álló csárdákra különös figyelmet fordítson. Az azokban talált idegeneket, mennyiben ezek neki jogosan gyanusoknak tetszenek, igazolványaik előmutatására szólítsa fel és a körülményekhez képest járjon el.

55. §.

A csendőr a portyázás közben talált utasokra nézve mindazon rendőri szabályok figyelemmel tartására köteles, melyek az idegenekre nézve fennállanak; s ez alkalommal újból s ismételve figyelmeztetik, hogy az utlevél és utazási okmányok iránt fennálló rendőri szabályok a szabad és háborithatlan utazást a monarchia határain belül védik, minélfogva bármily rendű és állású utasokat utazási igazolványaik előmutatása végett, alapos gyanú nélkül megállítania nem szabad.

56. §.

Minden csendőr-kerületi parancsnokság felügyeleti körletében bizonyos jelek határozandók meg, melyek által a járőrök egymást nagyobb távolságra is megismerni képesek legyenek; ezen jelek különösen arra szolgálnak, hogy a külszolgálatot teljesítő járőr részére, a netalán közelében levő csendőrök vagy járőrök támogatása biztosíttassék.

Ezen ismertető jelek előre megállapított hangban azaz kiáltásban vagy a jelsípval adandó füttyben állanak és csak végső esetben jellövésben (riadó lövésben).

Ily jel hallatára minden csendőr azon irány felé tartozik sietni, a honnan a jelt hallotta.

57. §.

Ha valamely személy bíróság vagy közigazgatási hatóság elé állítandó vagy elfogatandó, akkor az elővezetési vagy elfogatási végzés az őrsparancsnoknak küldendő meg, ki azután az elővezetéssel vagy elfogással megbízott csendőr nevét a felszólítás külzetére reá írni és arról gondoskodni tartozik, hogy ezen előállítás avagy elfogás pontosan teljesíttessék.

Ha ily előállítással vagy elfogással több csendőr bízatik meg, akkor az illető felszólítás külzetére valamennyi e célból vezényelt csendőr neve felírandó, a parancsnok pedig külön megnevezendő.

Az elfogott ezen esetekben közvetlenül a megkereső hatóságnak vagy bíróságnak adandó át.

58. §.

Ha közhivatalban vagy közszolgálatban alkalmazott személyeknek elfogatása vagy előleges letartóztatása eszközendő és illetően szolgálatuknak akadályoztatása esetében helyettesítésük a közbiztonság vagy más közérdek folytán szükséges, vagy ha vaspályánál vagy gőzhajózásnál alkalmazottak, vagy bánya-, huta-, kohó- és henger-mű-munkások, állam- vagy községi szolgálatban alkalmazott egészségügyi személyek, avagy köz- vagy magán-erdészeti vagy határ-rendészeti szolgálatban levők elfogatása eszközendő, ezek közvetlen előljárója haladéktalanul és a mennyiben ezt akadályozó különös aggályok nem forognak fenn, még az elfogadás eszközlése előtt értesítendő s csakis a megszökhetés meggátlására szükséges intézkedések alkalmazandók.

Ha az előljárónak előleges értesítése — például mivel a megszökés vagy a bűntény nyomainak megsemmisítése

stb. nem volna megakadályozható — aggályt gerjeszt, akkor az elfogás ugyan közvetlenül foganatba veendő, de egyuttal az illetőnek előljárója is rögtön értesítendő s ha az elfogottnak a szolgálata helyéről való elvezetése — mint például egy pályaör elvezetése — a közérdek vagy közbiztonság veszélyeztetésével lenne egybekötve, akkor elvezetésével addig kell várni, míg helyettesítése iránt gondoskodva lett.

59. §.

Ha az elfogatásnál előre nem látható akadályok merülnek fel, vagy ha az elfogandó beteg vagy nem szállítható, a járőr bevonulásakor az őrsparancsnoknak, illetőleg azon hatóságnak, melytől az elfogatásra való felszólítás intéztetett, azonnal jelentést tesz, miközben azonban a község-előljáró útján arról gondoskodik, hogy az elfogandó és környezete kellőképen őriztessék.

Ha azonban a letartóztatandó veszélyes gonosztevő, az esetben a járőr közvetlen felügyelése céljából helyt marad és a megkereső hatóságot további eljárása felől — a községi előljáró által előállítandó — küldöncz útján értesíti.

60. §.

Ha a csendőrségre általában foglyok őrzése bízatik, akár rendes fogdában, akár pedig más helyiségben, — a minek azonban csakis kivételes szükség esetén és csak rövid időtartamra szabad történni, — akkor általa a katonai őrségekre nézve e részben fennálló szabályok (szolg. szab. I. rész 78. §.) lesznek a legszigorúbban betartandók.

Különösen senkinek sem szabad megengedni, hogy az illető bírósági hivatalnok jelenlétén kívül, a fogolyhoz

közeledjék s vele az ajtón vagy ablakon át beszélgessen; ép oly kevésbé szabad jelek, intések, pillantások stb. általi egyetértő értekezést tűrni.

A csendőr bármilynemű észleleteket, melyeket őrzés közben tehet, valamint a fogolynak minden hozzája intézett kérelmét és kívánságát, mihelyt azt őrhelyének elhagyása nélkül teheti, különben pedig felváltása után, a hatóságnak tudomására hozni tartozik; de a csendőrnek a fogolylyal beszélgetésbe bocsátkozni soha sem szabad.

61. §.

A csendőrnek valamely gyanussal szemben való bizonyítékok szerzése vagy gyanuok megállapítása céljából oda hatni, hogy ez az általa elkövetni szándékolt büntethető cselekedet véghezvitelére, folytatására vagy befejezésére csábíttassék, vagy titkon felfogadott személyek által a bíróságnak hirül viendő vallomásokra birassék, a legszigorúbban tiltatik.

Épen oly kevésbé szabad a vádlottat ígéreték, hitegetések, fenyegetések vagy erőszakos eszközök által vallomásra vagy más bizonyos feladásokra késztetni.

Ha azonban a fogoly a csendőr előtt önként nyilatkozik, legyen ezen nyilatkozat valóságos vallomás, vagy saját személyére vagy pedig másokra vonatkozó feladás, a csendőr ezt az illető hatóságnak bejelenteni tartozik.

62. §.

Ha a csendőrségre foglyok, elítélt fegyenczek vagy máskülönben közveszélyes személyek kísérése bizatik, mindazon egyének, kik különösen veszélyesek vagy a

kikre nézve fokozott elővigyázat szükséges, a csendőrség tudomásául a hatóság által külön megjelölendők.

A csendőr a kísérendő személyeket az átvételkor testileg megmotozni és a felől meggyőződni tartozik, vajjon nincsenek-e szökésre vagy ennek elősegítésére szolgálható eszközök, vagy fegyverül használható tárgyak birtokában.

Ha valamely fogolynak pénze vagy más értékes tulajdona van, ez rendszerint a hatóság által a csendőrnek elismervény mellett adandó át:

Végül a csendőr ily személyek átvételénél még arra is tartozik figyelemmel lenni: vajjon élelemmel és az évszaknak megfelelő ruházattal el vannak-e kellőképen látva? és ha gyalog kísérendők, menetképesek-e? ellenkező esetben pedig a hatóság főnökét vagy helyettesét figyelmeztetni köteles.

63. §.

Ha a fogoly kivételesen csak egy csendőr által kíséretetik, mi azonban az őrsparancsnok különös intézkedésétől függ, akkor az őrkisérő csendőr részéről fokozott vigyázat szükséges.

Veszélyes személyek megbilincselendők s ugyanezen elővigyázati rendszabály azon esetben is alkalmazandó, ha a fogoly szállítása éjjelre is kiterjedne vagy ha a fogoly szökési kísérletet már tett volna.

64. §.

Utközben, az arra jogosított polgári vagy bírósági személy kivételével, senkinek sem szabad megengedni, hogy a fogolyhoz közeledjék vagy vele szóba álljon; ha a fogoly utközben megéhezik vagy megszomjazik, vagy egyéb szükségét érez, ezen szükségét csakis a csendőr jelenlété-

ben és lehetőleg elkülönített helyiségben szabad végeznie; szeszes italt élvezni vagy az étkezésnél kést s villát használni a fogolynak tilos.

65. §.

Ha a fogoly utközben megbetegszik vagy a meghálás szüksége áll be: első esetben a megkivántató elővigyázat mellett lehetőleg orvosi segély eszközlendő, a második esetben pedig a fogolynak megfelelően biztos elhelyezése és őrzése céljából a kellő intézkedések megteendők és mindkét esetben a helység előljárójával egyetértőleg és annak közreműködése mellett kell eljárni.

66. §.

Azt, vajjon a szállítás kocsin vagy gyalog eszközöltessék-e? mindig a hatóság határozza meg.

Ha a fogoly utközben azt állítja, hogy az utat gyalog folytatni képtelen, akkor az a legközelebbi helyhatóságnak bejelentendő s a fogoly, a körülményekhez képest, orvosi vizsgálat alá vonandó és a további intézkedés a hatósággal egyetértőleg megteendő.

67. §.

A kísérő csendőrök tartoznak a foglyok holmijára is felügyelni.

Azt, hogy a foglyok utközben sajátjukból akár ruhaneműeket, akár bármily más tárgyakat eladjanak, eldobjanak vagy megsemmisítsenek, nem szabad megengedni.

Ha a foglyoknak az idő viszontagsága ellen a hatóság által köpenyek, takarók és más efélék adattak, a csend-

örök ezen tárgyak jókarban tartásáról gondoskodni és ezeket a foglyok átadásakor szintén átadni tartoznak; ha azonban a kíséret a magyar korona országainak határain túl megy, ezen tárgyak a határszélen, illetőleg ott, ahol a foglyok valamely hatóságnak vagy más kíséretnek adatnak át, tőlük elveendőek és ha a kíséret szállító-eszközön tér vissza, általa a felszólítást intézett hatóságnak, különben pedig a foglyokat átvevő hatóságnak, visszaküldés végett, elismervény mellett adandók át.

68. §.

Ha a csendőrségre több személy kísérése bizatik, akkor különösen arra kell tekintettel lenni, hogy a foglyok egymástól lehetőleg elkülöníttessenek és a közöttük való összebeszélés mindenképen megakadályoztassék.

69. §.

Ha utközben előre nem látott bajok fordulnának elő és a kíséret a továbbszállítás biztosságára nézve aggodalomba ejtetnék; ez esetben a legközelebbi község előljárósága megbízható emberek kirendelése által való megfelelő támogatás végett megkeresendő.

70. §.

A csendőrnek, ha a hatóság részéről a kíséreti költségek fedezésére pénzelőleggel láttatott el, ez utóbbi által szabályszerűen kiállított kísérő-levél és igazoló-okmány adandó.

Ha a fogoly csak a legközelebbi csendőrségi őrsig kísérendő, akkor a csendőrnek a foglyot az állomáson való

megérkezés után rögtön az illető őrsparancsnokhoz kell előállítania, a hol azután a fogolynak, tárgyaknak stb. átadása a kísérőlevél alapján eszközlendő és az átvevő parancsnok az átvételt ugy ezen okmány külzetén, valamint a szolgálati könyvben is az átadó csendőrnek bizonyítani tartozik.

A csendőr, az átadás megtörténte után, ha más nem lett rendelve, a legrövidebb uton állomáshelyére tér vissza.

71. §.

Azon esetben, ha a foglyok valamely bíróságnak vagy más hatóságnak közvetlenül adandók át, a kíséretnek mindjárt megérkezésekor ezen hatóság, illetőleg a fogdahelyiség előtt kell felvonulnia.

Az átadás a fentebb (70. §-ban) előirt módon történik. A foglyok és holmijok átvételét a börtönfelügyelő vagy az átvételre megbízott tartozik igazolni.

72. §.

Foglyok kísérésekor a fegyvereknek, kivéve vasutakon és gőzhajókon, mindig töltve kell lenni.

A fegyencz-szállitmánynak és kíséretnek, vasutakon, a mennyiben az lehetséges, a többi utasoktól elkülönítve külön kocsiosztályba való elhelyezése eszközlendő.

73. §.

A csendőrség toloncz-szállitmányok kísérésére rendszerint nincs hivatva.

74. §.

Adóvégrehajtásnál a csendőrség közreműködése csak akkor vehető igénybe, ha tetteges ellenszegülés fordult elő vagy ettől indokolva lehet tartani.

Azonban a segélyt nyújtó csendőrnek ily esetben nem szabad az előforduló zálogolásnál vagy a végrehajtás más mozzanatainál tettegesen közreműködni, hanem csakis arról kell gondoskodnia, hogy a hatósági közegek feladatukat akadály nélkül teljesíthessék és tetteg ne bántalmaztassanak.

75. §.

A jövedéki törvények végrehajtásánál a csendőrség közreműködése szintén csak akkor vehető igénybe, ha tetteges ellenszegülés fordul elő vagy ilyentől indokolva tartani lehet; azonban ekkor kötelessége a pénzügyőrségi személyzetet, illetőleg az állam jövedéki érdekeinek képviselésére hivatott községelöljárókat, szabályszerű hivatalos eljárásuk alkalmával megvédeni s arra hatni, hogy a felek részéről előfordulható mindenféle törvényellenes akadály távol tartassék.

Megjegyzendő, hogy az államjövedékre felügyelő közegek (a pénzügyőrség) ezen minőségükhöz képest az előírt egyenruházat és fegyverzet által felismerhetők legyenek és midőn rendkívüli esetekben szolgálatukat polgári ruhában végzik, magukat szolgálati könyveikkel és a körülményekhez képest különös igazoló-okmányokkal is igazolni kötelesek.

76. §.

A csendőr kiváló figyelmet fordítson a munkás-osztály által előidézhető mindazon eshetőségekre, melyek a köz-

csend és rend háborítását vonhatnák maguk után; de különösen gyárakban, nagyobb iparvállalatoknál és nyilvános vagy magán munkahelyeken foglalkozó munkások fenyegető jelleget öltő minden gyülekezeteire felügyeljen s a netalán nyilvánuló elégületlenség vagy előfordult rendetlenség felől, a közigazgatási hatóságnak azonnal jelentést tegyen.

77. §.

Ha a csendőr országos vásárok, búcsuk, nyilvános mulatságok stb. felügyeletére rendeltetik ki, ilyenkor mindenekelőtt a helyi rendészeti közegeket köteles támogatni és csak akkor lép közbe, ha a helyi rendőrség a netalán támadt zenebona vagy kihágás elnyomására elégtelen s attól a közbelépésre felhívást kap; a gonosztevők nyomozását és üldözését azonban ily alkalommal is önállóan teljesíti.

A csendőr, különösen nyilvános mulatságoknál, a mulatság színhelyén vagy helyiségeiben való feltűnő járkálást és minden kicsinyes beavatkozást vagy kihívó magaviseletet gondosan kerülni tartozik.

Népgyűléseknél vagy csődülésnél a csendőrség a közigazgatási hatóság különös intézkedései szerint jár el.

Ha közbelépni kénytelenítettik, mindenekelőtt a »törvény nevében« az illetőket a szétozslásra felhívja s ha ez meg nem történik, a főtényezőket letartóztatja és a közigazgatási hatóságnak átadja.

78. §.

A legénységi állományhoz tartozó, rövid időre szabadságolt minden katonai- vagy honvédszemélynek szabadságolási igazolvánnyal, a tartósan szabadságolt-

nak, valamint a nem tetteges állománybeli tartalékosnak katonai igazolvánnyal, a szabadságolt állományú honvédnek pedig honvéd-igazolókönyvecskével kell ellátva lennie.

A csendőr tehát, ha e végre alapos ok létezik, az ezen igazolványokban foglalt személyleírást az igazolvány előmutatójával összehasonlítani és a felől meggyőződni tartozik, vajjon a tartósan szabadságolt és a nem tetteges állománybeli tartalékos, vagy szabadságolt állománybeli honvéd, tartózkodási helyén szabályszerűen jelentkezett-e? a mi a katonai- vagy honvéd-igazolványban foglalt hivatalos láttamozásból kivehető.

Ezen szabadságolási-, illetőleg honvéd-igazolványok azonban utazási okmányokként nem tekinthetők, hanem a legénységi állományhoz tartozó ily egyéneknek, ha utazni szándékoznak, a szabályszerű igazoló- vagyis utazási okmányokkal kell ellátva lenniök.

79. §.

A sorhad- vagy a honvédség legénységi állományába tartozó oly személyek, kik szökésben, önkényű eltávozásban vagy, mint tartósan szabadságoltak és nem tetteges szolgáló tartalékosok és honvédek, a tényleges szolgálatra, fegyvergyakorlatra, vagy újoncz-sorványra szóló behívási parancsnak való nem engedelmeskedésben gyanusoknak mutatkoznak, ha lehetséges, közvetlenül a legközelebbi katonai- vagy honvéd-parancsnokságnak, különben pedig a legközelebbi közigazgatási hatóságnak adandók át.

Ez irányban gyanúsnek tekintetnek :

1. A tényleges szolgálatban levő, illetőleg újoncz-sorványra behívott altiszt vagy katona, illetőleg honvéd :

a) ha csapattestétől vagy szolgálati állomásától távol, vagy háború idején a csapat- vagy seregtest parancsnoka által meghatározott körleten kívül vagy az ellenség ellenében kiállított szélső előőrsökön túl, hamisított vagy érvénytelenné vált elavult igazoló-okmányokkal vagy pedig a nélkül találta; ;

b) ha rendes állomásáról utazási okmányokkal vagyis menetlevéllel távozott ugyan, azonban az ezen okmány szerint követendő útirányt igazolhatatlanul elhagyta; ;

c) ha igazoló-okmány nélkül a külföldre való megszökést kísérti meg vagy onnan tér vissza; ;

d) ha a hadifogságból történt visszatérése és az ország határának átlépése után vagy az ellenség hatalmából a saját területén történt megszabadulása után, a legközelebbi osztrák-magyar katonai vagy polgári hatóságnál való jelentkezést elmulasztotta; ;

e) ha csapattestétől vagy szolgálati rendeltetésétől ugyan nem önhibája következtében szakadt el vagy onnan önhibáján kívül tartatott vissza, azonban az akadályok elhárítása után azonnal nem vonult be; ;

f) ha a katonai vagy honvéd-egyenruhából annyira kivetkezett, hogy egykönnyen mint katona vagy mint honvéd fel nem ismerhető; s végre

g) ha szabadsága letelte után azonnal nem vonult be és a bevonulás akadályát kimutatni nem képes.

2. A tartósan szabadságolt és a nem tettleges állományú tartalékos vagy honvéd :

a) ha a behívására szóló parancs neki kézbesített vagy az törvényszerűen közhirrre tétetett, de ő a behívási, illetőleg bevonulási határidő eltelte után rendeltetése helyén kívül találta; ;

b) ha ő — daczára, hogy behívásának bekövetkeztét előre tudhatta — a behívási parancs kézbesítését engedély

nélküli elutazás vagy tartózkodási helyéről való bejelentés nélküli eltávozás vagy elrejtőzés által meghiusítja vagy meghiusította ;

c) ha a behívási időszak lejárta után nem mutatja ki azt, hogy ő a vett behívási parancsnak eleget tett vagy, hogy a bevonulás alól felmentetett vagy pedig, hogy magát a parancsnak való meg nem felelés esetében igazolta.

80. §.

A csendőr a sorozás elől megszökötteket tartozik a közigazgatási hatóság elé vezetni.

A sorozás elől megszökötteknek, a közigazgatási hatóság által ilyenekül a csendőrségnek névszerint megjelölteken vagy a községben olyanoknak kihirdetteken kívül, még mindazok is tekintendők, a kik községi közegek vagy más hitelt érdemlő személyek feladása szerint olyanoknak bizonyulnak, mint a kik a sorozásra való megjelenésre nézve vett felhívásnak eleget nem tettek vagy elrejtöztek.

Oly egyénekre, a kik valamely sorozó bizottság által mindenkorra alkalmatlanoknak nem nyilvánítottak és még sorozás alá tartozó korosztályban lévén, bel- vagy külföldön engedély nélkül utaznak, — vagy engedély nyerése esetén ennek érvénye lejárta után illetékességük vagy honosságuk helyére visszatérni elmulasztották, — különösen fel kell ügyelni s ezek a közigazgatási hatósághoz elővezetendők.

81 §.

Ha a csendőrség az ország határszélén teljesít szolgálatot, kiváltképen az utlevél-rendészeti szabályok kezelésére kell fokozott figyelmet fordítani és leginkább arra

Jelügyelnie, hogy csavargók belopódzása mindenképen megakadályoztassék.

Ha határszéli portyázások alkalmával csempészek vagy a jövedéki és vámszabályok, illetőleg törvények más nemű áthágói kerülnek kézre, ezek — ha őket más büntethető cselekvény vagy törvényszegés vádja nem terheli — a legközelebbi jövedéki, illetőleg pénzügyi hatóságnak adandók át; míg ha ily megállított egyén még más bűntény vagy vétség elkövetésével is vádoltatik, az mindenekelőtt az ennek tárgyalására illetékes hatóságnak vagy bíróságnak szolgáltatassék be.

82. §.

Ha a csendőr hullát talál, a legközelebbi környéket és a helyi viszonyokat is tüzetesen szemügyre venni és észleleteit pontosan feljegyezni tartozik; továbbá feljegyzi, hogy a hulla mily helyzetben találtatott és ha ruházat van rajta, az egyes öltönydarabok és egyéb tárgyak is pontosan számba veendők és feljegyzendők; ha valaki a hulla közelében találtatik, tőle — a mennyiben ő gyanusnak lenni nem látszik — az eset és körülményeire nézve lehetőleg pontos adatok szerzendők; s egyáltalában mitsem szabad elmulasztani, a mi a halál nemére vagy okára nézve a hatóságnak bármi felvilágosítást nyújthatna. Ha a körülményekből bizton megállapítható, hogy a halál véletlen eset vagy öngyilkosság folytán történt, a csendőr a közigazgatási hatóságnak az eset felől jelentést tesz; ha azonban valószínű, hogy a halál valamely büntethető tett által idéztett elő, az eset felől a csendőr a bíróságot haladéktalanul értesíti és a hullának egyelőre való biztos megőrzése végett szükséges intézkedéseket megteszi s egyuttal a tettes erélyes nyomozását is eszközli.

Ha valamely feltalált emberi testen még némi életjelek észlelhetők, a mint ez: megfagyottaknál, vízbe- vagy máskülönben megfulladtaknál, földszakadás vagy beomlás által betemetetteknel és gőzkazán szétrobbanása által sérülteknél szokott leginkább előfordulni, s a megmentés lehetősége még feltehető: a csendőr rögtön orvosi segély eszközléséről gondoskodik, ennek megérkeztéig pedig az általában előirt életmentési kísérleteket alkalmazza.

Egyáltalában mindennemű sérüléseknél és szerencsétlenségeknél, akár véletlenül, akár hanyagságból vagy készakarva történtek legyen, minden lehető segélynyújtás kieszközlendő, az ok és okozó kinyomozandó, az eset felől pedig az illetékes hatóságnak vagy bíróságnak jelentés teendő.

83. §.

Ha a csendőr véres fegyvert, fegyver-alkatrészeket, töredékeket, gyilkoló vagy más eszközöket, véres öltönydarabokat stb. talál, melyek erőszakos tett elkövetésére mutatnak, azokról tüzetes leírás szerkesztendő és a legközelebbi környéken kinyomozandó: vajjon nem létezik-e gyanú arra, hogy erőszakos tett követtetett el és a gyanú ki ellen irányul?

A talált tárgyak — ha ez a bekövetkezendő birói nyomozás hátránya nélkül eszközölhető — eredeti állapotukban azaz úgy, a mint azok találtattak, a bíróságnak beszolgáltatandók; különben pedig arról kell gondoskodni, hogy azok a vizsgáló bíró megérkeztéig sértetlenül megőriztessenek.

Általában arra kell felügyelni, hogy a bűntény jelei és nyomai mindaddig, míg a hatóság a lelet felvételét eszközölte, lehetőleg épségben tartassanak.

Talált készpénz, ékszerek és más tárgyak vevény mellett a hatóságnak adandók át. Ide tartoznak a közönséges és tolvajkulcsok és más eféle tárgyak is.

84. §.

A csendőr szolgálata folytán azon helyzetben van, hogy az elemi csapásokat és hasonló szerencsétlenségeket gyakran már keletkezésök csirájában felfedezheti; minek folytán kötelessége, a rendelkezésére álló minden eszköz elhasználásával, a vész által fenyegetetteket figyelmeztetni, nekik minden kitelhető segílyt és támogatást nyújtani s egyáltalában mindent megtenni, hogy a veszély vagy elháríttassék vagy annak következménye enyhíttessék.

A csendőr ily esetben kivételesen jogosult — sőt tartozik is — akár nappal, akár éjjel minden veszélyeztetett házba behatolni, a benne lakókat a fenyegető veszélyre figyelmeztetni és őket megvédeni.

Ilyen és hasonló szerencsétlenségeknél kötelessége a csendőrségnek, segílyt nyújtva, egész erejével a veszély elhárítására s a rend és biztonság helyreállítására közreműködni.

Kötelessége nemcsak a veszélyeztetett emberélet és vagyon megmentésére minden kitelhetőt személyesen megtenni, hanem arról is gondoskodni, hogy a megmentett személy biztonságba helyeztessék és a tulajdon megőriztessék.

Ennélfogva a veszélyből megmentett gyermekek vagy betegek és egyéb gyámoltalan személyek, valamint a megmentett ingóságok elhelyezésére is alkalmas hely jelölendő ki, mely felügyelet alá helyezendő.

85. §.

A csendőr tűzvész esetén a fennálló tűzoltó-rendészeti szabályokat szem előtt tartja és azok értelmében jár el.

A tűzvész helyén a hatósági intézkedőt és tűzoltás vezetőjét támogatja és arra figyel, hogy annak rendelkezései mindenben pontosan teljesítenek.

A felügyelet és gondoskodás azonban még a tűz eloltása után is folytatandó és arról, hogy a tűzoltás vezetőjének a tűz újabb kiütésének meggátlása végett tett intézkedései pontosan fogantatosíttassanak, különösen kell gondoskodni.

86. §.

Vizáradáskor a csendőr arra ügyel, hogy a szükséges óvintézkedések alkalmazása idejekorán vétessék fogantatba.

Ezen intézkedések első sorban abban állanak, hogy azon időben, midőn a folyók és patakok áradni kezdenek, a hidak, pallók és más átkelési tárgyak jó karba helyeztessenek és biztosíttassanak, s hogy hágcsók, ladikok, csónakok, dereglyék és más mentőeszközök készen tartassanak és kezelésükre kellő ügyességgel bíró egyének jelöltsessenek ki; továbbá a vizen való áthajtás vagy átgázolás, különös jelek kitűzése vagy felállított örök által megakadályozandó és a lakosság éjjeli virrasztásra szólítandó fel; végre hogy a töltések és partszabályozási tárgyak mindenkor jó állapotban tartassanak.

Ha az áradás veszélye növekszik, a csendőr az az által legközelebb érintett lakosok biztos helyre szállításáról és elszállásolásáról gondoskodik.

Ha az árvíz valamely helységet vagy vidéket ellep, mindenekelőtt arról kell gondoskodni, hogy a szomszéd helységekkel való összeköttetés lehetőleg fentartassék.

Malmokra és egyéb vízművekre is kellőképen fel kell ügyelni, hogy ily esetekben a zsilipeknek a műszaki hatóság vezetése mellett való megnyitása által a viznek a kellő lefolyás engedtessek. Végül arra is kell vigyázni, hogy a közlekedés befagyott vizek jegén csakis a hatóság által bizottságilag kiszemelt és meghatározott ponton történjék.

Magától értetődik: hogy az e szakaszban foglaltak a csendőrség által a hatóságok intézkedései alapján hajtatnak végre.

87. §.

A csendőrnek kötelessége egyáltalában minden veszélyes jelenségekre felügyelni.

Ha például az észleltetnék, hogy zivatar vagy vihar bekövetkeztében vagy külbefolyás nélkül is valamely háznak, más épületnek vagy egy részének összeroskadásától, ledülésétől lehetne tartani; ha valahol tüzzel, vílaggal, izzó parázszsál, tüzes hamuval stb. való vigyázatlan elbánás észleltetnék; ha valaki malmoknál vagy vízműveknél olyast visz véghez, mi az épületekre vagy építményekre, azok lakóira vagy szomszédságára nézve veszélyessé válhatnék; ha járványos vagy ragályos betegség vagy kórvész jelei vagy nyomai, ha személyeknél az elmeháborodás és állatoknál a viziszony jelei mutatkoznak stb., az illető tulajdonosok, lakosok, valamint a szomszédok is az őket fenyegető veszélyre figyelmeztetendők és az eset a község előljárójának rögtön tudtul adandó, a hatóságnak pedig bejelentendő.

88. §.

Az eltévedt vagy elkóborolt gyermekeket vezesse haza vagy a község előjárójának adja át. A csendőr figyelmeztetőleg és a körülményekhez képest akadályozólag lép fel és jár el; nevezetesen ha felügyelet nélküli gyermekeket vizparton, utczákon, meredek mellett, tűz körül vagy más oly helyen talál, hol veszélynek vannak kitéve; továbbá ha gyermekek vagy megnőtt emberek állatok irányában pajkoskodnak, azokat kinozzák vagy ingerlik, különös esetekben azonban, szerencsétlenségek elhárítása és durva visszaélések megszüntetése végett, a közigazgatási hatóságnak jelentést tesz.

89. §.

A csendőrnek járőr-szolgálat teljesítésekor még arra kell felügyelni, hogy utczákon, utakon és tereken semmi olyas ne történjék, a mi rendetlenséget vagy kárt okozhatna vagy a szemérmet sértené.

Ide tartozik különösen azon szabályok feletti felügyelet, melyek a szekereseknek az utakon való kötelesegeit és magatartását írják elő.

Ezek mindig az ut azon oldalán tartoznak hajtani és azon oldal felé kitérni, mely hatóságilag van meghatározva; ők folyton lovaik, illetőleg igavonó marháiknál kötelesek maradni és a kocsikon aludniok nem szabad, valamint az utakon és utczákon etetniök sem szabad.

Azon szekeresek, a kik a rendszabályokhoz alkalmazkodni vonakodnak és ellenszegülő magaviseletet tanusítanak, a legközelebbi hatósághoz kísérendők és ott feljelentendők.

90. §.

A csendőr, mennyiben az erdészeti törvény és földművelésre vonatkozó, valamint a vadászati - tilalom és hasznos vagy éneklő madarak védelmére stb. nézve kibocsátott törvények következtében, ezek áthágóinak feljelentésére van hivatva, az ily áthágókra figyelni s őket az illetékes hatóságnak vagy bíróságnak feljelenteni tartozik.

91. §.

A csendőrnek a neki tett feladások felől jegyzőkönyvet felvenni tilos, s ő a hozzája forduló feleket az illetékes hatósághoz tartozik utasítani.

Ha ily feljelentések azonban a csendőr hatáskörét közvetlenül érintik vagy ha a késedelem azonnal észrevehető veszélylyel jár és a feladás a feladó személyére való tekintetnél fogva nem valószínűtlen, a csendőrnek azonnal cselekvőleg kell fellépni, hogy úgy a törvénysértésnek idejekorán eleje vétessék, valamint hogy a büntettes kézrekerítésére szolgáló alkalom el ne mulasztassék.

92. §.

A csendőrnek általában kiváló érdemeül szolgál, ha ébersége és tevékenysége által mindennemű törvényteleniséget meggátol; ha azonban mindennek daczára törvénysértés mégis fordul elő, a büntetéseket az illetékes hatóságnak vagy bíróságnak adja át.

A csendőrség katonai előjárói részére szóló különös szabályok.

A) Az őrsparancsnok részére.

93. §.

Mihelyt az őrsparancsnok az őrsöt szabályszerűen átvette, magát úgy az állomás helyén, valamint az őrs körletében létező mindeennemű hatóságok főnökeinél bemutatni tartozik.

Az őrsparancsnok az állomáshelyen megjelenő fő- vagy alispánnál magát mindenkor bemutatni és az általa adandó esetleges felhívásokat átvenni tartozik.

Ha a m. kir. belügyminister kiküldöttje, a főispán, alispán vagy szolgabíró az őrslaktanyát meglátogatja, kívánatukra az állomás szolgálatikönyve betekintés végett előterjesztendő, s a biztonsági szolgálatra általában, valamint a közigazgatási hatóság különös útmutatásainak foganatosítására vonatkozó felvilágosítások nekik megadandók.

Az őrsparancsnok felügyeleti körletének viszonyaival mielőbb igyekezzék megismerkedni; ide tartoznak általában a terepviszonyok, valamint a lakosság foglalkozásának, életmódjának, szokásainak és különösen azon személyeknek megismerése, a kik a közbiztonságra nézve veszélyesek.

94. §.

Az őrsparancsnok kötelessége az alárendelt csendőröknek a csendőr-kerületi parancsnokság által meghatározott napirend szerint való oktatása; egész törekvését oda kell irányoznia, hogy alárendeltjei szolgálatukat és az

arra vonatkozó szabályokat lehetőleg jól ismerjék és maguknak a kellő szakavatottságot mindenben megszerezze.

Minden alkalmat arra kell felhasználni, hogy az alárendelt csendőrök tulajdonságait és képességeit megismerhesse, nemkülönben minden egyesnek a szolgálatban való megbízhatósága felől meggyőződést szerezhessen; ennél fogva valahányszor az lehetséges, de különösen ha fontosabb vagy veszélyesebb szolgálat hajtandó végre, a szolgálatteljesítésben személyesen tartozik közreműködni.

95. §.

A szolgálat végrehajtására szükséges rendelkezéseket az őrsparancsnok tartozik megtenni; ő vezényli azon csendőröket, a kik az őrsön levő vezénylő-lajstrom szerint szolgálatba tartoznak kivonulni; ő jelöli ki a járőrvezetőt és a mennyiben az a szolgálati működés minőségéhez mértén lehetséges, rendszerint minden szolgálatteljesítés tartamát meghatározza.

Minden csendőr az I. minta szerinti »Szolgálati könyvecske«-vel látandó el, melybe az őrsparancsnok minden meghagyást az »Állomás-szolgálati könyv«-vel illető tételével összhangzóan beiktat.

Ha az őrsparancsnok rövid időre távol van vagy máskülönben van akadályozva, akkor az őrsparancsnokságot az e végre kijelölt helyettesnek tartozik átadni.

96. §.

Az őrsparancsnok az őrs felügyeleti körletében külszolgálatot teljesítő csendőröket időnkint éjjel és nappal ellenőrizni s a felől, vajjon általuk a szolgálati meg-

hagyások pontosan és az adott utasítások szerint hajttnak-e végre, a hely színén személyesen meggyőződni tartozik.

Ezen ellenőrzések kisebb őrsöknél havonként négyszer, nagyobbaknál hatszor teljesítendők; mely alkalmakkor az őrsparancsnok a csekélyebb ideig szolgáló csendőröket időnkint felváltva viszi magával, a kiket ilyenkor, az elméleti oktatásból kifolyólag, a gyakorlati szolgálatba is bevezet.

Az ellenőrzés fogyanatosítását az őrsparancsnok az által igazolja, hogy a járőrvezető könyvecskéjébe az ellenőrzés idejét és helyét és a járőrnek ez alkalommal való állapotát még az ellenőrzés helyén beírja.

97. §.

A kikülönített őrsparancsnok az alárendelt csendőrök fegyelme fölött szigorúan őrködni köteles; s e célból rá a csendőrkerületi parancsnokság által a kikülönített, altiszt fegyelmi fenytő-joga (szolg. szab. I. rész 661. pont) ruházható, de a körülményekhez képest tőle az el is vonható.

Az őrsparancsnok által kiszabott büntetések esetről esetre azonnal a szakaszparancsnoknak bejelentendők, ki azok beiktatása iránt a 116. §. értelmében jár el.

98. §.

Az őrsparancsnok a szolgálatba elinduló csendőröket a meghagyott szolgálat végrehajtására nézve mindenkor részletesen utasítani, őket a szabályok szem előtt tartására figyelmeztetni, kihágások elkövetésétől óvólag inteni

és azon czélból, vajjon szabályszerűen vannak-e öltözködve, felszerelve és felfegyverkezve s vajjon az előirt számú éles töltényekkel el vannak-e látva? megsejmelni tartozik, ezek után a fegyverek megtöltését rendeli el, minek épen úgy, mint a szolgálatteljesítés után való bevonuláskor a kiürítésnek is, mindenkor az ő jelenlétében kell történni és pedig oly helyen, a hol a fegyvernek véletlen elsülése által senki sem veszélyeztetik; lak-szobában ezt eszközölni tilos.

Ezen felül minden lovas őrsnek parancsnoka meggyőződni tartozik a lovak állapotáról, vasalásáról, nyergeléséről, kantározásáról és szabályszerű málházásáról, télen ezenkívül még arról is, vajjon a lovak éles csavartámszegekkel és a csendőr csavarkulccsal, nemkülönben a szolgálat tartamához mért ló táppal el van-e látva?

Rabok kísérése esetén hasonló pontossággal teljesítendő az elindítás és a szemle ne csak a kísérő csendőrökre, hanem a rabokra is terjesztessék ki; minél úgy a fennálló általános szabályok, valamint a hatóságtól vett útmutatások is mérvadók.

99. §.

Oly őrsökön, hol lovas csendőrök vannak, minden megbetegedett ló azonnal ápolás alá veendő, mely esetben az illető csendőr a szolgálatot gyalog is tartozik teljesíteni; magától értetődik, hogy ez esetben a járőrként vezényelt mindkét csendőr gyalog teljesíti a szolgálatot.

100. §.

Az őrsparancsnoknak arról kell gondoskodni, hogy a hozzá érkező nyomozó-levelek és felügyelési felszólítások minden egyes csendőr előtt ismeretese legyenek.

Veszélyesebb büntettek személyleírását vagy fontosabb és becsesebb tárgyak leírását az őrsön vezetendő »Nyomozókönyv«-be iktassa.

Nyomozó-levelek és tényleírások, hasonlóan mint a többi beérkezett ügydarabok, iktatandók és irattározandók, míg a »Rendőri Közlöny« évente szám szerinti sorrendben gyűjtendő és megőrzendő.

101. §.

Ha az őrsparancsnok valamely személy elfogására szóló felszólítást kap, a megindított nyomozás folytán azonban kitűnik, hogy a keresett személy a határos őrskörletek valamelyikébe költözött át vagy különben ott tartózkodik, a felszólítást a kipuhatolt mellékkörülményekkel együtt az illető szomszéd őrsparancsnoknak megküldi, a felhívó hatóságot pedig értesíti.

102. §.

Ha azon eset fordul elő, hogy valamely csendőrségi őrs különböző hatóságok által ugyanazon időben különféle irányban teljesítendő szolgálatokra vagy segélynyújtásokra szólittatik fel, melyeknek egyidejűleges végrehajtására azonban az őrs létszáma elégtelen: akkor mindenekelőtt a közbiztonság fentartására hivatott hatóság felszólítása teljesítendő, s kivételnek csak azon esetben van helye, ha a másik hatóság megkeresésének elhalasztása folytán következő késedelem veszélylyel járna; miből az következik, hogy a sürgősebb, illetőleg fontosabb szolgálat mindenkor előbb foganatosítandó és ha hason mérvben fontos szolgálat-teljesítések egyidejűleges végrehajtása igényeltetnék és az idő azt engedi, valamely szomszéd őrs segélye veendő igénybe.

103. §.

Szomszéd őrskörletek járőreinek időnkint bizonyos előlegesen megállapított pontokon kell találkozni, mire nézve a szakasz-parancsnokok eleve kellőleg intézkedjenek; a járőrök ilyenkor a szolgálatra vonatkozó dolgokat és észleleteiket egymással közlik s ily találkozásokkor egyszersmind az esetleg tovább szállítandó foglyok, zsoldpénzek stb. átadása is eszközöltetik.

Ha a járőrök valamelyike a kitűzött órában nem jelenik meg, az előbb megérkezett két óráig vár és ezen idő elteltével állomására visszatér vagy kitűzött útját folytatja; ha azonban irományok, pénzek, egyéb tárgyak vagy foglyok adandók át, útját az illető legközelebbi őrsig folytatja.

Ha az ily átadás alkalmával a találkozás pontján valami nehézség merülne fel, az lehetőleg elintézendő, ha pedig foglyok tovább kísérése forog fenn s az átvevő járőr vezetője a körülmények folytán saját járőrét e végre elégtelennek találná, az átadó részéről a megkivántató segély nyújtandó.

104. §.

Az őrsparancsnok, az őrs szolgálati működését és ennek eredményét előljáró szakasz-parancsnokának az állomás-szolgálati könyv alapján minden ötöd nap, — rendkívüli eseményeket pedig azonnal feljelenteni tartozik.

Az öt napi események jelentése végén, »Külön jelentések« cím alatt, az őrs saját legénysége között az utolsó jelentés beküldése óta előfordult, külön intézkedést nem igénylő csekélyebb események, mint például megbetegedés, felgyógyulás, fogság megkezdése és kitöltése, növedék, fogyaték stb. jelentendők.

105. §.

Az ugynevezett »kiküldött őrsök« (fiók-őrsök) számára a csendőrségi őrsök részére fennálló általános, valamint az őrsparancsnok részére meghatározott különös szabályok mérvadók.

106. §.

Hogy a közbiztonsági szolgálat követelményei a csendőrségi őrsök csekély létszám-erejével összhangzásba hozassanak és a csendőrnek a megkívántató pihenési idő is nyujtassék, meghatározzatik, hogy minden egyes csendőr, minden hó folytán külszolgálatra akként alkalmazandó, hogy egy-egy napra átlag legalább nyolcz, az őrsparancsnoknak négy órányi ilyféle szolgálat jusson.

»Külszolgálat« alatt minden oly tartós szolgálat-teljesítés értetik, melyet a csendőr a laktanyán kívül teljesen felszerelve végez.

Az őrs összes legénységének soha sem szabad egyidejűleg távol lenni, s a laktanyában mindig legalább is egy csendőrnek honn kell maradni; a mitől csak rendkívül fontos és sürgős szolgálattétel igazolhatja az eltérést, mely esetben a laktanya megőrzése a községi előljáróságra bízandó.

107. §.

Minden csendőrségi őrsállomáson a következő szolgálati könyvek vezetendők, u. m.

1. Az »Állomás-szolgálati könyv« az A) minta szerint, — mely a napontai szolgálati működés és eredményének körülményes kimutatását tartalmazza; ebbe bevezetendő: a keltezés, a hatóságoktól vett minden felszólítás, a járőrök portyázásai, ezeknek az őrsparancsnok által lett ellenőrzése, szomszéd őrsök járőreivel való talál-

kozások, foglyok vagy rabok kísérése és átadása, stb. stb., továbbá: az eredmény és az ezen működések folytán kiérdemelt étkezési pótlékok száma. A »Megjegyzés« rovatába az őrsparancsnokságban előforduló változás, előljárók megérkezése és elutazása stb. veendő fel.

Az őrsparancsnok ezen jegyzőkönyv, illetőleg nápló vezetését a legnagyobb lelkiismeretességgel és tüzetességgel végzendí.

2. A »Vezénylő-lajstrom« a *B)* minta szerint, a csendőröknek szolgálatba való vezénylése felől vezetendő, s ennek az »Állomás-szolgálati könyv«-vel összhangzásban kell lennie.

3. Az »Iktató-jegyzőkönyv« a *C)* minta szerint, melybe az őrshöz érkező minden ügýdarab, jelszó és rövid tartalom szerint, valamint az elintézés módja bevezetendő, az elintézett ügýdarabok pedig folyó iktatói számuk sorrendje szerint 1—100-ig, 101—200-ig s így tovább csomagolva megörzendők.

Betűsoros tárgymutató vezetésére az őrsparancsnok nem köteles.

4. A »Szemle-jegyzőkönyv« a *D)* minta szerint, melybe minden csendőrségi tiszti előljáró, a megtartott részletes szemlére vonatkozó leletét sajátkezűleg és körülményesen beiktatja.

A szemlét tartónak a felől kell gondoskodni, hogy szemle-lelete azonnal szóról-szóra lemásoltatván, mindenkor a szakaszparancsnokságnál kezdődő szolgálati úton, a csendőr-kerületi parancsnoksághoz felterjesztessék; magától értetődik, hogy ezen leletet minden közbeeső parancsnokság láttamozza és a talált hiányokat megszüntetés céljából előjegyzí vagy ez íránt tett intézkedéseit jelenti.

5. Egy »Zsold-kifizetési könyv« az *E)* minta szerint, melybe az őrs legénysége részére érkező zsold és

annak elosztása iktatandó s a készpénz átvétele mindegyik élvezetre jogosult csendőr által minden zsoldnapon sajátkezü aláírásával bizonyítandó.

6. A »Posta- és kiadó-könyv«, az *F*) minta szerint, két példányban vezetendő; egyik a közönséges, másik az ajánlott levelek számára.

7. A »Leltár« *G*) minta szerint, melyben a kincstár részéről és átalány-pénzekből beszerezett mindennemű, u. m.: laktanya-butorok, ágyneműek, konyha-eszközök, szolgálati és tankönyvek és bármily néven nevezhető egyéb eszközök nyilvántartandók.

Ezen leltár mindenkor rendben tartandó és benne a fogyték, elhasználás vagy új beszerzések következtében létrejött minden változás kitüntetendő.

Az őrsparancsnok felváltása esetén ezen tárgyaknak rendesen lett átadása és átvétele a leltárban az átadó és átvevő sajátkezü aláírásával bizonyítandó.

C) A szakaszparancsnok részére.

108. §.

A szakaszparancsnok alantas tiszt; ő mindennemű személyi és szolgálati ügyekben, a szolgálati szabályzat értelmében, előljáró szárny-parancsnokának van alárendelve.

Hatásköre valamennyi alárendelt csendőrségi őrsre, melyeknek ő az első előljárója, egyaránt terjed ki. Ezen őrsök katonai rendtartása és fegyelme fölött őrködni ő tartozik; neki a felügyeleti körletében előforduló minden esemény felől tudomással kell birnia, a közigazgatási hatósággal lehetőleg érintkezni és arról kell gondoskodni, hogy a biztonsági szolgálatra vonatkozólag hozzája és az

alája rendelt őrsökhöz érkező írásbeli s a körülményekhez képest szóbeli felhívások pontosan teljesíttessenek.

Az első szakasz parancsnoka hivatva lévén a szárny-parancsnoknak távolléte vagy betegsége esetén való helyettesítésére, magának a szárny-parancsnoki teendőkben való jártasságot megszerezni igyekezzék.

109. §.

A szakasz-parancsnok szakaszának minden őrsét rendszerint minden négy hó alatt egyszer megsejmlélni tartozik; az ezen időszaki szemle megkezdésének ideje neki esetről-esetre a csendőr-kerületi parancsnokság részéről szolgálati úton előíratik.

Sürgős esetekben, rendkívüli közbiztonsági zavarok előfordultával vagy ha valamely őrsön a fegyelem megzavarását észleli: tartozik a szakasz-parancsnok rögtön a helyszínére sietni, ott a közbiztonság vagy a katonai rend helyreállítására szükséges intézkedéseket megtenni, a tényállást behatóan kinyomozni és csendzavargások esetén a hatóságot értesíteni, az előljáró szárny-parancsnokságnak pedig minden esetben azonnal még az illető őrsállomásról körülményes jelentést beterjeszteni és az ily rendkívüli kiszállások után felmerülő utazási költségek fedezésére az engedélyt utólag kikérni. Ha valamely őrsön közbiztonsági zavarok vagy oly szolgálati viszonyok állanak be, melyek a létszám megerősítését vagy kiegészítését sürgősen igényelnék, ezt a legközelebbi őrsök létszámából elrendelheti és arról a szárnyparancsnokságnak jelentést tesz.

110. §.

A szakaszparancsnoknak az állomás-szolgálati könyv felülvizsgálása és ennek a vezénylő-lajstrommal és a szol-

gálati könyvecskékkal való összehasonlítása által, a felől kell meggyőződnie: vajjon a szolgálat szabályosan és okszerűen kezeltetik-e? a hatósági felszólításoknak meg lett-e mindenkor kellőleg felelve? az őrsparancsnok állása követelményeinek minden tekintetben eleget tesz-e? nem fordul-e elő a szolgálati teendők beosztásánál és csendőröknek a szolgálatba vezénylésénél önkény vagy részrehajlás s nincsenek-e ennek folytán egyes csendőrök mások rovására túlságosan megterhelve; van-e az őrsparancsnok a szolgálati intézkedéseknél minden egyes csendőr tulajdonságaira és képességeire kellő tekintettel? foglalkozik-e a csendőrök és különösen a próba-szolgálatot teljesítők oktatásával? helyesen kezeli-e az irodai teendőket, az előirt jegyzőkönyveket, pénztárakat, a leltárt stb.?

111. §.

A szemlét tartó szakaszparancsnoknak törekednie kell továbbá, hogy magának az őrsparancsnokok és csendőrök tulajdonságai, képességei, nemkülönben azok szolgálati és szolgálaton kívüli magatartása felől alapos meggyőződést szerezzen, mire nézve a szükséges adatokat a helyi hatóságoktól is nyerheti meg; figyelmet fordítson a laktanya- s szobarend . betartására, valamint a laktanya-butorok és szerek, ágyneműek és a kincstár által beszerzett mindennemű tárgyak állapotára; győződjék meg beható szemle által, a ruházat, fehérnemű, lábbeli és aprólékos szerek, a szerelék, fegyverzet, lőszer és lófelszerelvények állapota felől; az étkezési pótlékokra vonatkozó szolgálati naplókat vizsgálja át és erősítse meg; győződjék meg a felől, vajjon a csendőrök nem szenvednek-e valamiben hiányt és miképen kezeltetik a közétkezési gazdaság; végre győződjék meg a felől, vajjon bir-e

minden egyes csendőr megfelelő katonai magatartással, — tud-e ildomosan és tapintattal fellépni és tudja-e fegyverét ügyesen kezelni; a legénység által netán előadott kérelmeket és panaszokat tárgyalja és a szolgálati szabályzat határozványainak megfelelően intézze el.

Lovas őrökön győződjenek meg a lovak egészségi és táp-állapotáról, vasalásáról, az istálló egészségtan alapelveinek pontos kezeléséről s a lótáp szabályszerű menyisége és minőségéről; szerezzen magának továbbá alapos meggyőződést a lovak idomítási fokáról; adja meg ott, a hol a lovak idomítása körül hiányokat vagy téves eljárást észlel, az őrparancsnoknak a kellő utasítást, míg ellenben a helyreidomítást igénylő lovakat a szakasz állomáshelyére rendelje be, hol azok lovagolandók és javítandók.

Felmerülő hiányokat és fogyatkozásokat törekedjen saját hatáskörében azonnal elhárítani, illetőleg helyrehozni; a közbiztonságra vonatkozó észleleteket a közigazgatási hatósággal közölje és a mit ő általában nem intézhet el, jelentse be az előljáró szárnyparancsnokságnak.

Az őrparancsnokot illető hátrányos észleleteket, az előljárói tekintély megóvása szempontjából, a szemlejegyzőkönyvben tárgyalni nem szabad; — ezekről külön jelentés teendő.

112. §.

A szakasz-parancsnoknak általában, de kiváltképen az ifjabb legénység oktatásával és vizsgálásával kell foglalkozni. Törekedjen az őrparancsnokok és csendőrök katonai kiképzésére hatni és őket a gyakorlati (közbiztonsági) szolgálat minden ágába módszerrel bevezetni; mozgassa elő az írás tanítását, s e részben utasítsa az őrparancsnokokat biztos eredményre vezető módszer követé-

sére; s győződjk meg a felől, vajjon birnak-e a csendőrök a további kiképződésükre megkívántató becsvágygyal és törekvéssel.

113. §.

Akár előlegesen elrendelt³ vagy hirül adott, akár véletlen szemle, a halasztást nem tűrő szolgálatteljesítéseket nem akadályoztathatja; másrészt azonban a szakasz-parancsnoknak, ha csak lehetséges, az őrsállomáson addig kell tartózkodni, míg az őrsbeli összes legénységet és különösen a szolgálatban még tapasztalatlanabb ifjabb legénységet megismerhet; de mindenestre mindegyik őrsön a körülményekhez képest lehetőleg 24 órát kell töltenie, ott tartózkodása azonban rendes viszonyok között 48 órát ne haladjon meg.

114. §.

A szakasz-parancsnok az alája rendelt őrsök beérkezett »Eseményi jelentés«-eiből öt-öt naponkénti összesítést szerkeszt s azt esetleg saját észrevételeivel egészíti ki. Ezen »Eseményi jelentés«-ekben a fontosabb esetek minden felesleges részletezés mellőzésével ugyan, de mégis körülményesebben, a csekélyebb fontosságúak pedig csak általában és számszerint tüntetendők fel.

Ezen jelentéseket a szárny állomáshelyén levő 1-ső szakasz parancsnoka a szabályszerű szolgálati ut megtartásával, a kikülönített szakasz-parancsnok pedig a csendőrkerületi parancsnokságnak közvetlenül terjeszti be. A kikülönített szakasz-parancsnokság azonban ezen jelentések fogalmazványait — az őrsök idevonatkozó jelentéseivel együtt — betekintés végett az előljáró szárnyparancsnokságnak előterjeszteni tartozik.

115. §.

A kikülönített szakaszparancsnok a kikülönített századparancsnok (honvédségi szolgálati szabályzat I. rész 662. pontja) fegyelmi fenytő jogával bir; mely jogot a szárnyállomáson beosztott 1-ső szakasz parancsnoka is, valahányszor szemle-utazás vagy egyéb szolgálati kiszálláskor a szárnyparancsnokság, illetőleg saját szakaszparancsnoksága állomáshelyéről, alárendelt örsei körletébe távozik, mindenkor gyakorolja; mire nézve a szolgálati szabályzat idevonatkozó határozványai mérvadók.

116. §.

Az iroda-kezelés szabályszerűleg intézendő s a szakaszparancsnok iktató-jegyzőkönyvet, tárgymutatót, postakiadó-könyvet (és pedig külön a közönséges és külön az ajánlott levelekre) vezet.

A szakaszparancsnok azonkívül az alatta álló legénység felől »büntetési-lap«-okat vezetni, illetőleg a szakaszához beosztott egyénekről a szárnyparancsnokság által neki megküldött (126. §.) eredeti büntetési jegyzőkönyvi kivonatokat folytatván, azokba az újonnan kiszabott büntetéseket sajátkezűleg bevezetni és az általa kiszabott, valamint a 97. §. értelmében neki bejelentett büntetéseket minden hó végével a szárnyparancsnokságnak, az annál vezetendő büntetési jegyzőkönyvbe való beiktatás végett bejelenteni tartozik.

Valamely csendőrnek szakaszán kívüli áthelyezése esetében a fent említett lap a szárny parancsnoksághoz, az áthelyezési okmányokhoz való csatolás végett beterjesztendő.

A szakaszparancsnok gazdaszat-kezelési ügyek elintézésére nem lévén hivatva, azzal szolgálati működése rovására

nem terhelhető meg; főteendője: a közbiztonsági szolgálat pontos kezelése, alárendeltjeinek kiképzése, a fegyelem és rend fentartása; miért is gazdaszat-kezelési ügyködése kizárólag a szolgálati naplók átvizsgálása, a ruházati szükségletmegállapítása és alaktanyák biztosítása iránti ajánlat-tételre, végre az elengedésre ajánlatba hozott tárgyak felülvizsgálására terjed ki.

D) A szárny-parancsnok részére.

117. §.

Két vagy a beosztáshoz képest több szakasz-parancsnokság az alárendelt őrsökkel együtt egy szárnyat képez, mely egy első vagy második osztályú százados által vezényeltetik.

A szárny-parancsnokság létszámereje azon vidéknek közigazgatási beosztásához alkalmaztatik, melynek területén fel van állitva; mihez még ezen felügyeleti terület kiterjedése és lakosainak száma, valamint az őrsök felügyelésére szolgáló és különben létező közlekedési eszközök is, mint számbaveendő tényezők járulnak.

118. §.

A szárnyparancsnok az alárendelt szakasz-parancsnokok minden működése és a szárny területén a közbiztonsági szolgálat szabatos kezelése felett örködni tartozik; a katonai rend és fegyelem kezeléseért, valamint a legénységnek a csendőrségi szolgálatban szükséges kiképzéseért felelős; továbbá felelős a legénység ruházataért, fegyverze-
teért, élelmezéseért és elhelyezéseért, az irodai és pénz-kezelésért nemkülönben a különféle tárgyak nyilvántar-
tásáért.

119. §.

Ezen felelősségből kifolyólag neki a parancsnoksága alatt álló szárny minden őrsét, minden félévben legalább egyszer meg kell szemlélnie; mire nézve a szakasz-parancsnok számára megállapított részletes szabályok ő reá nézve is érvényesek.

120. §.

A szárnyparancsnokság a hatóságoktól és az alája rendelt őrsöktől hozzája érkező átiratokat és jelentéseket a fennálló ügykezelési szabályok szerint intézi el.

A szárnyparancsnok láttamozza a csendőr-kerületi parancsnoksághoz való juttatás végett a szakasz-parancsnokok által beterjesztett eseményi jelentéseket, szemle-leleteket és egyáltalában minden egyéb jelentéseket, azokat esetleg megjegyzéseivel s különösen a szemle-leleteket a netalán felmerült akadályoknak és hiányoknak elhárítása és orvoslása céljából tett intézkedéseinek fölemlítésével egészíti ki.

Az alárendelt összes legénység, valamint a hadapródok és tiszthelyettesek minősítvényi táblázatait, az illető szakasz-parancsnokok közreműködése mellett, ő szerkeszti és őrzi meg.

Ha altisztek és csendőrök erkölcsi magaviseletére vagy a közbiztonsági szolgálatban való magatartására nézve, a közigazgatási hatóság részéről alapos észrevételek tétettek, ezek a minősítvényi táblázatok szerkesztésénél tekintetbe veendőek.

Az élelmezési és egyéb kiadásokat a szárnyparancsnok fedezi, mely célra a kellő pénzkészletet, a havi pénzsükségleti előirányzat alapján, a csendőr-kerületi parancsnokság pénztárából veszi át.

Az átvett pénzek elszámolása az e részben fennálló utasítások szerint történik; a kezelésért a szárnyparancsnok felelős és kártérítésre kötelezett.

Hasonló módon kapják a szárnyparancsnokok az alattok álló legénység számára a csendőr-kerületi-parancsnokságtól a szükséges ruházati, fegyverzeti, felszerelési és butorzati anyagot, tárgyakat és egyéb alkatrészeket és lőszerelvényeket, melyeket ők bevételezni és az előljáró csendőr-kerületi parancsnoksággal szemben, a fennálló külön szabályok szerint elszámolni tartoznak.

121. §.

A szárny-parancsnokságok a csendőr-kerületi parancsnoksággal mindennemű ügyekben közvetlenül közlekednek. A törzstől elkülönített szárny-parancsnokok rendkívüli események előfordultakor és ha az ügy sürgős volta halasztást nem tűr, jogosultak — az eset természetéhez képest — közvetlenül a honvédelmi vagy belügyministerhez jelentést tenni; mely célból a körülmények szerint, a fennálló utasítások megtartásával, a távirdát is használhatják; de ezen közvetlenül tett jelentések másolatai, lehetőleg gyorsan, a csendőr-kerületi parancsnokságnak szintén megküldendők.

Ha oly viszonyok állanak be, melyek sürgős voltak és horderejüknél fogva a szabálytól való eltérést igazolják, akkor a fentebbi határozványok a kikülönített szakasz-parancsnokokra, valamint — ha például szemle utazások alkalmával merülnek fel ily rendkívüli esetek — a csendőrtisztekre nézve általában mérvadók; csakhogy az elhamarkodástól mindenkor óvakodják, mivel ily eset előfordulta a jelentést tevő megbízhatóságát teszi kétségesse és az ilyen intézkedésekért az illető felelős.

Ily közvetlenül tett jelentések másolatai, magától érthetőleg szolgálati úton, a csendőr-kerületi parancsnokságnak terjesztendők be.

122. §.

A szakasz- és az őrsparancsnokok irodai teendői az elkerülhetetlenül szükségesekre szorítkoznak és ok nélkül ne szaporittassanak, miért is jelentéseik lehetőleg tömören szerkesztendők.

A szárny-parancsnok alárendelt szakaszait és őrszeit a közbiztonsági szolgálat rovására kezelési ügyekkel ne terhelje, minden kiadott intézkedéseit lehetőleg minden alosztálynak egy-egy példányban küldje meg, mely cél könnyebb elérésére minden szárnyparancsnokság egy kisebbszerű sajtókészülékkel láttatott el.

123. §.

Altisztek vagy csendőrök megdicsérésére, jutalmazására vagy kitüntetésére célzó ajánlatait a csendőr-kerületi parancsnokságnak terjeszti elő.

Ha azonban az e részbeni indítvány a közigazgatási hatóság részéről tétetik, a szárny-parancsnok ezt — az alárendelt összes legénység működési eredményének egyarányú megítélése folytán — lelkiismeretesen megfontolni és saját véleményét kifejezve, a tárgyalási ügyiratokat a csendőr-kerületi-parancsnokság elé terjeszteni köteles.

Ily ajánlatoknál egyáltalán szükséges, hogy az illető egyénnek érdeme teljesen ki legyen derítve és ha megkívántató, a tanuknak jegyzőkönyvileg, sőt a körülményekhez képest eskü mellett való kihallgatása útján megállapítva.

Ezen ajánlatok jelentések alakjában szerkesztendő és az érdekelt csendőrségi egyénnek minősítvénye is fel-
említendő; ha azonban az ajánlat jelvényes kitüntetésre
szól, tényleírás szerkesztendő, melyhez az illetőnek minő-
sítvényi táblázata, dicséreti és büntetési jegyzőkönyvi ki-
vonata is melléklendő.

124. §.

A szárny-parancsnok a kikülönített honvéd-század-
parancsnok fegyelmi fenytőjogával bir.

Ha valamely altiszt vagy csendőr által oly büntet-
hető tett követtetik el, mely súlyosabb fegyelmi fenytést
érdemel, mint a milyennek kiszabására a szárny-parancs-
nok jogositva van, vagy ha egyáltalában a fenytésre csak
valamely magasabb előljáró van feljogositva és ha vádlott
személyes előállítása nem lehetséges, a szárny-parancsnok-
ság által a szolgálati szabályzat I. részének 650. pontja
szerint, körülményes tényvázlat szerkesztendő és a csendőr-
kerületi-parancsnokságnak illetékes intézkedés céljából
felterjesztendő.

Ezen tényvázlat alapjául a szakasz-parancsnok rész-
letes jelentése szolgáljon.

125. §.

A fegyelmi fenytő hatalom gyakorlására nézve a
honvédségi szolgálati szabályzat I. rész, XIII. fejezetének
határozványai mérvadók, azon eltéréssel, hogy az ott csupán
rendfokozat nélküli legénység ellen kiszabhatókul felsorolt
fegyelmi fenytések a tizedesi rendfokozatban levő csend-
őrök ellen nem alkalmazhatók és miután a csendőrök le-
fokozása fegyelmi úton nem történhetik, velük megintési

jegyzőkönyvek fel nem vehetők, továbbá, hogy az idézett fejezet 91-ik §. utolsó bekezdésében, a büntető-jegyzőkönyvi kivonatok előterjesztésére vonatkozó határozat a csendőr-szárny-parancsnokokra nem terjed ki.

126. §.

Ha altiszt vagy csendőr kiváló szolgálatteljesítés folytán jutalmazásban, dicsérő-okiratban vagy jelvényes kitüntetésben részesíttetik, ez a szárny-parancsnok által, a minősítvényi-táblázat kiegészítéseül szolgáló (*H.* minta szerinti) »Dicséreti-jegyzék« be iktatandó.

A legénységi növedékről a csendőr-kerületi-parancsnoksághoz beérkező büntetési-jegyzőkönyvi kivonatok azonnal az illető szárny-parancsnoknak kiadatnak, ki a büntetéseket a büntetési-jegyzőkönyvbe saját kezűleg bevezetni tartozik; minek megtörténte után a büntetési jegyzőkönyvi kivonatok eredeti példányai az illető szakasz-parancsnoknak, a 116. §-ban előirt kezelés végett kiadandók. A kikülönített szakasz-parancsnokságok által havonként bejelentett büntetések szintén a büntetési jegyzőkönyvbe iktatandók.

127. §.

Az irodai ügykezelésben való szigorú pontosság, a szárny-parancsnoknak fontos és felelősségteljes feladatának érvényre juttatását fogja előmozdítani.

E) A csendőr-kerületi parancsnok részére.

128. §.

A csendőr-kerületi parancsnok a szolgálati körletében felállított összes csendőrségi osztagok parancsnoka; ő

igazgatja ezeknek katonai, gazdasági és beligazgatási ügyeit és őrökdi a felett, hogy a közbiztonsági szolgálat a csendőrség, — mint a közigazgatási és törvénykezési hatóságok végrehajtó közege — részéről az ide vonatkozó törvényes és különös szabályok keretén belől, egész terjedelmében tüzetesen teljesíttessék.

129. §.

A csendőr-kerületi-parancsnok gondoskodik használható csendőrök kiképezéséről és azoknak a szolgálatban való megtartásáról, hogy így a közbiztonsági szolgálat teljesítésére mindenkor kellően kipróbált, megbízható és szakavatott közegek álljanak rendelkezésére.

130. §.

A csendőr-kerületi-parancsnok kiváló figyelmet fordítson arra, hogy a parancsnoksága alatti tiszteket, altiszteket és csendőröket lehetőleg rövid idő alatt minden irányban tökéletesen megismerje, hogy így őket szellemi és testi tulajdonságaikhoz képest czélszerűen beoszthassa és legjobban alkalmazhassa.

Tudnia kell az alárendeltjeiben jó szellemet, becsvágyat, kötelességet, hűséget és önértzetet ébreszteni és fentartani, valamint az összes csendőrség közszellemének ápolására is hatni.

A fegyelem szigorúan kezelendő.

131. §.

A csendőr-kerületi-parancsnok a közbiztonsági szolgálatra és a csendőrség alkalmazására vonatkozó mindenemű ügyekben a belügyministernek van alárendelve,

kinek a közbiztonságra, rendre és csendre vonatkozó minden rendkívüli eseményeket azonnal, más jelentékenyebbeket pedig havonként egyszer az alosztályoktól beérkező eseményi jelentések alapján, rövid tüzetességgel feljelenti, s egyidejűleg annak megyénkénti kivonatait az illető megyei hatóságoknak megküldi.

Személyes, valamint a fegyelem és katonai rendfenntartásra vonatkozó minden ügyben közvetlenül a honvédelmi miniszternek van alárendelve.

132. §.

A csendőr-kerületi-parancsnoknak szakadatlanul arra kell törekednie, hogy a legénységi állomány fogyatékát az 1881. évi II. törvenyzikk értelmében olyképen pótolja, hogy az lehetőleg mindenkor kiegészítve legyen.

133. §.

A csendőr-kerületi parancsnok köteles arról gondoskodni, hogy a legénységnek ruházata, szerelvénye és fegyverzete a szabályoknak megfelelő és kifogástalan állapotú legyen.

134. §.

A csendőr-kerületi parancsnok fő- és altisztek útján intézi :

- a) a próbaszolgálatra felvett egyén;
  - b) az őrsökön lévő csendőrök, — és
  - c) az altisztségre kijelöltek oktatását, mely czélból — az évszakra való tekintettel — napirendet ad ki.
- Az írás tanításának fő czélja 'oda irányuljon, hogy

a csendőrök lehetőleg rövid idő alatt kisebb fogalmazásban is kiképeztessenek.

Önálló szolgálati működésre csak értelmesebbé tapasztaltabb csendőrök alkalmazhatók, s ezek az altiszti tanfolyamnak jó eredménynyel végzése után, altisztekké is előléptethetők.

A katonai kiképzés a katonás fellépésre és a fegyverek biztos és helyes kezelésére szorítkozzék, mi — miután a csendőrök nagyobb része három évi sorhadi szolgálat kötelezettségét kitöltötte vagy a honvédségnél katonailag már kiképeztetett, — csak kevés időt vehet igénybe.

135. §.

A szolgálat és fegyelem terén előforduló és e végre különösen alkalmas események oktatólagos napiparancsok tárgyául használandók fel, melyekben a tények a legfontosabb mellékkörülményeikkel együtt röviden, de érthetően leírandók és az érdekelt csendőrök működése megbirándó. Továbbá valamennyi alosztály szolgálati tevékenységének figyelemmel kísérése a csendőr-kerületi parancsnok részére szintén alkalmat fog nyújtani arra, hogy a szolgálatteljesítésben általában vagy egyes esetekben észlelt hiányokat és bajokat megszüntesse, a szolgálat kezelését ezen utasítás határozványai szerint szabályozza és folyó kapcsolatba hozza.

Minden őrsparancsnok és szemletartó tiszt az oktatóparancsoknak tananyagul való felhasználására köteles.

136. §.

Az iránt, hogy a közbiztonságra vonatkozó országos törvények és rendeletek, nemkülönben a belügyministerium

által jóváhagyott törvényhatósági szabályrendeletek a csendőr-kerületi parancsnokságnak kiadassanak, a többi miniszterekkel egyetértőleg a belügyminister intézkedik, ugyan e célból a csendőr-kerületi-parancsnokság, szárny- és kikülönített szakasz-parancsnokságok számára, a hivatalos lap és a honvédségi rendeleti közlöny egy-egy példánya megküldetik.

137. §.

A csendőr-kerületi parancsnok minden, a szolgálati szabályzat értelme szerint elébe terjesztett kérelmet vagy panaszt elintézni, vagy ha ez az ő hatáskörébe nem tartoznék, az elintézés érdekében való további lépéseket megtenni tartozik. Örmestertől, illetőleg tiszthelyettestől lefelé a legénység kérelmeit avagy panaszait a szemlét tartó csendőr-kerületi parancsnoknak közvetlenül, tehát a szolgálati ut mellőzésével is előadhatja.

Ily kérelmek vagy panaszok fölött azonnal kell dönteni, s ha ő ezt saját hatáskörében nem eszközölheti, az ügy véleményezés mellett a belügy-, vagy honvédelmi ministerhez felterjesztendő; a mint t. i. az ügy egyik vagy másik ministerium ügyköréhez tartozik.

138. §.

A közbiztonsági szolgálatban szerzett kiváló érdemek megjutalmazása érdekében, az illetőnek megdicsérése vagy jutalomban részesítése, esetleg különös tekintetbevételt érdemlő esetekben, a legfelsőbb elismerés kifejezése vagy jelvényes kitüntetés adományozása céljából a csendőr-kerületi parancsnok részéről ezen utasítás 123. §-a értelmében járandó el.

139. §.

A csendőr-kerületi parancsnok az ezred-parancsnok fegyelmi fenytő jogával bir (szolg. szab. I. rész 665. és 666. pontjai).

A csendőr-kerületi parancsnokot megilleti azon jog is, hogy a parancsnoksága állományához tartozó, tényleg szolgáló főtisztek és hadapródok ellen, a becsületügyi előleges tárgyalás megindítását elrendelheti.

A csendőr-kerületi parancsnok, valamint helyettese szemle-utazások alkalmával ugy a szárnyparancsnokságoknál levő büntetési jegyzőkönyveket, valamint a szakas-parancsnokságoknál vezetendő büntetési lapokat behatólag megvizsgálni és netán észrevett szabálytalanságok iránt vagy saját hatáskörében intézkedni, vagy e tekintetben magasabb hatósághoz fordulni tartozik; de szabadságában áll, a büntetési jegyzőkönyvek időnkénti megvizsgálása végett a hadbirót is kiküldeni.

A csendőr-kerületi parancsnok helyettese valahányszor a parancsnokot helyettesíti, szintén az ezred parancsnok fegyelmi fenytő-jogát gyakorolja (szolg. szab. I. rész 660. pontjának 2-ik kikezdése), szemle-utazásai alkalmával azonban a kikülönített zászlóalj-parancsnok fegyelmi fenytő-jogával bir.

A csendőr-kerületi parancsnok őrzi meg az állománybeli és próbaszolgálatattételre vezényelt tisztek, továbbá a számvivő minősítvényi táblázatainak fogalmazványi példányait, valamint a tisztek kötelezőit, azok sajátkezűleg aláirt eskü lapjait és büntetési jegyzőkönyveit is, mely utóbbiakba az előforduló büntetéseket a hadbiró által beiratja.

A minősítvényi táblázatok szerkesztése a honvédség részére fennálló szabályok szerint történik.

A minősítvényi táblázatok szerkesztésére és véleményezésére hivatott előjárók a K) mellékletből kivehetők.

140. §.

A csendőr-kerületi parancsnoknak minden év december hó végével, a jövő évben megejtendő szemle-utazásokról, a kerületéhez tartozó valamennyi törzs- és fő-tisztre kiterjedő »Szemle-utazási tervezet«-et az előirt minta szerint kell szerkeszteni és jóváhagyás végett a honvédelmi ministerhez felterjeszteni, melynél tekintet veendő arra, hogy évenként minden őrs a két törzstiszt egyike által legalább egyszer, a szárnyparancsnok által kétszer és a szakasz-parancsnok által háromszor, megfelelő időközökben, megvizsgáltassék; nemkülönben a belügyminister által meghatározandó fürdőhelyeken lévő őrsök is minden évben juniustól augusztus végeig terjedő időközben kétszer megvizsgáltassanak.

Ezen jóváhagyott szemle-utazási tervezet alapján az időszakonként megtartandó szemlékre vonatkozó intézkedést a csendőr-kerületi parancsnok idejekorán megteszi és a törzstisztek által tett jelentékenyebb észleletekről szóló jelentéseket a honvédelmi ministerhez felterjeszti, honnan azok betekintés végett a belügyministerhez megküldendők.

Ezenfelül a csendőr-kerületi parancsnok fel van hatalmazva bármikor ott megjelenni vagy helyettesét kiküldeni, a hol akár esetleg szükségessé vált rendkívüli közbiztonsági intézkedések eredményének biztosítása céljából, akár pedig fegyelmi tekintetből, a közbelépést szükségesnek tartja.

Magától értetik, hogy a csendőr-kerületi parancsnok a fentebbi célra az alárendelt tisztek bármelyikét a megállapított szemle-utazási renden kívül is, a felmerülő szükséghez képest, belátása szerint alkalmazhatja.

141. §.

A csendőr-kerületi parancsnok (esetleg helyettese) győződjék meg szemle-vizsgálatai alkalmával a közigazgatási hatóságok és bíróságok szolgálati felhívásainak a csendőrségi őrsök által helyesen lett foganatosítása, valamint egyáltalában a csendőrség pontos kötelesség-teljesítése felől; figyeljen a csendőröknek katonai tekintetben és a csendőrségi szolgálati szabályokban való kiképezésére, a fogalmazásban való haladására, a fegyelem fentartására, a szabályszerű öltözködésre, fegyverek és lőszer jókarban tartására, az őrsirodák és őrspénztárak helyes kezelésére, a laktanya-szabályok pontos betartására; és különösen a csendőrök élelmezési viszonyai felől szerezzen magának tudomást.

A szárnyparancsnokságok meg szemlélésénél ezenfelül még a kincstári pénzek, továbbá a ruházati cikkek és anyagok kezelése megvizsgálandó; a büntetési jegyzőkönyvek és a legénység minősítvényi táblázatai is megtekintendők; végre a csendőrség működése, nemkülönben a csendőrök erkölcsi magatartása felől biztos adatok szerezendők.

Ha ezen törzstisztek valamelyike szemle-utazása alkalmával fegyelmi, szolgálati vagy beligazgatási tekintetben oly fontosabb észleleteket tett, melyeket a csendőr-kerületi parancsnok saját hatáskörében nem intézhet el, e részben a belügy-, illetőleg a honvédelmi miniszternek tesz jelentést.

142. §.

A csendőr-kerületi parancsnok gondoskodik arról, hogy az alosztályok minden illetékeiket a megfelelő időben megkapják, s a parancsnokságra bizott pénz- és anyagkészletnek a fennálló különös szabályoknak és utasításoknak értelmében való helyes kezeléseért felelős.

143. §.

A csendőr-kerületi parancsnok gondoskodik az alosztályoknak a csendőrségi elhelyezési szabályok értelmében való megfelelő elszállásolásáról; de e mellett a kincstár érdekeit is képviselve, minden szabályellenes követelést visszautasítani tartozik.

144. §.

A fentebb jegyzett utasításokon kívül, egyébiránt a szolgálati szabályzatban az ezredparancsnok számára előirt szabványok a csendőr-kerületi parancsnokra nézve szintén mérvadók.

145. §.

A csendőr-kerületi parancsnok készíti el az évi költség-előirányzatot s azt minden megelőző év május hó 1-ig, valamint minden megelőző év márczius hó utóljáig a ruházat, felszerelési, nemkülönben még egyéb anyag-kellékekről szerkesztendő szükségleti beadványt, a szerződésszerűleg fennálló szállítási határidő lejártára való tekintettel, a magyar királyi belügyministerhez terjeszti fel.

Továbbá minden év január hó 1-én új elhelyezési táblázatot szerkeszt, melynek öt példányát a belügyministernek, hét példányát a honvédelmi ministernek és egy-egy példányát a honvéd-főparancsnokságnak, a honvéd-kerületi parancsnokságnak, továbbá a Magyarországon levő cs. és kir. hadtestparancsnokságoknak, a felügyeleti körletét képező minden vármegye hatóságának, Budapest főváros kir. főkapitányságának, a parancsnokság alosztályait képező minden szárny-szakasz- és őrsparancsnokságnak, s minden magyar kir. csendőr-kerületi parancsnokságnak megküldeni tartozik.

146. §.

A csendőr-kerületi parancsnok terjeszti fel időszakonként a parancsnoksági kerület összes számadásait, az ez iránt fennálló különös szabályok alapján, a m. kir. belügy-ministerhez.

147. §.

A csendőr-kerületi parancsnokság kerületében fogantatott működésről, a parancsnok által úgy a bel- mint a honvédelmi ministerhez, minden következő év február 10-ig évi részletes jelentés és táblás kimutatás terjesztendő.

Ezen évi jelentésben felveendőkre nézve a belügy-ministerium által külön utasítás fog kiadatni.

148. §.

Az 1881. évi III. törv.-czikk 8. §-ában említett, a m. kir. csendőrséget illető katonai, személyi és fegyelmi ügyek elintézése céljából, a magyar királyi honvédelmi ministeriumba egy magasabb rendfokozatú csendőr törzs- és két főtsztt vezényeltetik, kiknek működési köre a honvédelmi minister által határoztatik meg; ezen törzs- és főtsztek illetékei a honvédelmi minister költségvetésébe vétetnek fel s számittatnak el.

149. §.

Jelen utasítás életbeléptével az 1881-ik évben kiadott szervezeti és szolgálati utasítás hatályon kívül helyezettetik.

150. §.

Ezen, valamint a szervezeti utasításban foglalt határozatok, a csendőr tisztek által alárendeltjeiknek megmagyarázandók és ezekre a csendőrök beoktatók; a csendőrség összes személyzete által pedig kivétel nélkül mint kötelező szabály tekintendő és alakilag is pontosan végrehajtandók.

Minélfogva ezen szabályok határozmányainak önkényű magyarázása szigorúan tiltatik; ha mindazonáltal mégis valamely részben részletes felvilágosítás válnék szükségessé, a csendőr-kerületi parancsnokok indokolt javaslataikat a honvédelmi miniszterhez terjesztik fel, ki a kérdésben levő ügyek mikénti elintézését a belügyminiszterrel egyetértően fogja elrendelni.

Kelt Budapesten, 1887. évi január hó 1-én.

Tisza Kálmán, s. k.

Báró Fejérváry Géza, s. k.

M. kir. .... sz. csendőr-kerületi parancsnokság. ....-ik szárny.

.....-ik számú őrs Magyar-Nádason.

A) minta
a csend. szolg. ut. 107. §. 1. pontjához.

Állomás-szolgálati könyv

megkezdett:

befejeztetett:

Tételszám	Keltezés, a tűzetesen kiszabandó szolgálati működés neme, megkezdésének ideje és tartama stb. valamint a teljesítésre vezényelt legénység megnevezése.
67	<div data-bbox="370 519 784 566">1888. márczius 8-án.</div> <div data-bbox="370 590 1805 644"><div>Laktanya-készültség :</div><div>Szalka Péter, próba-csendőr.</div></div> <div data-bbox="799 688 1377 742">1-ső Felszólított szolgálat.</div> <div data-bbox="354 756 1824 1026"><p>Reggeli 8 órától a befejezésig. A magy.-nádosi szolgabírói hivatalnak 1888. márczius 7-én 488. sz. a. kelt felszólítása folytán Varga Sándor, Szücs József, Takács János, Kovács András és Lakatos Márton magy.-sárdi lakosok elfogandók, a birtokukban talált fegyverek elkobzandók, s ők a nevezett szolgabírói hivatalhoz bekisérendők, hová a fegyverek is beszo- galtatandók. Hegedüs Antal őrsvezető és Dudás András csendőr.</p></div> <div data-bbox="668 1068 1473 1124">1-ső Rendes szolgálat. (3-ik szám.)</div> <div data-bbox="352 1139 1822 1276"><p>Délután 4 órától f. hó 9-iki d. u. 4 óráig az őrjárat beosztás 3. té- telében megnevezett helységek és tanyák átportyázása és nyomozó-levéllel üldözöttek megfigyelése. Rigó János és Nagy Miklós csendőrök.</p></div> <div data-bbox="911 1317 1234 1374">1-ső Uti járőr.</div> <div data-bbox="350 1389 1824 1567"><p>Este 7 órától f. hó 9-iki reggeli 7 óráig az innen Válaszutig vezető utvonal átportyázására, a közcsend, rend és biztonság fentartása cél- jából egyáltalában s nyomozandók megfigyelése végett. Galamb György és Markó Péter csendőrök.</p></div>
	<div data-bbox="370 1659 776 1706">1888. márczius 9-én.</div> <div data-bbox="370 1745 1805 1798"><div>Laktanya-készültség :</div><div>Sas Károly, csendőr.</div></div> <div data-bbox="676 1843 1466 1899">2-ik Rendes szolgálat. (4-ik szám.)</div> <div data-bbox="348 1914 1828 2131"><p>Délután 4 órától folyó hó 10-iki délután 4 óráig az őrjárat beosztás 4. tételében megnevezett helységek és tanyák átportyázása és nyomozandók, s különösen a N-i indóházban éjféltkor megjelenő személy-vonat felügyelése átalában pedig a közrend, csend és biztonság fentartása. Veréb Mátyás és Kis János csendőrök.</p></div> <div data-bbox="995 2457 1154 2502">stb. stb.</div> <div data-bbox="348 2558 1824 2656"><p>Megjegyzés: A szolgálat minden neme havonként 1-gyel kezdődő külön folyószámmal jelölendő meg.</p></div>

A szolgálati működés eredménye	Azon napok száma a melyekre étkezési pótlék jár.	Megjegyzés
<p>A tegnap délután 3 órakor Kalányos András katona-szőkevény őrkisérésére vezényelt Kis János és Sas Károly csendőrök ma reggeli 4¹/₂ órakor bevonultak s jelentették, hogy nevezett foglyot a X. számú cs. és kir. gy. ezred pótkeret parancsnokságának átadták, visszatértükkor pedig a kijelölve volt helységeket átportyázták és törvénysértést vagy rendetlenséget nem észleltek.</p> <p>Ezen három járőr még nem vonult be. Kelt Magyar-Nádason, 1888. márczius 8-án.</p> <p><i>Veréb Mátyás</i> s. k., csendőr, helyettes őrsparancsnok.</p>		<p>42. szám iktató.</p> <p>Az őrsparancsnokságot és pénztárt és pedig: Zsoldmaradékot semmit; átalány - pénzekben 11 frt 54 krt átadtam.</p> <p><i>Hegedüs Antal</i> s. k., őrsvezető.</p> <p>átvettem : <i>Veréb Mátyás</i> s. k., csendőr.</p>
<p>A tegnap reggel 8 órakor eligazított járőr ma délután 3 órakor vonult be és jelentette, hogy a nevezett 5 m.-sárdi lakost minden baj nélkül elfogta, s a náluk talált 5 drb pisztolyt elkobozván, őket ezekkel együtt a m.-nádoszi szolgabirói hivatalnak elismervény mellett átadta . . . . .</p> <p>A tegnap délután 4 órakor eligazított járőr, ma d. u. 4 órakor vonult be és jelentette, hogy rend- és törvényellenest nem fedezett fel.</p> <p>A tegnap este 7 órakor eligazított járőr ma délután 5 órakor vonult be és jelentette, miszerint éjfél utáni 2 órakor az átportyázandó utvonaltól délre eső N. községben kitört tűzvész észleltetvén, oda sietett, a tűzoltásnál a község előjáróságot támogatta és a tűz teljes eloltásáig, azaz délután 1¹/₂ óráig a helyszínén maradt; a tűz vigyázatlanság következtében tört ki, 5 lakház melléképületeivel együtt égett el, emberélet vagy állatokban kár nem történt; a kár megközelítőleg 3000 forint, a járőr a részére kiszabott időn túl 10 órával maradt szolgálatban. A szolgabirói hivatalnak a tüzeset felől jelen és tétetett. stb. stb.</p> <p>Kelt Magyar-Nádason 1888. márczius 9-én.</p> <p><i>Hegedüs Antal</i> s. k. őrsvezető.</p>	1	<p>Az őrsparancsnokságot és pénztárt és pedig: Zsoldmaradékot semmit, átalány - pénzekben 11 frt 54 krt átadtam.</p> <p><i>Veréb Mátyás</i> s. k., csendőr.</p> <p>átvettem : <i>Hegedüs Antal</i> s. k., őrsvezető.</p> <p>53. szám iktató.</p> <p>N. N. főhadnagy szakasparancsnok urmaeste 7 órakor az őrs meg szemlélése céljából megérkezett.</p>

M. kir.....sz. csendőr-kerületi parancsnokság.
.....-ik szárny.

.....-ik számú őrs Magyar-Nádason.

B) minta

a csend. szolg. ut. 107. §. 2. pontjához.

Vezénylő-lajstrom

az 1888-ik évre.

M. kir.....sz. csendőr-kerületi parancsnokság.

V e z é n y l ő -
1888-ik évi

A hó napjai	Őrsvezető		C s e n d -							
	Hegedüs Ant.	órák	Veréb Mátyás	órák	Kis János	órák	Rigó János	órák	Nagy Miklós	órák
	a s z o l g á -									
1	1 ellenőrz. járőr	.	bevonult	10	1 rend. szolgálat	.	lakt. készülség	.	bevonult	15
2	bevonult	14	1 uti járőr	8	lakt. készülség	.	2 rend. szolgálat	.	.	.
3	.	.	lakt. készülség	.	3 rend. szolgálat	14	bevonult	21	3 rend. szolgálat	14
4	1 segély-szolg.	8	4 rendes szolg.	.	1 segély-szolg.	8	beteg	.	lakt. készülség	.
5	.	.	folytatta	.	2 uti járőr	12	5 rend. szolgálat	.	lakt. készülség	.
6	2 ellenőrz. járőr	10	bevonult	40	lakt. készülség	.	bevonult	16	2 ellenőrz. járőr	10
7	.	.	2 felsz. szolgálat	15	1 fogoly-kiséret	.	.	.	2 felsz. szolgálat	15
8	3 felsz. szolgálat	16	.	.	bevonult	19	6 rend. szolgálat	.	6 rend. szolgálat	.
9	.	.	7 rend. szolgálat	.	7 rend. szolgálat	.	bevonult	24	bevonult	24
10	.	.	bevonult	21	bevonult	21	2 segély-szolg.	.	2 segély-szolgálat	.
11	3 ellenőrz. járőr	.	.	.	lakt. készülség	.	bevonult	26	bevonult	26
12	bevonult	19	4 uti járőr	.	.	.	.	.	.	.
13	.	.	bevonult és lakt. készülség	20	3 felsz. szolgálat	6	9 rend. szolgálat	.	2 fogoly-kiséret	6
14	4 felsz. szolgálat	2	.	.	lakt. készülség	.	bevonult	20	.	.
15	.	.	5 felsz. szolgálat	.	.	.	.	.	10 rend. szolgálat	.
16	.	.	bevonult	8	3 segély-szolg.	.	lakt. készülség	.	bevonult	20
17	.	.	.	.	folytatta	.	11 rend. szolgálat	.	.	.
18	4 ellenőrz. járőr	12	12 rend. szolg.	.	bevonult	48	bevonult	14	lakt. készülség	.
19	.	.	bevonult	20	.	.	6 felsz. szolgálat	6	13 rend. szolgálat	10
20	5 uti járőr	10	.	.	áthelyeztetett	.	5 uti járőr	10	.	.
21	.	.	15 rend. szolg.	.	.	.	.	.	15 rend. szolgálat	.
22	.	.	folytatta	.	.	.	.	.	folytatta	.
23	.	.	bevonult	50	.	.	3 fogoly-kiséret	.	bevonult	50
24	4 segély-szolg.	.	lakt. készülség	.	.	.	bevonult	18	.	.
25	folytatta	.	.	.	.	.	lakt. készülség	.	17 rend. szolgálat	.
26	bevonult	50	8 rend. szolg.	.	.	.	8 rend. szolgálat	.	bevonult	22
27	.	.	bevonult	36	.	.	bevonult	36	6 uti járőr	.
28	5 ellenőrz. járőr	10	.	.	.	.	lakt. készülség	.	bevonult	12
29	.	.	8 felsz. szolgálat	8	.	.	8 felsz. szolgálat	8	.	.
30	.	.	.	.	.	.	20 rend. szolgálat	.	lakt. készülség	.
31	.	.	lakt. készülség	.	.	.	bevonult	18	4 fogoly-kiséret	7
Összesen		151	Összesen	236	Összesen	129	Összesen	217	Összesen	224

Megjegyzés. A vezénylő-lajstrom számára 7 ív papir varrandó össze egy füzetbe s mindegyik hónapnak egy külön kettős lapoldal rovatolandó, minek folytán az év 12 hónapja ugyanazon egy füzetben lesz tartalmazva; ezen füzet kék csomagoló papirborítékkal és címfelirattal látandó el.

ő r ö k							Honvéd szakasz- vezető próbacsendőr		
Sas Károly	órák	Dudás And.	órák	Galamb Gy.	órák	Markó Péter	órák	Szalka Péter	órák
l a t n e m e									
1 rend. szolgálat	.	.	.	.	1 ellenőrz. járőr	.	.	.	.
1 uti járőr	8	1 rend. szolgálat	.	.	bevonult	14	.	.	.
.	.	bevonult	21	.	.	.	.	.	.
4 rend. szolgálat	.	1 felsz. szolgálat	16	.	1 felsz. szolgálat	16	.	.	.
folytatta	.	5 rend. szolg.	.	.	2 uti járőr	12	.	.	.
bevonult	40	bevonult	16	kórházból bevon.	beteg	.	X. őrsről bevonult	.	.
1 fogoly-kiséret	.	lakt. készség	.	.	beteg	.	.	.	.
bevonult	19	3 felsz. szolgálat	16	3 uti járőr	3 uti járőr	.	lakt. készség	.	.
lakt. készség	.	.	.	bevonult	bevonult	22	.	.	.
2 segély-szolgálat	.	8 rend. szolgálat	.	lakt. készség	beteg	.	8 rendes szolgálat	.	.
bevonult	26	bevonult	20	3 ellenőrz. járőr	kórházba	.	bevonult	20	.
.	.	lakt. készség	.	bevonult	.	.	4 uti járőr	.	.
9 rend. szolgálat	.	2 fogoly-kiséret	6	3 felsz. szolgálat	.	.	bevonult	20	.
bevonult	20	4 felsz. szolgálat	2	.	.	.	4 felsz. szolgálat	12	.
lakt. készség	.	10 rend. szolgálat	.	5 felsz. szolgálat	.	.	gyengélkedő	.	.
3 segély-szolgálat	.	bevonult	20	bevonult	8	.	gyengélkedő	.	.
folytatta	.	.	.	11 rend. szolgálat	.	.	lakt. készség	.	.
bevonult	48	12 rend. szolgálat	.	bevonult	14	.	4 ellenőrz. járőr	12	.
lakt. készség	.	bevonult	20	13 rend. szolgálat	10	.	6 felsz. szolgálat	6	.
14 rend. szolgálat	.	.	.	lakt. készség	.	.	14 rendes szolgálat	.	.
bevonult	22	7 felsz. szolgálat és lakt. készség	8	7 felsz. szolgálat	8	.	bevonult	22	.
.	.	16 rend. szolgálat	.	16 rend. szolgálat	.	.	lakt. készség	.	.
lakt. készség	.	bevonult	16	bevonult	16	bevonult, 3 nap szol- gálatmentes	3 fogoly-kiséret	.	.
.	.	4 segély-szolgálat	.	4 segély-szolgálat	.	.	bevonult	18	.
6 napi szabadság	.	folytatta	.	folytatta	.	.	17 rendes szolgálat	.	.
.	.	bevonult	50	bevonult	56	lakt. készség	bevonult	22	.
.	.	.	.	.	.	lakt. készség	6 uti járőr	.	.
.	.	19 rend. szolgálat	.	19 rend. szolgálat	.	5 ellenőrz. járőr	bevonult	12	.
.	.	bevonult	24	bevonult	24	lakt. készség	.	.	.
.	.	lakt. készség	.	.	.	.	20 rendes szolgálat	.	.
bevonult	.	4 fogoly-kiséret	7	21 rend szolgálat	.	21 rend. szolgálat	bevonult	22	.
Összesen	184	Összesen	242	Összesen	177	Összesen	162	Összesen	162

M. kir. .... sz. csendőr-kerületi parancsnokság. .... -ik szárny.

.....-ik számú őrs Magyar-Nádason.

C) minta

a csend. szolg. ut. 107. §-a 3. pontjához.

Iktató-jegyzőkönyv

az 1888-ik évre.

Folyó szám	A beérkezés napja	A hatóság nevének, valamint az ügydarab kelte és számának feljegyzése
91	1888. márczius hó 7-én	A m.-nádasi szolgabírói hivatal. 1888. márczius 7-én. 488. szám.
92	1888. márczius hó 8-án	A m.-nádasi szolgabírói hivatal. 1888. márczius 8-án. 501. szám.
93	1888. márczius hó 11-én	Az n.....i királyi járásbírótság. 1888. márczius 10-én. $\frac{534}{b. f.}$ szám.
94	1888. márczius hó 11-én	Hivatalból.
95	1888. márczius hó 11-én	A magyar királyi X.számú csendőr- szárnyparancsnokság. 1888. márczius hó 10-én.
96	1888. márczius hó 11-én	

T á r g y	Az elintézés módja és kelte	Jegyzet
V a r g a Sándor, Sz ü t s József, Tak á c s János, Kov á c s András és Lak atos Márton m.-sárdiak elfogandók, a náluk talált fegyverek elkobozandók és ők a szolgabírói hivatalhoz bekisérendők, hová az elkobozott fegyverek is beszolgáltatandók.	Végrehajtatott márczius hó 8-án	⁶⁷ á. sz. k. tétel
A folyó hó 10-én N....ben tartandó sorozáskor a sorozó bizottságtámogatására, illetőleg a csend és rend fenntartása céljából 3 emberből álló karhatalmi segély nyújtandó.	Megtörtént márczius hó 19-én	⁶⁹ á. sz. k. tétel
Spitzer Miksa, kereset alatti fogoly folyó hó 13-án a kolozsvári kir. bünfenyítő-törvénszékhez kísérendő.	Foganatosított márczius hó 13-án	⁷² á. sz. k. tétel
Sas Károly csendőr folyó hó 25-től számítandó 6 napi szabadságot kér N....be, családi ügyek rendezése céljából.	Márczius hó 11-én a szakasz-parancsnoksághoz jelentés	
A folyó hó 11-étől 20-áig bezárólag az őrs számára kijáró illetékeket összesen .....frt .....krt küldi.	Kezeltetett, lásd a zsold-elosztó füzetet 1888. márczius 11-én	

M. kir. ....sz. csendőr-kerületi parancsnokság.

.....-ik szárny.

.....-ik számú őrs Magyar-Nádason.

D) minta.

a csend. szolg. ut. 107. §. 4. pontjához.

Szemle-jegyzőkönyv.

A szemle		Szemle-lelet
megkezdésé- nek	befejezésé- nek	
napja és órája		
		Legénység : Öltözék, szerelék és egyéb tárgyak : Fegyverzet és lőszer : Oktatás : Szolgálat : Fegyelem és magaviselet : Élelmezés : Elhelyezés : Iroda és pénztárak : Kérelmek és panaszok : Lovak és lószerek : Egyéb megjegyzések :

M. kir. ....sz. csendőr-kerületi parancsnokság.

.....-ik szá. ny.

.....-ik számú őrs N.....ben.

E) minta

a csend. szolg. ut. 107. §. 5. pontjához.

Zsold-elosztó.

Rendi fokozat	N é v	Mely időre	Zsold	Szol-gálati pótdíj	Étke-zési pótlék	Egyéb	Össze-sen	A kézhezvétel-nek az élvezet-jogosult által való sajátkezű bizonyítása			
			i l l e t é k								
			frt	kr	frt	kr	frt		kr	frt	kr
A zsoldjegyzék szerint a szárnyparancsnokságtól átvétegett		1878. április hó 1-től 10-ig								N. N. s. k., őrsvezető.	
Őrsvezető	N. N.										
Csendőr	N. N.										N. N. s. k., csendőr.
»	N. N.										N. N. s. k., csendőr.
»	N. N.										N. N. s. k., csendőr.
»	N. N.										N. N. s. k., csendőr.
Összesen . . .											
A kiadást levonva marad .											

Kelt.....

kifizette:
N. N. s. k.,
őrsvezető, őrsparancsnok.

Hogy a kifizetés előttünk akadály nélkül megtörtént, bizonyítjuk :

N. N. s. k.,
csendőr.

N. N. s. k.,
csendőr.

M. kir. ....sz. csendőr-kerületi parancsnokság.

.....-ik szárny.

.....-ik számú őrs N .....ben.

F) minta

a csend. szolg. ut. 107. §. 6. pontjához

Posta- és kiadó-napló.

A kiadás napja	Tárgy	Kihez és hová czímezve	A darabok száma	Az átvétel	
				napja	elismerése
1888. április 1-én	Ikt. szám 56.	A királyi járásbíró-ságnak Helyben	1	1888. április 1-én	N. N. s. k., iktató.
1888. április 2-án	Zsoldjegyzék 11-től 20-ig	A szárnyparancsnok-ságnak N.....ben	3	1888. április 2-án	<div>posta-bélyeg</div> N. N. s. k., posta-kiadó.
	Ikt. sz. 57.	A királyi járásbíró-ságnak N.....ben			
	Ikt. sz. 58.	Az őrsparancsnok-ságnak N.....ben			

Megjegyzés. Ezen napló két példányban vezetendő, egy az ajánlott és egy a közönséges levelek feladására.

M. kir.....sz. csendőr-kerületi parancsnokság. .....-ik szárny.
.....-ik számú őrs N.....ben.

G) minta
a csend. szolg. ut. 107. §. 7. pontjához.

L e l t á r

a laktanya-butorok, ágyneműek, konyha-eszközök, továbbá
irodai eszközök, könyvek és egyéb kincstári tárgyak felől.

És pedig	Laktanya - butorok																
	teljes ágynyoszolya	deszka		lő-zór-vánkos	lőszőr-vánkos-héj	lepedő	zsák	vánkos	takaró	szék	asztal			stb.			
		oldal- és hossz-	fej- és rövid								szalma	nyári	téli		író-	záros	közös
1874. évi november hó 20-án az őrs létesítése alkalmával való beruházás	5	10	10	5	10	20	5	5	5	5	6	1	1	2			
1878. április 1-én mint használhatlan kiselejtített és a szárny-parancsnoksághoz beszállítottatott	.	.	.	.	4	5	1	.	.	.	.	.	.	.			
Ennélfogva : marad készlet	5	10	10	5	6	15	4	5	5	5	6	1	1	2			
1884. évi április 5-én a beszállított tárgyak pótlásául átvétetett . . .	.	.	.	.	4	5	1	.	.	.	.	.	.	.			
A szárny-parancsnokságtól 1884. évi április 7-én ... szám alatti rendelet folytán átvétetett	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.			
Ennélfogva : marad készlet	5	10	10	2	10	20	5	5	5	5	6	1	1	2			

Konyha-eszközök										Irodai eszközök, könyvek										Istállók berendezése																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																										
viz-tartó			cseber		moslékos dézsza		konyha-szekrény		laska		deszka nyújtó		konyha		tálas polcz		stb.		laktanya-czím tábla				hivatalos pecsétnyomó		papirolló		tintatartó		szolgálat-szabályzat		I. rész		II. rész		III. rész		laktanya-szabályok		szolgálati utasítás		stb.		itató veder				alom villa fából		istálló seprő		abrak rosta		stb.																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																									
1	2	2	1	1	1	1	1	1	2	1									1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	

H) minta

a csend. szlg. ut.126.§-ához

Dicséretok jegyzéke.*)

V e r é b M á t y á s c s e n d ő r					
Folyó szám	Mely rendi fokozatban lett megdicsérve	A dicséretre méltó tett		Ki által és mily rendelet vagy parancscsal dicsértetett meg?	Megjegyzés
		megnevezése	r ö v i d v á z l a t		
	M i n t c s e n d ő r	Bátor és tapintatos magatartás ellenszegülőkkel szemben	<p>N..... községben a marhavész alkalmával több beteg marha lévén lebunkózandó, ezek tulajdonosai ellenszegültek, sőt felfegyverkezve, a bizottságot oly módon támadták meg, hogy annak tagjai a község házába menekülni kénytelenítettek.</p> <p>Veréb (Szalka csendőrrel) mint karhatalmi segély lévén jelen, Csóka András N . . . . . i mészároost, a főczinkost elfogta, s bátor és tapintatos fellépése által a többieket lecsendesítette és a bizottság tovább működését lehetőségessé tette.</p>	<p>N.... vármegye főispánjának ajánlata folytán, a m. kir. .... csendőr-kerületi parancsnokság 1878. évi február 19-én X. szám alatt kiadott napi parancsával:</p> <p>nyilvánosan megdicsértetett</p>	

*) A minősítvényi táblázat 8. rovata kiegészítéseül ahhoz csatolandó.

M. kir. ....sz. csendőr-kerületi parancsnokság.

.....-ik szárny.

.....-ik számú őrs Magyar-Nádason.

I) minta

a csend. szlg. ut. 95. §-ához.

Szolgálati könyvecske

1. (2. vagy 3.) szám.

Kiadatott:

a magyar kir.....sz. csendőr-kerületi parancsnokság .....ik szárny-parancsnoksága által.

Kolozsvárt, 1888. évi márczius hó 1-én.

N. N. s. k.,

százados, szárnyparancsnok.

Megjegyzés: Ezen »Szolgálati könyvecske,« melynek boritékául a fentebbi czimlap szolgáljon, a következő lapoldalakon látható szöveglapokból áll és nagy irodai alaku papirból nyolczadrétben összefűzve állítandó ki; — mindegyik könyvecskéhez 4—5 iv használandó és a lapoldalak megszámozandók.

Minthogy pedig ezen szolgálati könyvecske egyszersmind a csendőr igazolásául szolgál, abban és pedig a könyvecske első lapjaiba a tulajdonos »Személy-leírása«, »Származvány és szolgálati leírása«, végre az »Idő folytán bekövetkezett változásoknak jegyzete« is felveendő.

M e g h a g y á s	A szolgálat megkezdése	
	napja	órája
<p>1-ső Felszólítás folytáni szolgálat.</p> <p>Hegedüs Antal őrsvezető-járőrvezető.</p> <p>Dudás András csendőrrel.</p> <p>A m.-nádasai szolgabírói hivatalnak 1888. márczius 7-én 488. szám alatt kelt felszólítása folytán Varga Sándor, Szüts József, Takács János, Kovács András és Lakatos Márton m.-sárdi lakosok elfogandók, a birtokukban talált fegyverek elkobzandók s ők a nevezett szolgabírói hivatalhoz bekisérendők; hová a fegyverek is beszolgáltatandók.</p> <p>Szolgálati időtartam: a befejezésig.</p> <p style="text-align: right;">N. N. s. k., őrsvezető, őrsparancsnok.</p>	1888. márczius 8-án	reggeli 8 órakor
<p>1-ső Uti járőr.</p> <p>Veréb Mátyás csendőr-járőrvezető.</p> <p>Szalka Péter próba-csendőrrel.</p> <p>Az innen Hidalmásig vezető utvonal átportyázása, egyáltalában a közcsend, rend és biztonság fentartása céljából, nemkülönben nyomozandók megfigyelése végett, — visszatérés ugyanazon vonalon.</p> <p>Szolgálati időtartam tizenkét óra.</p> <p style="text-align: right;">N. N. s. k., őrsvezető, őrsparancsnok.</p>	1888. márczius 12-én	este 6 órakor
<p>1-ső Ellenőrző-járőr.</p> <p>Hegedüs Antal őrsvezető-járőrvezető.</p> <p>Szalka Péter próba-csendőrrel.</p> <p>Rigó és Galamb csendőrök által teljesítendő rendes szolgálat ellenőrzése céljából portyázás N . . . . ig, továbbá az X . . . . ben lakó N. N. és N. N. feltételesen szabadságolt fegyenczek megfigyelése.</p> <p>Szolgálati időtartam huszonegy óra.</p> <p style="text-align: right;">N. N. s. k. őrsvezető, őrsparancsnok.</p>	1888. márczius 18-án	délután 5 órakor

A helységekben való		A helység-előjáróság vagy más hatóság bizonyítása
megérkezés	elindulás	
ó r á j a		
1888. 8-án d. u. 2 órákor	márczius 9-én reggel 6 órákor	N. N. s. k. m.-nádosi bíró.
1888. 9-én d. u. 2 órákor	márczius 9-én d. u. 2 ¹ / ₂ órákor	A nevezett 5 egyént és 5 darab pisztolyt átvettem. N. N. s. k., szolgabíró segéd. Bevonult 1888. márczius hó 9-én, este 10 órákor. Veréb Mátyás s. k., csendőr, helyettes őrsparancsnok.
1888. 13-án reggel 8 órákor	márczius 13-án reggel 9 órákor	Egy kettős utazási okmányokkal ellátott és letartóztatott gyanús egyént átvettem. N. N. s. k., hidalmási szolgabíró. Bevonult 1888. márczius 13-án, délután 2 órákor. Hegedüs Antal s. k., őrsvezető, őrsparancsnok.
1888. 18-án este 10 órákor	márczius 18-án este 10 ¹ / ₂ órákor	N. N. s. k., n . . . i jegyző
1888. 19-én éjjel 2 órákor	márczius 19-én éjjel 3 órákor	N. N. s. k., x . . . . . i bíró. Bevonult 1888. márczius 19-én, reggeli 5 ¹ / ₂ órákor. Veréb Mátyás s. k., csendőr, helyettes őrsparancsnok.

K i m u t a t á s

a csendőr-tisztek és hadapródok minősítvényi táblázatai szerkesztésére
és azok véleményezésére nézve.

Neveze- tesen	Tisztesek, a kikről a minősítvényi táblázatok szerkesztendőek	A szerkesztésre	A véleményezésre
		h i v a t v a v a n n a k	
A honvédelmi ministeriumnál	1 A csendőrségi ügyosztály vezetője	honvédelmi minister	
	2 Vezényelt főtsz	a csendőrségi ügyosztály vezetője	
A csendőr-kerületi parancsnokságnál	3 Csendőr-kerületi parancsnok	a honvédelmi ministerium csendőrségi ügyosztály vezetője a belügy-ministerium csendőrségi ügyosztálya főnökével	honvédelmi minister
	4 Törzstiszt vagy százados, parancsnok-helyettes	a csendőr-kerületi parancsnok	a honvédelmi ministerium csendőrségi ügyosztály vezetője a belügyminis-terium csendőrségi ügyosztály főnökével
	5 Századosok és alantás tisztek	a csendőr-kerületi parancsnok és a parancsnok-helyettes	
	6 Hadapródok (tiszthelyettesek)	a szárny- és szakaszparancsnok	a csendőr-kerületi parancsnok
	7 Számvivők és számvivői vizsgát tett őrmesterek	a csendőr-kerületi parancsnok és a parancsnok-helyettes	a belügyministerium szakszámvevőségének főnöke

Megjegyzés. A minősítvényi táblázatok két példányban szerkesztetnek.

Az 1., 2. és 3. szám alattiak mindkét példánya a honvédelmi ministeriumban őriztetik meg.

A 4., 5., 6. és 7. szám alattiak fogalmazványai a csendőr-kerületi parancsnokoknál tartatnak.

A 4., 5., 6. és 7. alattiak tisztázatai a honvédelmi ministeriumban őriztetnek meg.

M. kir. .... sz. csendőr-kerületi parancsnokság.

.....-ik szárny.

.....-ik számú őrs Magyar-Nádason.

L) minta

a csend. szlg. ut. 41. §-ához.

J e l e n t é s

..... községben (városban) 18 . . . évi . . . . . hó
 . . . . . napján történt

tűzvészről.

I. A tűzvész támadása.

1. Hány órakor támadt a tűz és hány órakor ért véget?

2. A helynek, melyben a tűz támadt, részletes meghatározása:

a) milyen volt a kigyuladt ház (gazdasági épület) és általában a leégett tárgyak fekvése? (Magánosan álltak-e, vagy egymáshoz építve; a község mely részében álltak, tudniillik a közepén vagy a központtól nyugoti, éjszaki, keleti vagy déli irányban; bőséges víz közelében vagy távol tőle);

b) a meggyuladt épület melyik részében támadt a tűz (pinczében, szobában, konyhában, kéményben, padláson, istálló belsejében vagy padlásában, csürben stb.) Ha középület, tudniillik templom, iskola, városház, kórház stb. leégett vagy meggyult, minden egyes épületről külön el kell mondani, a mi róla feljegyzésre méltó.

3. Mi volt a tűz támadásának közvetlen oka, tudniillik gyújtogatás, gondatlanság vagy hanyagság, villámcsapás, stb.

II. A tűzvész terjedésére kedvező vagy megszorító körülmények.

4. Általános viszonyok, tudniillik szél, az emberek otthon nem léte, szárazság, éjjeli idő, oltószeres és oltási igyekezet hiánya, stb.

(Itt a kigyuladt vagy leégett házak és gazdasági épületek falainak és födelének anyaga részletesen leírandó; tudniillik kő-, vagy vertfal, — cserép-, zindely-, szalma-, nád-födél stb.)

III. A tűzvész által okozott kár.

6. Mi minden égett meg, tudniillik épület, butor, termés, árú-raktár, takarmány stb?

7. Mit bontottak el a tűz meggátlása végett az oltók?

8. Emberélet esett-e áldozatul vagy nem; ha igen, hány, milyen nemű, korú, állapotú és állású?

9. Az elkárosodott házi-állatok száma és fajtája, tudniillik ló, szarvasmarha, juh, sertés stb.

10. Az okozott kárnak megközelítő értéke (6., 7., 8., 9.) pontok szerint.

IV. A tűzvész elleni óvintézkedések.

11. Micsoda tűzoltó-szerekkel rendelkezik a község s mily karban tartja azokat?

12. Vannak-e a községben éjjeli őrök és éberségek ellenőrzéséről van-e gondoskodva? Ugy vannak-e elhelyezve, hogy a támadó tüzet azonnal észrevehessék és jelezhessék?

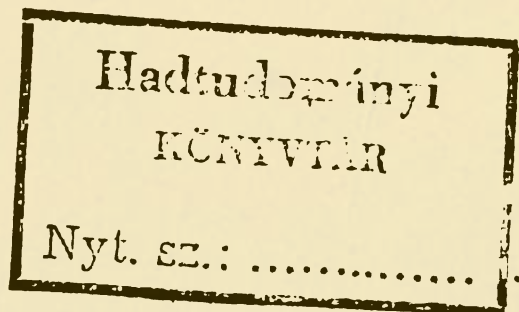
13. Nappali felügyeletre van-e intézkedés és milyen?

14. Helyben van-e tűzoltó-egylet?

V. A kártérítési intézkedések s eredményeik.

15. A megégett épületek és egyéb tárgyak közül mi volt biztosítva és mily összegig?

Kelt . . . . . 18 . . . . . hó . . . . . napján.

N. N. őrvezető.

TARTALOM.

I. Szervezeti utasítás.

A) A csendőrség rendeltetése, állása és szolgálati hatásköre.

	Oldal
1. §. A csendőrség szervezete és rendeltetése	3
2. §. Alárendeltség katonai, fegyelmi, becsületügyi és személyi ügyekben, továbbá a közbiztonsági szolgálatra nézve és gazdasági ügyekben	3
3. §. A csendőrségnek a közigazgatási hatóságokhoz való viszonya	4
4. §. A csendőr-tisztek szolgálati feladata	4
5. §. A csendőrség szolgálatát önállóan teljesíti; nagyobb intézkedések szüksége esetén a hatóságoknak az illetékes szárny, illetve szakaszparancsnoksághoz kell fordulni	4
6. §. A csendőrségnek a királyi bíróságok és ügyészségek, az országos fegyintézetek, kerületi börtönök és közvetítő börtön intézetek által való igénybe vétele, továbbá egyéb polgári hivatalok, katonai vagy honvéd hatóságok és községi előljáróságok részére való segítségnyújtás; ezek felhívásai a közigazgatási hatóságok által megbírálandók	5
7. §. A felhívás tartalmaért az azt kiállító hatóság, a foganatosításért s a törvény és utasításszerű eljárásért a csendőr felelős	5
8. §. Birói felsőbbbségi jog, becsületügyi és fegyelmi fenytő szabályok; képviselői testületekben, egyletekben, gyülekezetekben, tüntetésekben, valamint az időszaki sajtóban való részvétel tilos	6
9. §. A szolgálati fellépéskor használandó alakmondat, melynek folytán mindenki engedelmeskedni köteles	7
10. §. A csendőr jogai szolgálata teljesítésekor	7
11. §. A fegyver használatának joga és ennek folytán való esetleges eljárás	7
12. §. Idegen támogatás igénybe vétele	9

B) A csendőrség szervei tagozása és beosztása.

13. §. A csendőrség szervei tagozása; a létszám megállapításának elve.	
Állatorvos	9
14. §. A csendőr-kerületi parancsnokságok hatásköre, személyzete, a csendőrség tisztjei és hadapródjai külön együttes állományt képeznek	10
15. §. Az alosztályok állomás helyeinek megállapítása, ennek alapján a tisztek és legénység előállítása és beosztása	11
16. §. Összpontosítás és ideiglenes erősítés, ez iránt a megkeresések az illető szakasz, illetve szárnyparancsnokságokhoz intézendők	11
17. §. Határozványok a tisztek és legénység beosztása és áthelyezésére nézve	11

C) A csendőrség állományának kiegészítése és az abból való kilépés.

18. §. A legénységi állomány kiegészítése	12
19. §. Belépési feltételek	13
20. §. A csendőrség legénységi állományába való föl vétel csakis a legalsóbb rendfokozatban történhetik; a végleges felvételt megelőző elméleti oktatás	13
21. §. A legénység által teljesítendő próbaszolgálat, ennek tartama és a csendőrségi szolgálatba való beszámítása, a csendőrségnél már szolgált egyének próba-szolgálat alá nem vonandók	13
22. §. Az őrsvezetői vizsga letétele, az őrmesteri rendfokozatba való előléptetés	14
23. §. A tisztikar kiegészítése, a csendőrségi egyéneknek a m. kir. honvédségi Ludovika-Akadémiában tisztekké való kiképzése; újonnan belépő tisztek próba-szolgálatot teljesítenek, a csendőrségi szakvizsga, a próba-szolgálatnak a csendőrségi szolgálatba való beszámítása	14
24. §. A csendőr-tisztek kinevezése	19
25. §. A csendőr-tisztek előléptetésére vonatkozó határozmányok	19
26. §. Tiszthelyettesek kinevezése; a hadapródok valóságos rendfokozatuk rendszeresített állományába, tiszthelyettesek az összes létszámba foglaltatnak be	20
27. §. Az altiszti iskola összeállítása iránti határozmányok	20
28. §. A csendőrségi szolgálati eskü	22
29. §. A csendőr-tisztek és altisztek rangviszonya a haderő hason rendfokozatú személyeivel szemben; a valóságos csendőr rendfokozata	23
30. §. A csendőr-tisztek kilépése; a legénység elbocsátása és eltávolítása	23
31. §. A csendőr-tisztek és legénység szabadságolása	24

D) A csendőrség ruházata, fegyverzete és illetékei.

32. §. Egyenruházat és fegyverzet	32
33. §. Hópénz, zsold és egyéb változatlan illetékek, tanu- és fogdíjak	32
34. §. A vitézségi érmek után járó pótdíj	32
35. §. Jelvényesen kitüntetett csendőrök részére kijáró pótdíj	33

	Oldal
36. §. Legénységi szolgálati és iroda-szolgálati pótdíj	33
37. §. A tisztek utazási pótdíja és a legénység étkezési pótléka; utazási eszközök használata, menetlevelek; karhatalom és segélynyújtási költségek megtérítése	33
38. §. Az étkezési pótlék mikor jár	37
39. §. Beteg csendőr-tiszteknek katonai kórházakban való gyógykezelése, beteg legénység gyógyköltsége; nők családjainak élelmezési járandósága; rabilleték	38
40. §. Első tömeg-betét; tömeg-átalány; a fegyverzet, lőszer és esetleg a szolgálati lovak előállítása	41
41. §. A csendőr-tisztek, altisztek, csendőrök, irnokok és iroda-szolgák, valamint özvegyek és árvák nyugdíjképesek	41

E) Különös határozványok.

42. §. Törzs- és főtisztek nősülési engedélyének megadása	41
43. §. Altisztek és csendőrök nősülési engedélyének megadása	42
44. §. Csendőröknek polgári szolgálat elnyerésére való igénye	43
45. §. Beszállásolási szabályok	43
46. §. A szolgálati lovak eltartása és ápolása; lovas csendőrök gyalog is tartoznak szolgálatot teljesíteni	43
47. §. Jutalomdíj lovas altisztek és csendőrök számára	44

Mellékletek.

A) A közbiztonsági szolgálat szervezéséről szóló 1881. évi III. t.-cz.	45
A-hoz. A csendőrségi legénység állományának kiegészítéséről szóló 1881. évi II. t.-cz.	50
B) Eskü-minta a m. kir. csendőr-tisztek és csendőrök számára	53
C) Átnézet a m. kir. csendőrségi törzs- és főtisztek, hadbirák és számvivők, továbbá a tiszthelyettes, illetőleg őrmestertől lefelé számító altisztek, csendőrök, valamint irnokok és iroda-szolgák illetékeire nézve	54
D) Szabályzat a csendőrt megillető fogdíjak, tanúilletmények és kíséreti díjak felszámítása és kiszolgáltatása tárgyában	57
E) Átnézet a m. kir. csendőrségi legénység részére megállapított szolgálati pótdíjra nézve	66

F) Beszállásolási szabályzat a m. kir. csendőrség részére.

Általános határozatok.

1. §. A csendőrségi alosztályok elhelyezése	67
2. §. Szállítások biztosítása; létszámon felül vezetett tisztek nem igényelhetnek természetbeni lakást; kincstári épületekben való elszállásolás	68

Szállás-illetékek.

3. §. Törzs- és főtisztek, hadbirák és számvivők, a tisztj- és irodai szolgák, az őrmesterek, őrsvezetők és csendőrök lakhelyiségei	
---	--

és butorzatai, továbbá a világítási és fűtési anyag — szolgál- mány — illetékek ; a legénységi konyha-berendezési tárgyak ; istálló-szükségletek ; a lakhelyiségek meszelése	68
4. §. A csendőr-kerületi-parancsnokság és alosztályai részére meg- kivántató irodaszobák, raktár- és fogdahelyiségek, butorzati és iroda-berendezési tárgyak, fűtési és világítási anyagjárandóság	69
5. §. A törzs- és főtisztok, hadbírák, számvivők, irnokok és iroda- szolgák lakbér-váltsága	69
6. §. Határozványok lakbér-váltság igénybe vétele esetén	69

Átvonulási beszállásolás.

7. §. Igény az átvonulási beszállásolásra	70
8. §. Déli étkezés nem jár	70
<i>A csendőrség állandó beszállásolásának foganatosítása.</i>	
9. §. Általános határozatok	71
10. §. A csendőr-kerületi-parancsnok hatásköre	71
11. §. A segédtiszt kötelessége	72
12. §. A számvivő kötelessége és hatásköre	72
13. §. A szárny-parancsnok feladata és hatásköre	73
14. §. Az alosztályok kötelessége	73

Átalányok a csendőrség beszállásolási szükségleteinek fedezésére.

15. §. Általános határozatok	76
16. §. Átalány a laktanyák tisztántartására	76
17. §. Laktanya-világítási átalány	77
18. §. Istálló-világítási, továbbá istálló-szerek fentartására és pótb- beszerzésére szolgáló átalány	77
19. §. Lóápolási és istálló-felszolgálati átalány	78
20. §. Butor-átalány a tiszt lakások számára	78
21. §. Átalány a természetbeni lakásokba elszállásolt iroda-szolgák butorzatának fentartására	78
22. §. Átalány a legénységi szobák butorzatának fentartására és pótbbszerzésére	79
23. §. Konyha-berendezési átalány	80
24. §. Átalány a legénységi ágynemű tisztántartására	80
25. §. Átalány a legénységi ágynemű jókarban tartására	80
26. §. Átalány a téli és nyári takarók, szalmazsákok és lószőr- vánkosok tisztítására	81
27. §. Szalmazsáktöltési átalány	81
28. §. Átalány az ágynemű, téli és nyári takarók, lószőrvánkosok és szalmazsákok pótbbszerzésére	82
29. §. Iroda-anyag szolgálmányi átalány	82
30. §. Személyi anyag szolgálmányi átalány	82
31. §. Irodai átalány	83
32. §. Egyéb kiadások	83

33. §. A tiszti butor-alap	83
A) Kimutatás a m. kir. csendőrség törzs- és főtisztjei, hadbírái, számvivői, továbbá a tiszti és irodaszolgák tartós beszál- lásolásakor járó lakhelyiségi, butorzati, fűtési, világítási és istálló-i illetékekről	87
B) Kimutatás az őrmesteri vagy őrsvezetői szoba kellékeiről, ha ezen altisztek csendőrségi őrsparancsnokok	91
C) Kimutatás a csendőrlegénységi szoba kellékeiről	93
D) Kimutatás egy csendőrségi lóistálló részére megkívántató tár- gyakról	99
E) Kimutatás az iroda, raktár- és fogdahelyiségek, valamint az azokhoz való berendezési tárgyak, irodai szerek, s iroda-fűtési és világítási illetékekről, melyek minden csendőr-kerületi parancsnokság törzsének és egyéb minden csendőr-szárny, szakasz- és őrsparancsnok részére járnak... ..	101
G) minta. Javaslati beadvány a m. kir. honvédségi Ludovika-Akadémia hallgatására önként jelentkezett egyénekről	104
H) minta. Beadvány szabadságot kérő legénységről	105
I) minta. Beadvány a szabadság-meghosszabbítást kérő legénységről ...	106
K) minta. Szabadságolási jegy	107
L) minta. Szabadságolási igazolvány	108

II. Szolgálati utasítás.

A) Általános utasítások.

1. §. A csendőrt csakis ezen utasításokban megszabott szolgálatokra szabad alkalmazni	111
2. §. Hatóságok részéről felhívások, a csendőrség részéről viszont értesi- tések, közlések, illetőleg jelentések intézendők	111
3. §. A csendőr »Ön«-nel szólítandó meg; kizárólag saját előljárói fegyelmi hatósága alatt áll; jutalmazási vagy kitüntetési javaslatok és pana- szok elintézése	112
4. §. A csendőr a felhívásoknak pontosan megfelelni tartozik; ezek irá- nyában esetleg felmerülő aggályait azonban saját előljárójának bejelenteni köteles; szolgálati fellépése	112
5. §. A csendőr nyilvános megjelenésekor szabályosan öltözködve és oldalfegyverrel ellátva, szolgálatba való kivonulásakor teljesen fel- fegyverkezve legyen; magatartása és fellépése	113
6. §. Dohányzás stb. tilalma szolgálati működés alkalmával	113
7. §. Tilalom szolgálat teljesítése alatt, étkezés vagy mulatság végett vendéglőbe, korcsmába vagy kávéházba lépni; ily helyiségekbe szol- gálati célból való belépés esetén követendő eljárás; aljas helyeket szolgálaton kívül sem szabad látogatni	114
8. §. Rossz hirben álló személyekkel való társalgásra nézve	114
9. §. Iszákosság, pénzben kártyázás, tivornyázás és adósság-csinálás szí- gorúan tiltatik	114

10. §. Saját testületbeli előjárók, a közös hadsereg és mindkét hadseregbeli személyek és polgári hivatalnokok irányában való magatartás	115
11. §. Magatartás a közönséggel szemben	115
12. §. Magatartás más őrségi közegek irányában	115
13. §. Megvesztegethetlenség és igazság-szeretet	116
14. §. Hallgatagság és titoktartás	116
15. §. Szolgálati ügyekkel kapcsolatos bizonyítvány kiállítása tilos	116
16. §. Becsületsértés esetén az elégtételtől elállani nem szabad	117
17. §. Személyes jelentkezések és bemutatások	117
18. §. Magyarország határának átlépése, továbbá egyik őrskörletből a másikba és egyik parancsnokság területéről a másikba való átlépés	117
19. §. Helyi és személyismeret	118
20. §. A szolgálatra vonatkozó törvények és rendeletek ismerete	118
21. §. A csendőrség szolgálati teendőinek beosztása	118
22. §. Rendes szolgálati teendők	118
23. §. Felszólítás folytán végzendő szolgálati teendők	121
24. §. Polgári hivatalnok vezetése, vagy esetleg csendőrtiszt parancsnoksága alatt teljesítendő szolgálati cselekvények	121
25. §. Az őrsparancsnok vagy helyettese a közigazgatási hatóság főnökénél gyakran megjelenni tartozik, rendkívüli események annak azonnal bejelentendők, a szolgabíró bármely csendőrhöz közvetlenül is intézhet felhívást	122
26. §. Az állomás-szolgálati könyv vezetése	122
27. §. A törvényszéki elnökök, kir. ügyészek és járásbírák, továbbá a vizsgáló bíró, ugy nemkülönben az országos fegyintézetek, kerületi börtönök és közvetítő börtön-intézetek igazgatóságainak jogosultsága a csendőrség szolgálatának igénybe vételére	122
28. §. Az őrsparancsnok az előforduló törvénysértéseket az illetékes bíróságnak feljelenteni tartozik	123
29. §. Sürgős esetekben való önálló fellépés	123
30. §. Foglyok őrkisérése és esetleges őrzése	123
31. §. Szolgálati cselekvények eredményének jelentése	124
32. §. Birósági személy és birósági végrehajtó a csendőrség támogatását igénybe veheti	124
33. §. Szolgálati fellépésre és a felfegyverkezésre vonatkozó határozványok	124
34. §. Büntény vagy vétség elkövetésével alaposan gyanúsított egyének üldözése felszólítás nélkül is foganatosítható	124
35. §. A büntető-törvények s más közbiztonsági rendeletek áthágóinak a magyar korona országai határán túl üldözhetése	125
36. §. Felkelés, lázadás, vagy nagyobb számú személyek által elkövetett más büntethető cselekvény esetén való eljárás	127
37. §. Törvényszegés miatti elővezetés, közigazgatási vagy rendészeti törvények vagy rendeletek áthágói irányában és katonai, illetőleg honvéd személyek elfogatásánál követendő eljárás	127
38. §. Vétkesek letartóztatásánál és őrkisérleténél való eljárás	128

	Oldal
39. §. Testi sértéseknél	128
40. §. Gyújtogatásoknál... ..	128
41. §. Tűzvésznel, gyújtogatásoknál	129
42. §. Oly bűntények vagy vétségeknél, melyek által valakinek életében, testi épségében vagy tulajdonában kár okoztatott, vagy az veszélybe ejtetett	129
43. §. Ház- vagy személymotozás, kinél és kin hajtható végre... ..	130
44. §. Mikor hajtandó végre a megmotozás	130
45. §. Minek alapján eszközölhető a házmotozás	131
46. §. Ha a késedelem veszélylyel járna, a házmotozás a közbiztonsági közegek által saját hatáskörükben is eszközölhető	131
47. §. Miképen kell házmotozásoknál eljárni	132
48. §. Irományok motozásánál való eljárás... ..	132
49. §. A büntető perrendtartás határozványainak ismerete	133
50. §. A fegyver használata... ..	133
51. §. Járőrszolgálat	134
52. §. Rendes portyázásoknál és bűntények elkövetőinek kinyomozásánál követendő eljárás.. ..	134
53. §. A szolgálat teljesítésekor elővigyázattal kell eljárni	135
54. §. Magánosan és rossz hirben álló csárdák s azokban megforduló idegenek megfigyelése	136
55. §. Utközben talált utast alapos gyanu nélkül megállítani nem szabad	136
56. §. Ismertető jelek	136
57. §. Elfogások és elővezetések eszközzésére való szóbeli és írásbeli fel- szólítások és ezek folytáni eljárás	137
58. §. Közhivatalban vagy szolgálatban levő személyek elfogása avagy előleges letartóztatása	137
59. §. Elfogatásoknál felmerülő előreláthatlan akadályok esetén való magatartás... ..	138
60. §. Foglyok őrzése... ..	138
61. §. Büntethető cselekvények elkövetésére való késztetés azon célból, hogy a gyanu-okok és bizonyítékok megállapittassanak, valamint vallomások kicsikarása is szigorúan tiltatik... ..	139
62. §. Foglyok átvételénél követendő eljárás	139
63. §. Eljárás azon esetben, ha az örkisérést egy csendőr teljesíti, veszé- lyes foglyok megbilincselése	140
64. §. Az örkiséret alatti fogolynak senkivel sem szabad közlekednie ...	140
65. §. A fogoly megbetegedése vagy meghalása esetén való eljárás	141
66. §. Fogolynak kocsin szállítása	141
67. §. Az örkisérő csendőrök a foglyok holmijára, valamint a nekik netán adott kincstári tárgyakra felügyelni tartoznak	141
68. §. Örkiséret alatti foglyok összebeszélése meggátlandó	142
69. §. Az örkiséret erősbitése a község-előljárótól eszközlendő	142
70. §. Az örkiséreti költségek fedezésére való előleg és a foglyok átadása valamely űrsnek	142

71. §. A foglyoknak törvényszéknél vagy más hatóságnál eszközendő átadása	143
72. §. Az őrkiséret fegyverei, kivéve vasuton és gőzösön, töltve legyenek	143
73. §. A csendőrség tolonczszállitmányok kísérésére nincs hivatva	143
74. §. Adóvégrehajtásoknál való közreműködés	144
75. §. Jövedéki törvények foganatba vételénél való segélynyújtás	144
76. §. A munkásosztály felügyelése és gyülekezeteinek megfigyelése ...	144
77. §. Országos vásárok, búcsuk, nyilvános mulatságok stb. megfigyelése	145
78. §. Rövid időre szabadságolt katonák és honvédek, valamint tartalékos katonák és szabadságolt állományú honvédek irányában követendő eljárás	145
79. §. Szökevények elfogása és ki tekintendő szökevénynek	146
80. §. A sorozás elől megszököttek megállítása és elővezetése	148
81. §. Az ország határszélén teljesítendő szolgálat	148
82. §. Hullák feltalálása	149
83. §. Véres fegyver, ruhadarabok, stb. pénz, értékes tárgyak és kulcsok találása esetén	150
84. §. Elemi csapások esetén való magatartás	151
85. §. Tűzvész esetén való magatartás	152
86. §. Vizáradáskor való magatartás	152
87. §. Kötelesség minden veszélyes jelenségekre figyelni és bárkit az őt fenyegető veszélyre figyelmeztetni	153
88. §. Eltévedt vagy elkóborolt, vagy veszélyes helyeken felügyelet nélkül talált gyermekek, állatok kinzása vagy ingerlése	154
89. §. Utakon, utczákon és nyilvános tereken való rendfentartás	154
90. §. Az erdészeti törvény, a vadászati tilalom, a földmívelésre vonatkozó és hasznos vagy éneklő madarak védelmére nézve fennálló törvények áthágóinak feljelentése	155
91. §. Feladásokról jegyzőkönyvet felvenni tilos, a feladó az illetékes hatósághoz utasítandó; hatáskörét közvetlen érintő feladások esetén a csendőr azonnal cselekvőleg lépjen fel	155
92. §. A csendőr különös érdemeül szolgál, ha tevékenysége által törvénysértések elkövetését meggátolja	155

A csendőrség katonai előljárói részére szóló különös szabályok.

A) Az őrsparancsnok részére.

93. §. Személyes bemutatásra való kötelezettség, helyi viszonyok ismerete	156
94. §. Az őrsön levő csendőrök oktatása	156
95. §. Szolgálatba vezénylés, a parancsnokságban való helyettesítés	157
96. §. Külszolgálatot végző csendőrök ellenőrzése	157
97. §. Fegyelem fentartása és fegyelmi fenytő hatalom	158
98. §. Szolgálatba menő csendőrök eligazítása, rabszállitmányok eligazításánál való elővigyázat	158
99. §. Beteg lovak ápolás alá veendőik; a lovas-csendőr gyalog is tartozik szolgálatot teljesíteni	159

100. §. Nyomozó-levelek és felügyelési felszólítások közlése és megőrzése	Oldal 159
101. §. Ha elfogatandó személy szomszéd örskörletbe költözködött át, vagy ott tartózkodik	160
102. §. Különböző hatóságok egyidejű különféle felszólításai esetén mindenekelőtt a közbiztonság fentartására hivatotté előbb teljesítendő	160
103. §. Járőrök találkozása, irományok, pénzek, egyéb tárgyak vagy foglyok ilyenkor átadása	161
104. §. Az eseményi jelentés szerkesztése	161
105. §. Kiküldött (fiók) örsök és egyes kiküldetések	162
106. §. Külszolgálat legcsekélyebb mérve, — legalább egy csendőrnek honn kell maradnia	162
107. §. Az örsiroda vezetése	162

C) A szakasz-parancsnok részére.

108. §. A szakasz-parancsnok szolgálati viszonya, hatásköre és kötelessége általában	164
109. §. Örsszemlék mikor tartandók; rendkívüli kiszállások, örserősbités	165
110. §. {	
111. §. {	
112. §. { Az örsszemlék alkalmával való eljárás	165—168
113. §. }	
114. §. Az »Eseményi jelentés« szerkesztése és előterjesztése	168
115. §. Fegyelmi fenytő jog	169
116. §. Irodakezelés, büntetési lapok vezetése, a szakasz-parancsnok kezelési ügyek elintézésére nincs hivatva	169

D) A szárnyparancsnok részére.

117. §. A szárny szervi tagozása és létszámereje	170
118. §. A szárny-parancsnok feladata és felelőssége	170
119. §. Örsszemlék megtartása és ezeknél követendő eljárás	171
120. §. Irodakezelés, a legénység minősítvényi táblázatainak szerkesztése, élelmezési pénzek, ruházat és fegyverzet kezelése	171
121. §. Rendkívüli vagy sürgős esetekben való közvetlen jelentés megtétele	172
122. §. A szakasz- és az örsparancsnokok irodai ügyködése az elkerülhetlenül szükségesre szorittassék; kezelési ügyekkel ne terheltesse	173
123. §. Dicséretetek, jutalmazások, vagy kitüntetésekre czélzó ajánlatok	173
124. §. A szárny-parancsnok fegyelmi fenytő joga, tényvázlat szerkesztése	174
125. §. A fegyelmi fenytő hatalom gyakorlása	174
126. §. A dicséreti és büntetési jegyzőkönyvek vezetése	175
127. §. Figyelmeztetés az irodai ügyködés pontos vezetésére nézve	175

E) A csendőr-kerületi parancsnok részére.

128. §. Szolgálati hatásköre	175
129. §. Használható csendőrök kiképzéséről való gondoskodás	176
130. §. A parancsnoksága alatti tiszteket, altiszteket és csendőröket minden irányban kell ismernie, a közszellemet ápolnia és fegyelmet szigorúan kezelnie	176

	Oldal
131. §. Szolgálati teendői	176
132. §. A legénységi állomány kiegészítése	177
133. §. A ruházat, fegyverzet és felszerelésről való gondoskodás... ..	177
134. §. A szakszerű oktatás intézése és a katonai kiképzés korlátozása... ..	177
135. §. Oktatólagos parancsok	178
136. §. A csendőrségi szolgálatra vonatkozással bíró törvények és szabály- rendeletek közlése	178
137. §. Kérelmeknek és panaszoknak a szolgálati szabályzat értelmében való elintézése	179
138. §. Megdicsérésre, jutalmazásra vagy kitüntetésre célzó ajánlatok	179
139. §. A csendőr-kerületi parancsnok és helyettesének fegyelmi fenytő joga; a becsületügyi előleges tárgyalás megindítása, a tisztek és hadapródok minősítvényi táblázatának szerkesztése	180
140. §. Az alosztályok rendes és rendkívüli megsemlélése	181
141. §. A szemlék mire kiterjesztése és esetleges jelentéstétel	182
142. §. Felelősség, az alosztályok éllemezési pénze és anyagkészletei keze- lésére nézve	182
143. §. A beszállásolásra való gondoskodás	183
144. §. Az ezred-parancsnok részére fennálló szabályoknak a csendőr- kerületi parancsnok részére érvényben tartása... ..	183
145. §. Az évi költségelőirányzat és elhelyezési táblázatok szerkesztése	183
146. §. A számadások felterjesztése	184
147. §. Évi jelentés	184
148. §. A m. kir. honvédelmi ministeriumba egy magasabb csendőr-törzs- tiszt és két csendőr-főtiszt vezényeltetik, ezek rendeltetésének célja	184
149. §. A csendőrségi szervezeti és szolgálati utasítás hatályba léptetése	184
150. §. A csendőrségi szervezeti és szolgálati utasítás kötelező szabályként tekintendők, melynek önkényű magyarázása szigorúan tiltatik ...	185

Minták.

- A) Állomásslolgálati könyv.
- B) Vezénylő-lajstrom.
- C) Iktató jegyzőkönyv.
- D) Szemle-jegyzőkönyv.
- E) Zsold-elosztó.
- F) Posta- és kiadónapló.
- G) Leltár a laktanya, bútorok, ágyneműek, konyhaeszközök, továbbá irodai
eszközök, könyvek és egyéb kincstári tárgyak felől.
- H) Dicséretes jegyzéke.
- I) Szolgálati könyvecske.
- K) Kimutatás a csendőr-tisztek és hadapródok minősítvényi táblázatainak
szerkesztésére és azok véleményezésére nézve.
- L) Jelentés tüzvészről.

A könyv a magyarországi *Hadtörténeti Intézet és Múzeum* könyvtárának gyűjteményébe tartozik (Sz 12.829 és Sz 1011).

A digitalizálás az intézmény főigazgatójának engedélyével és azon cél támogatásával történt, hogy
a *Magyar Királyi Csendőr Bajtársi Közösség* és
a *Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság* közös erőfeszítésével a Magyar Királyi Csendőrség (1881-1945) hányattatott sorsú korabeli szakirodalma digitalizálva interneten elérhetővé váljék.
Közös célunk az, hogy a M. Kir. Csendőrség politikai felhangoktól mentes megismertetése által hozzájáruljunk ezen nemzeti rendvédelem-történeti örökségünk gazdag tapasztalatainak felhasználásához a közbiztonság és nemzetünk fejlődésének elősegítése érdekében.

This book belongs to the library of the *Hungarian Military Institute and Museum*, and it was copied and posted on the Internet with their permission to the *MKCsBK* and the *Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság*. Their mutual goal is to facilitate the exposure of the objective truth, free of political agenda, regarding the Hungarian Royal Gendarmerie (Magyar Királyi Csendőrség) in the hope of making this valuable national heritage useful for the protection of person and property of the rural areas, so necessary for peace and progress.